

T.C.
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKONOMİ HUKUKU

**Teminat Mektubu ve Teminat Akreditiflerinin
Uluslararası Ticaret Hukuku Açısından
Değerlendirilmesi**

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan

Elvan ŞAFAK

102615036

Tez Danışmanı

Yrd. Doç. Dr. Cemile GÖKYAYLA

İstanbul 2010

ÖZET

Günümüzden 4000 yıl önce başlayan ticaret; zaman içinde gelişmiş, yaygınlaşmış, antik çağ Yunan'dan bu yana uluslararası ticaret ve politikalar, hukuki düzenlemeleri de içine alacak şekilde iktisadi düşüncenin en önemli dallarından biri olagelmıştır.

Uluslararası ticaretin özellikle 1. Dünya Savaşı'ndan sonra hız kazanmasına paralel olarak hem ülkemizde hem dünyada ticaret yapan tarafların aralarındaki uzaklık sebebiyle ek teminata ihtiyaç duymasıyla birlikte teminat mektupları ve akreditif sıklıkla kullanılmaya başlanmış ve bunun neticesinde de her ülkede kabul görebilecek "standart" hukuki düzenlemeler ihtiyacı oluşmuştur.

Bu ihtiyaçtan yola çıkan çalışmamızın konusunu, ticaret yapan tarafların günümüzde sıklıkla kullandığı teminat mektubu ve teminat akreditifleri oluşturmaktadır. Çalışmamızda ilk önce, teminat mektubu ve teminat akreditifleri; kontrgarantiler ve ticari akreditifleri de içine alacak şekilde Türk ve uluslararası ticaret hukuk kuralları bakımından incelenerek karşılaştırmalı olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Ticari hayatın ihtiyaçları doğrultusunda ortak bir hukuki düzenleme oluşturma çabaları neticesinde ortaya çıkan Uluslararası Ticaret Odası'nın yayınlamış olduğu Akreditifler ve Teminat Akreditifleri için UCP600 ve ISP98 sayılı Yeknesak Teamüller de karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Çalışmamızın son bölümünde ise ispatlamaya çalıştığımız husus olan teminat mektubu ve teminat akreditiflerinin Uluslararası Ticaret Odası'nın 590 sayılı Uluslararası Teminat Akreditifi Uygulamaları (International Standby Practices - ISP98) broşürüne tabi olarak düzenlenmesinin gerekliliği açıklanmaya çalışılmış ve bunun taraflara getireceği faydalara yer verilmiştir.

ABSTRACT

4000 years ago, trade commenced, evolving through time. International trade and its politics has been one of the most crucial branches of economic sentiments along with the legal arrangements since archaic Greece.

In parallel with the acceleration of international trade after the 1st World War, letters of guarantee and letters of credit were used more frequently, and due to the new long distance between the trade parties, they were in need of additional security. Eventually, the parties required “standard” legal arrangements, rules and regulations to be recognized in each and every country.

Taking this requirement as the basis point, this paper’s subject is composed of the frequently used letters of guarantee and letters of credit in the present day. Accordingly, the paper analyses the letters of guarantee and letters of credit in comparison with the Turkish and international trade laws, also covering the counter guarantees and the commercial letters of credit.

The paper also analyses the uniform rules for documentary credits (UCP600) and standby letters of credit (ISP98) brochures, published by the International Chamber of Commerce, which have arisen as a consequence of the efforts to develop a common legal formulation.

In the final section, the paper emphasizes the subject that is being defended and proved; the inevitable necessity and the benefits of issuing the letters of guarantee and standby letters of credit, subject to the ICC Publication, nr. 590, International Standby Practices.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	ix
KAYNAKÇA.....	xi
ELEKTRONİK AĞ ADRESLERİ	xiv
EKLER.....	xvii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
TEMİNAT MEKTUPLARI.....	4
I- Teminat Mektubunun Hukuki Niteliği.....	4
II. Teminat Mektubunun Garanti Sözleşmesi Olarak Değerlendirilmesi	6
1. Belirli Bir Riskin Garanti Edilmesi	8
2. Garanti Edilen Risk Kapsamı Dışında Kalan Zararlar	9
3. Garantinin Belirli Bir Limit Dahilinde Olması	9
4. Teminat Mektubu ile Bağımsız Bir Borç Yüklenilmesi.....	10
5. Teminat Mektubunda Ödeme Talebi.....	11
6. Bankanın Kendisine Ait Defileri İleri Sürme Hakkı.....	13
III. Teminat Mektubunda Taraflar	18
1. Garanti Veren (Banka)	19
2. Garanti Alan (Muhatap)	19
a) Teminat Mektubunda Muhatap	19

b) Aynı Borcun Teminatı için Birden Fazla Muhataba Hitaben Teminat Mektubu Düzenlenmesi	20
3. Eylemi Garanti Edilen (Lehdar)	21
a) Teminat Mektubunda Lehdar	21
b) Birden Çok Lehdarı Bulunan Teminat Mektubu Düzenlenmesi	22
IV- Teminat Mektubu Çeşitleri	22
A. Vade Bakımından	22
1. Vadesiz Teminat Mektubu	22
2. Vadeli Teminat Mektubu	25
B. Ödeme Talebinin Şekli Bakımından	26
1. İlk Talepte Ödeme Kaydını Haiz Teminat Mektubu	27
2. Şartlı Teminat Mektubu	28
C. Yükümlülüğün Konusu Bakımından	29
1. Geçici Teminat Mektupları (Tender Bonds)	30
2. Kesin Teminat Mektupları (Performance Bonds)	31
3. Avans Teminat Mektupları (Advance Payment Guarantees)	32
4. Gümrük Müdürlüklerine Hitaben Düzenlenen Teminat Mektupları	34
5. Vergi Dairelerine Hitaben Düzenlenen Teminat Mektupları	34
6. Konşimento Garantisi	34
7. Diğer	35
V- Kontrgarantiler	36
A. Kontrgarantilerin Hukuki Niteliği	38
B. Kontrgarantide Taraflar ve Yükümlülükleri	38
1. Kontrgarantiyi Düzenleyen Banka (Kontgaran)	38
2. Teminat Mektubunu Düzenleyen Banka	39

3. Amir (Applicant/Account Party).....	39
4. Lehdar (Beneficiary)	40
C. Kontrgaranti Türleri	40
1. Yurt Dışında Açılan İhalelere Katılım için Düzenlenen Kontrgarantiler	40
2. Yurt Dışından Sağlanan Nakdi Krediler için Düzenlenen Kontrgarantiler	41
3. Dış Ticareti Finanse Etmek Amacı ile Düzenlenen Kontrgarantiler.....	41
4. Diğer.....	42
VI. Teminat Mektubu ve Kontrgarantilerde Uygulanacak Hukukun Tespiti... 42	
A. Yabancılık Unsuru Taşıyan Teminat Mektubu Mektubu ve Kontrgarantilerin Tabi Olacağı Hukuk	42
B. Teminat Mektubu veya Kontrgarantinin UCP ve ISP98 Kurallarına Tabi Olarak Düzenlenmesi	44
İKİNCİ BÖLÜM.....	46
AKREDİTİFİN TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	46
I- Akreditif Tanımı ve İşleyişi	46
1. Teyitsiz Akreditif	49
2. Teyitli Akreditif.....	49
II- Akreditifin Hukuki Niteliği.....	51
A. Akreditif İşlemini Havale Sayan Görüş	51
B. Akreditif İşleminin Birden Çok Bağımsız Akitten Oluştığı Görüşü.....	53
III- Akreditif ve Akreditifle İlgili Yeknesak Teamüllerin Tarihçesi.....	54
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	59
TEMİNAT AKREDİTİFİNİN TARİHÇESİ VE TEMİNAT AKREDİTİFİNİ DÜZENLEYEN KURALLAR	59
I- Teminat Akreditifi (Standby Letter of Credit)'in Tarihçesi.....	59

II- Teminat Akreditifini Düzenleyen Uluslararası Kurallar.....	61
A. UNCITRAL, Garantiler ve Teminat Akreditifleri Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu	61
B. UCP.....	62
C. Uluslararası Teminat Akreditifleri Uygulamaları - ISP 98 (International Standby Practices 98).....	65
1. ISP 98'in Uygulanabilirliği	66
2. ISP 98 kurallarının uygulanmasında istisnalar	68
3. Diğer hususlar	69
D. UCP ve ISP98'in Hukuki Niteliği.....	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	74
TEMİNAT AKREDİTİFİ	74
I- Teminat Akreditifi (Standby Letter of Credit) Tanımı	74
II- Teminat Akreditifi Çeşitleri	76
1. Performansa Dayalı Teminat Akreditifi (Performance Standby).....	76
2. Avans Teminat Akreditifi (Advance Payment Standby).....	76
3. İhaleye Katılım İçin Düzenlenen Teminat Akreditifi (Bid Bond/Tender Bond Standby)	77
4. Kontr Teminat Akreditifi (Counter Standby).....	77
5. Mali Teminat Akreditifi (Financial Standby).....	77
6. Doğrudan Ödemeli Teminat Akreditifi (Direct Pay Standby)	77
7. Ticari Teminat Akreditifi (Commercial Standby).....	77
III- Teminat Akreditifinde Taraflar	79
A. Amir (Applicant):.....	79
B. Lehdar (Beneficiary):.....	80
C. Teyit Eden (Confirmer).....	81

D.	Teminat Akreditifi Açısından Düzenleyen ve Teyit Eden.....	81
IV-	Teminat Akreditifinde Tarafların Yükümlülükleri	82
A.	ISP98 Kapsamında Yükümlülüklerin Niteliği	82
B.	Düzenleyenin Yükümlülükleri.....	83
C.	Teyit Edenin Yükümlülükleri	84
D.	Amirin Yükümlülükleri	86
E.	Düzenleyenin teminat akreditifine uygun olmayan ödeme yapması halinde amirin yükümlülüğü	87
F.	Teminat Akreditifinde Görevlendirilen Kişi.....	89
G.	Teminat Akreditifinin Açılması	91
H.	Teminat Akreditifinde Değişiklik	92
	a) Otomatik Değişiklik	92
	b) Değişiklik	95
I.	Teminat Akreditifinde İbrahim.....	97
J.	Hakkın Kötüye Kullanılması	100
K.	İbrahim Edilen Belgelerin İncelenmesi	102
	a) Belgelerin “Dış Görünüş İtibariyle” İncelenmesi.....	102
	b) Fazla Belge İbrarı.....	104
	c) Belgelerin Kendi İçinde Tutarlı Olması	104
	d) Belgelerde Kullanılan Dil.....	106
	e) İbrarda İmza Ve Temsil Yetkisinin İncelenmesi	107
	f) Asıl, Kopya ve Çok Nüshalı Belgeler	109
L.	Ödemenin Reddi	110
V-	Mücbir Sebep	112
VI-	Vadenin Uzatılmasına, Aksi Takdirde Ödeme Yapılmasına Dair Talep (Extend Or Pay)	113

SONUÇ	114
I. Teminat Mektubu ve Teminat Akreditifinin Ortak Özellikleri ve ISP98'in Teminat Mektubu'na Uygulanabilirliği	114
A. Teminat Mektubu ve Teminat Akreditifinin Tabi Olduğu Hukuk ve Düzenleyen Kurallar	115
B. Teminat akreditifi ve teminat mektubunda, ISP98 kuralları açısından uygulamaların karşılaştırılması	117
II. Teminat Mektubu ve Teminat Akreditifinin Yeknesak Teamül ve Uygulamalara (ISP98) Tabi Olarak Düzenlenmesinin Gerekliliği	119

KISALTMALAR

BK: Borçlar Kanunu

bkz. bakınız

C: Cilt

dpn: dip not

E. : Esas

f. : Fıkra

HD: Hukuk Dairesi

HGK: Hukuk Genel Kurulu

ICC: International Chamber of Commerce

ISP98: International Standby Practices

K. : Karar

md.: Madde

MK: Medeni Kanun

MÖHUK: Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Kanunu

MTO: Milletlerarası Ticaret Odası

RG: Resmi Gazete

sh.: Sahife/sayfa

Swift: Society for world wide international financial telecommunication

T. : Tarih

UCC: Uniform Commercial Code

UCP: Uniform Customs and Practices for Documentary Credits

YHD: Yargıtay Hukuk Dairesi

YHGK: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

KAYNAKÇA

Barlas, Nami: Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları, İstanbul, 1986

Bertrams, Roeland F.: Bank Guarantees in International Trade, The Netherlands, 2004

BSC Panel: Form of Letters of Credit, Elexon, 27 Kasım 2008

Byrne, James E., Langerich Reinhard, Maulella, Vincent M.: ISP98, An Advanced Update Seminar, İstanbul, 20 Kasım 2000

Canbolat, Ferhat: Banka Garantisinde Savunma İmkanları ve Tedbirler, Ankara, 2009

Colyer, Gary: The Insight Interview, DCInsight Vol. 8 No.3 July-Sept 2002

De Rooy, Frans P.: Documentary Credits, Kluwer Law and Taxation Publishers, Deventer/Netherlands, 1984

Del Busto, Charles: (ed.) (1993) UCP 500 & 400 Compared – An Article-by-Article detailed analysis of the new UCP500 compared with the UCP400, ICC Publication No:511, at 39.

Doğan, Vahit: Banka Teminat Mektupları, Yenilenmiş 3. bası, Ankara, 2005

Doğan, Vahit: Teminat Akreditifleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt:VI, Sayı:1- 2, Haziran-Aralık 2002

Domaniç, Hayri: Birbirinin Aynı Olan Tüm Banka Kredi Sözleşmelerinin Tümü Emredici Kurallara Aykırı ve Geçersizdir, Manisa Barosu Dergisi Ek Yayını, Temmuz 2007

Erdem, H. Ercüment: Hukukun Birleştirilmesinde Yumuşak Çaba: Soft Law, Milliyet, 10 Şubat 2009

Horn, Norbert: The Law of International Trade Finance, Volume 6, The Netherlands, 1989

Kurkela, Matti: Letters of Credit Under International Trade Law: UCC, UCP and Law Merchant, USA, 1985

Özalp, Abdurrahman: Dış Ticarete Yeni Kurallar UCP600'ın Kullanılması ve Akreditif, İstanbul, 2009

Ransier, Glenn: DC Insight, Vol. 14 N.4, Autumn 2008

Reisoğlu, Seza: Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, Ankara, 2003

Reisoğlu, Seza: Banka Teminat Mektupları ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, 2002, Bankacılar Dergisi, Sayı 43.

Reisoğlu, Seza: Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif, Ankara, 2009

Şanlı, Cemal: Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, İstanbul, 2002

Sarna, Lazar: Letters of Credit, The Law and Current Practice, Canada, 1984

Smith, Donald: DC Insight interview, Volume 6, No 3, Summer 2000

Süral, Ceyda: Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanacak Hukuk Olarak UNIDROIT Prensipleri, İzmir, 2008

Taneja, Pradeep: DCInsight, Vol. 12 No.4, October - December 2006

Taylor, Dan and Holzwarth, Winfried: DC Insight, Volume 4 No 4, Autumn 1998

Taylor, Dan: DC Insight interview, Volume 4 No 4, Autumn 1998

Triverdi, Arun Kumar: Tarsem Singh Bhogal, International Trade Finance, A Pragmatic Approach, New York, 2008

Turan, Nihat: Dış Ticaret ve Akreditifli İşlemlerin Uluslararası Uygulamaları Kılavuzu, Ankara, 2010

Turner, Paul: DC Insight, Volume 6. No. 4, Autumn 2000

Ünal Somuncuoğlu, Bumin Gaye, Varlık Ender, Çakalır Ayberk: Türk Hukuku'nda Akreditif, İstanbul, 2009

Ustaoğlu, Funda: Türk Hukukunda Akreditif ve Tabi Olduğu Hükümler, Yayınlanmamış Tez Çalışması, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2006

Wood, Jeffrey S.: Drafting Letters of Credit: Basic Issues Under Art. 5 of the UCC, UCP600 and ISP98, The Banking Law Journal, Şubat 2008.

ELEKTRONİK AĞ ADRESLERİ

Avidon, Michael E.: Getting Ready for ISP98 – The New International Standby Practices <http://mosessinger.com/articles/files/isp98.htm> (en son ziyaret tarihi 17 Nisan 2009)

D'Amato, Anthony: International Soft Law, Hard Law, and Coherence, Northwestern University School of Law, Public Law and Legal Theory Series, No: 08-01, 1 Mart 2008

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1103915 (en son ziyaret tarihi 01 Nisan 2009)

Fohler, Gemot: Fraud in the Letter of Credit Transaction and its Possible Arbitration, A thesis submitted to the Faculty of Graduate Studies and Research, in partial fulfilment of the requirements of the degree of LL.M., Institute of Comparative Law, McGill University, Montreal, Quebec, Canada, 1999

http://digitool.library.mcgill.ca/R/?func=dbin-jump-full&object_id=30297&local_base=GEN01-MCG02 (en son ziyaret tarihi 01 Nisan 2009)

Gersen, Jacob E. and Posner, Eric A.: Soft Law, Stanford Law Review, 25 Mart 2008

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1113537 (en son ziyaret tarihi 01 Haziran 2009)

Klein, Carter H.: Standby Letter of Credit Rules and Practices Misunderstood or Little Understood by Applicants and Beneficiaries, Uniform Commercial Code Law Journal, Vol. 40 # 2, 2007

http://www.jenner.com/files/tbl_s20Publications%5CRelatedDocumentsPDFs1252%5C1981%5CUCCLJ_Klein.pdf (en son ziyaret tarihi 07 Nisan 2009)

Levit, Janet Koven: A Bottom-Up Approach to International Lawmaking: The Tale of Three Trade Finance Instruments, Yale Journal of International Law, Vol. 30, 2005

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=900469 (en son ziyaret tarihi 05 Mart 2009)

Mann, Ronald J.: The Role of Letters of Credit in Payment Transactions, Michigan Law Review, Vol: 98:ppp, sh: 406

<http://www.columbia.edu/~mr2651/Data/RoleofLtrsOfCredit2.pdf>

(en son ziyaret tarihi 21 Haziran 2010)

Norris, Justin: 16 Ways to Use a Standby Letter of Credit, 2006,

<http://e-articles.info/e/a/title/16-Ways-to-Use-a-Standby-Letter-of-Credit/> (en son ziyaret tarihi 08 Mart 2009)

Seng, Soh Chee: DC Pro Expert View, Shipping guarantees and discrepant documents

<http://www.dcprofessional.com> (en son ziyaret tarihi 06 Haziran 2010)

Shaffer, Gregory C. & Pollack, Mark A.: How Hard and Soft Law interact in international regulatory governance: Alternatives, Complements and Antagonists, Society of International Economic Law, Working Paper No. 45/08, Inaugural Conference, Geneva, 15-17 Temmuz 2008

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1426123 (en son ziyaret tarihi 01 Mart 2009)

Shaw, Martin: Business Credit, UCP500. (International Affairs Section), 01 Eylül 2002

<http://www.allbusiness.com/management/channel-management/269342-1.html> (en son ziyaret tarihi 13 Nisan 2009)

Shelton, Dinah L.: Soft Law, The George Washington University Law School, Public Law and Legal Theory, No:322, 30 Temmuz 2007

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1003387 (en son ziyaret tarihi 30 Nisan 2009)

Spjut, Robert J.: Standby Letters of Credit,

<http://library.findlaw.com/1999/Sep/1/131155.html#fn57> (en son ziyaret tarihi 02 Mayıs 2009)

Zöhre, Nuran: Teminat Mektuplarının Tarafları, İçeriği ve Türleri,

http://www.turkhukuk sitesi.com/makale_835.htm (en son ziyaret tarihi 14 Mart 2009)

<http://ieca.net/assets/UCP600%20-%20IECA%20Presentation.pdf>, (en son ziyaret tarihi: 02 Mayıs 2009)

<http://www.occ.treas.gov/interp/sept/int738.pdf> (en son ziyaret tarihi 17 Nisan 2009)

<http://www.uncitral.org/uncitral/en/about/origin.html> (en son ziyaret tarihi 01 Nisan 2009)

<http://www.iccwbo.org/id93/index.html> (en son ziyaret tarihi: 03 Mayıs 2009)

http://www.ceterisparibus.net/uluslararası/dis_ticaret.htm#1 (en son ziyaret tarihi 20 Aralık 2009)

<http://ieca.net/assets/UCP600%20-%20IECA%20Presentation.pdf> (en son ziyaret tarihi 21 Aralık 2009)

<http://graincon.com/Rule103.html> (en son ziyaret tarihi 12 Aralık 2009)

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=214633 (en son ziyaret tarihi 15 Kasım 2009)

EKLER

Ek 1 - Standart Teminat Mektubu Örneği

Ek 2 - Kontrgaranti İşleyiş Şeması

Ek 3 - Akreditif İşleyiş Şeması

Ek 4 - Teminat Akreditifi İşleyiş Şemaları

Ek 5 - Ticari Akreditif ile Teminat Akreditifinin Karşılaştırması

Ek 6 - UCP ve IS98'in Teminat Akreditifi Açısından Karşılaştırmalı Tablosu

Ek 7 - Teminat Akreditifinde ISP98 Kurallarının UCP600 Kurallarına Göre

Üstünlüğü

GİRİŞ

Uluslararası ticaret; hammadde kaynağı yetersizliği, nüfus artışı, teknolojiye gelişim, ihracat gelirlerinin çekiciliği, üretimdeki iç pazar fazlası ham ve mamul maddeleri dış pazarlarda satmak, ulusal pazardaki yoğun rekabet ortamı, yüksek kapasite, dış pazara uygun fiyatlarla girebilmek için düşük maliyetler, ülke ekonomilerindeki gelişimde ortaya çıkan farklılıklar, üretim maliyetindeki fırsatlar ve tüketici tercihi farklılıkları gibi çeşitli sebepler dolayısıyla özellikle Birinci Dünya Savaşı sonrasında başlamak üzere ve internet teknolojisinin keşfi ile son yıllarda ivme kazanmış, globalleşmiş ve ticarete sınırlar ortadan kalkmaya başlamıştır.¹

Günümüzde; bu gelişimin doğal sonucu olarak farklı ülkelerde yerleşik alıcı ve satıcılar, mal ve hizmet değişimi neticesinde ortaya çıkan ödeme ve teslim yükümlülüklerini mal mukabili, vesaik mukabili, peşin ödeme, akreditif ve teminat mektubu gibi çeşitli ödeme araçları ve banka garantileri kullanmak sureti ile yerine getirme çabasındadırlar.

Mal veya hizmet teslimi neticesinde ödeme; peşin ve nakden olabileceği gibi belirli bir vade üzerinde anlaşarak ta gerçekleştirilebilir. Ödemenin nasıl yapılacağı tarafların mali yeterlilik ve gücü, ticaret konusu ürünün piyasadaki rekabet unsurları ve fiyat gibi çeşitli etkenlere bağlıdır. Örneğin, mali açıdan güçlü şirketler, belirli bir mal veya hizmeti satın alırken çok fazla seçenekleri olduğu için satın aldıkları mal bedelini peşin olarak ödemek yerine belirli bir vadede ödemeyi tercih edebilirler. Bu aşamada, borcun anlaşılan vadede ödenip ödenmeyeceği hususu, satıcı açısından önem kazanmaktadır. Alıcı açısından ise sipariş edilen mal ve hizmetin zamanında ve eksiksiz teslim edilip edilmeyeceği, istenilen kalitede olup olmaması gibi hususlar çeşitli risk unsurları olarak kabul edilebilir.

---

¹ Detaylı bilgi için ltf. bkz. http://www.ceterisparibus.net/uluslararasi/dis_ticaret.htm#1 (20 Aralık 2009)

Mal ve hizmetin teslim ve ödenmesi sırasında ortaya çıkacak muhtemel riskleri en aza indirmek ve sonuçlarından etkilenmemek amacıyla ticari işlemlerde alıcı ve satıcı, karşı tarafa teminat vermek yolunu seçer. Başlıca teminat türleri olarak nakdi teminat, kefalet, ticari işletme rehni, ipotek ve banka teminat mektupları ile akreditifler sayılabilir.

Ticari işlemlerin uluslararası boyut kazanması dolayısıyla sunulacak teminatlar da bu gelişmeye paralel olarak uluslararası bir niteliğe bürünmüştür. Çeşitli ülkelerin farklı yerel kanun ve mevzuatları, uluslararası nitelikteki ticari işlemleri ve teminatların tek bir kanun ve mevzuata tabi olarak gerçekleştirilmesini mümkün kılmamaktadır. Ancak, ticari işlemlerin en kısa zamanda ve ihtilafa sebep olmadan gerçekleştirilmesini sağlamak amacıyla uluslararası ticari işlemlere uygulanacak standart kurallar dizini geliştirme çabaları, uluslararası platformlarda çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sürdürülmektedir.

Çalışmamızda ise bu tür uluslararası ticari işlemlere konu olabilecek teminat türlerinden, banka teminat mektupları ve teminat akreditifleri, Uluslararası Ticaret Hukuku açısından ve bunlara uygulanacak standart kurallar dizini açısından karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Birinci bölümde banka teminat mektupları; hukuki niteliği, türleri, tarafları, vade bakımından özellikleri incelenmiş olup daha sonra genellikle uluslararası ticari amaçlarla kullanılan kontrgarantilerin yapı ve türleri açıklanmıştır. Ayrıca yine bu bölümde teminat mektubu ve kontrgarantilerde uygulanacak hukukun tespiti hususu incelenmiş ve açıklanmaya çalışılmıştır.

Takip eden bölümde ise uluslararası bir ödeme aracı olan akreditifin tarihçesinden başlayarak teminat akreditifini de içine alacak şekilde günümüze kadar gelişimi anlatılmış, akreditifi düzenleyen uluslararası yeknesak teammüller ve bunların ortaya çıkışı, uluslararası kural koyucu kurumları da içine alacak şekilde incelenmiştir.

Ayrıca bu bölümde, teminat akreditifine uygulanacak uluslararası kurallar dizininden ISP98² “Uluslararası Teminat Akreditifi Uygulamaları” ve UCP³ “Akreditifler Hakkında Yeknesak Teamül ve Uygulamalar” karşılaştırmalı olarak örneklerle açıklanarak tarihsel gelişimi de kapsayacak şekilde incelenmiştir.

Son bölümde ise ISP98 kurallarının teminat mektuplarına uygulanabilirliği hususu açıklanmaya çalışılmış ve teminat akreditifi ve teminat mektubu karşılaştırılarak ISP98’in; taraflarca kabul edilerek her iki taahhüde de uygulanabilecek kalite ve içerikte standart bir kurallar dizini olduğu savunulmuştur. Dolayısıyla, çalışmamız neticesinde; çok taraflı uluslararası teminat akreditifi işlemlerinin yanı sıra, teminat mektuplarının da ISP98’e tabi olarak düzenlenmesinin, taraflar arasında çıkabilecek muhtemel ihtilafları önlemek ve standart bir uygulama getirerek taraflarca kullanılacak tek bir dil oluşturması açısından son derece faydalı olacağı sonucuna varıldığı vurgulanmıştır.

---

² International Standby Practices 98

³ Uniform Customs and Practices for Documentary Credits

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMİNAT MEKTUPLARI

I- Teminat Mektubunun Hukuki Niteliği

Hukukumuzda banka teminat mektupları kanunla düzenlenmiş değildir. “Banka garantileri veya teminat mektupları karşılaştırmalı hukukta ve Türk hukukunda pozitif düzenlemeye konu olmamış, taraflara tanınmış olan irade muhtariyeti çerçevesinde uygulamada ortaya çıkmıştır. Bu sebeple doktrinde banka teminat mektupları iktisadi hayatın kendiliğinden oluşan kuralları olarak kabul edilmektedir”⁴ Bu nedenle kanuni bir tanım da bulunmamaktadır. Bununla birlikte, doktrinde teminat mektupları ile ilgili çeşitli tanımlamalar yapılmıştır.

Teminat mektubunu genel hatlarıyla tanımlamak gerekirse, şöyle bir tanımlama yapmak mümkündür. Teminat mektubu; garantörün⁵, borçlunun muhataba karşı olan edimini yerine getirmediği takdirde muhatabın zararının belirli bir vade⁶ ve tutara kadar tazmin edileceğini garanti etmek üzere düzenlediği bir garanti sözleşmesidir.⁷

---

⁴ Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, Yenilenmiş 3. bası, Ankara, 2005, sh. 29

⁵ Garantör: 1. Güvence veren ve bunun gerçekleşmesini gözeten ve denetleyen (kimse, kuruluş veya devlet), güvenceci. (TDK, Büyük Türkçe Sözlük)

⁶ Süresiz teminat mektubu düzenlenmesi de mümkündür, ancak süresiz teminat mektupları genellikle Vergi Dairesi, Gümrük İdaresi gibi devlet kurumlarına hitaben düzenlenir. Detaylı bilgi için çalışmamızda bkz. IV-Teminat Mektubu Çeşitleri

⁷ (Doktrinde garanti sözleşmesi, “garanti alanın belli bir davranışa girişmesinden veya kendisiyle borç ilişkisine girdiği bir üçüncü kişinin edimini yerine getirmesinden doğan zarar tehlikesini, garanti verenin bağımsız bir taahhütle üzerine aldığı bir sözleşme” olarak tanımlamaktadır.) Ferhan Canbolat, Banka Garantisinde Savunma İmkanları ve İhtiyati Tedbirler, Ankara, 2009, sh.53

Banka teminat mektubu uygulaması, ilk olarak 1928 yılında Bakanlar Kurulu'nca 1025 sayılı Yasa'ya dayanılarak çıkarılan Kararname ile Türk hukukuna girmiş olup bu Kararnamede, kamu kuruluşlarınca yapılan artırma, eksiltme ve ihalelerde kabul edilebilecek teminat mektubu metinleri düzenlenmiştir.⁸

Bu mektuplarda yer alan ve bankanın muhatabın ilk yazılı talebinde “protesto keşide etmesine; hüküm istihsaline ve borçlunun rızasını almaya gerek olmaksızın” derhal ödeme taahhüdü, bugüne kadar sadece kamu kuruluşlarına hitaben düzenlenen teminat mektuplarında değil, hemen tüm teminat mektuplarında yer almış ve bu ibareler teminat mektuplarının niteliğini belirlemiştir. Kamu kuruluşlarına hitaben düzenlenecek teminat mektubu metinleri, daha sonra özel kişi ve kuruluşlara hitaben verilen teminat mektuplarında da bir şablon olarak kullanılmaya başlamıştır.⁹

1928 yılında düzenlenen metinlerde kefil ibaresinin bulunması sebebiyle uzun yıllar teminat mektuplarındaki taahhüdün kefalet olup olmadığı tartışılmış olsa da teminat mektuplarında "... protesto keşidesine, hüküm istihsaline, borçlunun rızasını almaya gerek olmaksızın ilk yazılı talepte derhal ödeme ..." taahhüdünün bulunması, teminat mektuplarının garanti sözleşmesi sayılmasının gerekçesini oluşturmuştur. Yargıtay, 1969 yılında banka teminat mektuplarını garanti sözleşmesi sayan bir İçtihadı Birleştirme Kararı vermiştir. “*Bu karara göre,* “Banka gümrük idaresine karşı onun isteği üzerine hiçbir itiraz dermeyeran etmeden ve hüküm istihsaline mahal kalmadan bu parayı ödemeyi kabul etmekle esas borcun hukuken mevcut, muteber ve dava edilebilir olduğuna dair kefilin Borçlar Kanununun 497. Maddesine göre ileri sürmekle mükellef olduğu def’ileri dermeyeran etmekten feragat etmek suretiyle asıl borçtan müstakil olarak bir taahhüt altına girmiş durumdadır. ... Kefil asıl borçludan fazla mükellefiyet altına giremez. Bu sebeple def’ilerden bidayette feragat, bu şartın hükümsüzlüğünü icap ettirmeyip, akdin vasfını tayinde bir kıstas olarak alınması gerekmektedir. Borçlar Kanununun 497. Maddesi uyarınca bu şart hükümsüz sayılarak akdin kefalet akdi

⁸ Nami Barlas, Türk Hukuk Sisteminde Banka Teminat Mektupları, İstanbul, 1986, sh.10

⁹ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, Ankara, 2003, sh. 21

olarak nitelendirilmesine ilişkin görüş ile sözü edilen (itirazsız ve hükümsüz) ödeneceğine dair şart def'ilerden feragati tazammum eden bir şart olmayıp, ...Teminat mektuplarının mahiyet itibariyle Borçlar Kanununun 110. maddesinde sözü edilen 3. Şahsın fiilini taahhüt niteliğinde bir garanti akdi olduğuna....” *karar verilmiştir.*”¹⁰

1969 yılında verilen İçtihadı Birleştirme Kararı'ndan sonra artık tüm mahkeme kararlarında teminat mektubu garanti sözleşmesi sayılmaktadır.

Çeşitli Yargıtay kararlarında teminat mektubunun garanti sözleşmesi niteliği vurgulanmaktadır. Örneğin; Yargıtay, 2008 tarihli bir kararında¹¹ “Teminat mektuplarının kıymetli evrak niteliği bulunmamaktadır. Banka ile muhatap arasında garanti sözleşmesi niteliğinde olan teminat mektubunda lehtar akit durumunda değildir....” diyerek teminat mektubunun garanti sözleşme niteliğinde olduğunu açıkça ifade etmiştir. Yargıtay’ın diğer bir kararında¹² ise “.....arasında imzalanan sözleşmedeki edimlerin yerine getirilip getirilmediğinin, teminat mektubunun tazmini istemi açısından araştırılması gerektiğini savunmuş ise de, 863120 nolu teminat mektubunun BK.nun 110. maddesi gereğince asıl borç ilişkisinden bağımsız bir taahhüt niteliği taşımasına (garanti sözleşmesi) ve "kayıtsız şartsız ilk talepte ödeme" koşulunu ihtiva etmesine göre.....” denilerek teminat mektubunun BK 110. maddesinde düzenlenen garanti sözleşmesi görüşü vurgulanmıştır.¹³

II. Teminat Mektubunun Garanti Sözleşmesi Olarak Değerlendirilmesi

Garanti sözleşmesi 18. Yüzyılda faiz ve temettü garantileri şeklinde ilk olarak Fransa’da ortaya çıkmış ve zamanla Avrupa ülkelerine yayılmıştır. Bu garantilerin

¹⁰ YİBK, 11.6.1969 E.6974 K.69/6, Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 79

¹¹ YK, 28.05.2008 E.8131 K.10806, www.hukukturk.com

¹² YK, 01/02/2005, E. 2001 / 3985 K. 2005 / 513, www.hukukturk.com

¹³ Ayrıca bkz. YK, 28/09/1987, E 1987/5093, K 1987/4856, YK 23/10/1989, E 1989/6-230, K 1989/297 www.hukukturk.com

kullanılma amacı, bir şirketin hisselerini alacak kimselere şirket hisselerinin kâr payının garanti edilmesi suretiyle hisselerin alımını teşvik etmektir. Bu garantilerin hukuki niteliğini ilk defa araştıran 1866 yılında yayımlanan “Garanti Sözleşmesi” isimli eseriyle Rudolf Stammler olmuştur.¹⁴

Hukukumuzda ise garanti sözleşmesinin unsurları, tarafların hak ve yükümlülükleri gibi konular doktrin ve Yargıtay kararı ile şekillenmiştir.

Garanti sözleşmesi olarak kabul edilen teminat mektubu; 04 Temmuz 2001 tarihli Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı¹⁵nda belirtildiği gibi üçüncü kişinin fiilini (edimini) taahhüt niteliğindedir, kefaletten farklı olarak asıl borç ilişkisinden tamamen bağımsız niteliktedir ve garanti sözleşmesinde şekil serbestisi hakimdir. Ancak sözleşme serbestisi sınırsız değildir. Garanti sözleşmesi olan teminat mektubunun geçerli olabilmesi için taraflara yüklediği hak ve borçların tereddüde yer vermeyecek şekilde açık, belli ve sınırlı olması gerekir. Dolayısıyla teminat mektubu üzerinde hangi riskin garanti edildiğinin belli olması (teminat mektubu konusu) ve riskin boyutlarının da (teminat mektubun garanti ettiği tutar) tereddüt yaratmayacak şekilde teminat mektubu metni üzerinde belirtilmiş olması gerekir.

Bunun yanısıra, banka teminat mektupları, teminatı amaçlayan garanti sözleşmeleri olarak nitelendirilebilir. Teminatı amaçlayan garanti sözleşmeleri de diğer garanti sözleşmelerinde olduğu gibi garanti alanın belli bir riskini garanti etmektedir.¹⁶

Garanti sözleşmeleri ile bankaların yanı sıra, genel olarak yasalarda yasaklayıcı hükümler bulunmadıkça tüm gerçek ve tüzel kişiler garanti yükümlülüğü altına girebilir, teminat mektubu verebilirler.¹⁷

Ancak, uygulamada, garanti verenin güvenilirliği ve mali bakımdan taahhüdünü yerine getirebilecek kudrette bulunması, teminatın kabulü açısından önem taşıdığından; bir güven müessesesi olan bankalar ve özel finans kurumlarının

¹⁴ Ferhan Canbolat, sh. 51

¹⁵ YHGK, 04/07/2001, E. 2001 / 19-534 K. 2001 / 583, www.hukukturk.com

¹⁶ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 36

¹⁷ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 23

düzenlediği teminat mektupları pratikte kabul görmekte, diğer gerçek ve tüzel kişilerin düzenlemiş olduğu teminat mektupları, sadece özellikli durumlarda kabul edilerek işleme alınmaktadır.

1. Belirli Bir Riskin Garanti Edilmesi

Risk kelimesinin sözlük anlamı; zarara uğrama tehlikesi, riziko olarak açıklanmaktadır¹⁸. Dolayısıyla risk; bir olayın meydana gelmesi durumunda bunun sonuçlarından etkilenecek olan tarafın maddi zarara uğraması olarak tanımlanabilir.

Eğer bir olayın meydana geleceği veya ne şekilde sonuçlanacağı biliniyorsa, herhangi bir riskten söz edilemez.

Teminat mektubunda banka; teminat mektubunu düzenleyerek, belirli bir riskin gerçekleşmesi halinde, teminat mektubu; yani garanti sözleşmesinde belirtilen miktarı geçmeyecek şekilde oluşacak zararı parasal olarak tazmin etmeyi taahhüt etmektedir.

Garanti sözleşmesinde; belirli bir riskin garanti edilmesi söz konusu olmakla birlikte; riskin adı konmamış; diğer bir deyişle riskin konusuna herhangi bir kısıtlama getirilmemiştir.

Her türlü borç veya fiil, garanti edilen riskin konusu olabilir. Sözleşmeden doğan borçların yanı sıra örneğin haksız fiil, sebepsiz zenginleşmeden doğan borçlar da garanti edilebilir.¹⁹

Bununla beraber, bankalar teminat mektubu düzenlerken, garanti edilen riskin özellikle bir sözleşmeden doğmuş olması ve belirli bir süreyi kapsıyor olmasına dikkat ederler. Bankanın, lehdarın geçmiş ve gelecekteki tüm borçlarını garanti etmesi gibi bir durumdan söz edilemez.

¹⁸ TDK Büyük Türkçe Sözlük

¹⁹ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 39

2. Garanti Edilen Risk Kapsamı Dışında Kalan Zararlar

Bankanın teminat mektubu düzenleyerek garanti ettiği riskin dışında kalan zararlar bankadan talep edilemez. Örneğin, bankanın düzenlemiş olduğu avans teminat mektubunda; lehdarın, aldığı avansa karşılık belirli bir süre içinde mal teslimini temin etmek üzere yüklenme yapacağı taahhüt ediliyor ise; lehdarın sözleşme koşullarına uygun olarak belirlenen süre içinde yüklediği malın alış-satış sözleşmesine uygun nitelikleri haiz olmadığından hareketle bankadan söz konusu avans teminat mektubu kapsamında herhangi bir tazmin talebinde bulunulamaz.

3. Garantinin Belirli Bir Limit Dahilinde Olması

Banka; teminat mektubunda garanti ettiği risk miktarını, teminat mektubu üzerinde azami bir tutar belirterek sınırlamalıdır. Sözleşme serbestisi olmakla birlikte, sınırsız değildir. Borçlar Kanunu'nun 19. ve 20. maddelerinde sözleşme serbestisine birtakım sınırlamalar getirilmiştir. Bir sözleşmenin geçerli olması için taraflara yüklediği hak ve borçların tereddüde yer vermeyecek şekilde açık olması gerekir. Belirsizliğin garantisi olamayacağından, limit gösterme şartı bulunmamakla birlikte, garanti sözleşmesinde belirli bir riskin garanti edilmesi ve boyutlarının da açıkça belirlenmiş olması gerekir.²⁰

Buna ek olarak; Bankalar Kanunu, 156. md. gereğince; bankalar, işlemlerin gerçek mahiyetlerine uygun olarak muhasebeleştirilmesinden sorumludur. Aynı zamanda, bankalar verdikleri kredileri de muhasebeleştirmek ve Bankalar Kanunu'na belirlenen oranların dışında kalmayacak şekilde kredi kullanımları ile yükümlüdürler.

Bankanın tazmin etmeyi taahhüt ettiği risk tutarının tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça belirlenmemiş olması durumunda; diğer bir deyişle teminat

²⁰ YHGK, 04/07/2001, E. 2001 / 19-534 K. 2001 / 583, www.hukukturk.com

mektubu üzerinde azami tutarın belirtilmemiş olması halinde; bankanın bunu kayıtlarında göstermesi de mümkün olmayacaktır. Aynı zamanda bankanın tutarı belli olmayan bir risk alması, finansal açıdan da söz konusu değildir.²¹

4. Teminat Mektubu ile Bağımsız Bir Borç Yüklenilmesi

Bankalar, verdikleri teminat mektupları ile bağımsız bir borç yüklenmektedirler. Asli ve bağımsız borç yüklenme, garanti sözleşmelerinin en önemli özellikleri olup bu sözleşmeleri fer'i nitelikteki kefaletten ayırmaktadır.²²

Buna göre, garanti verenin yükümlülüğü, başka bir borcun varlığına, geçerliliğine, dava edilebilir olup olmamasına bağlı olmayıp, ondan tamamen bağımsızdır.²³

Teminat mektubunu düzenleyen banka belirli bir meblağı hiçbir itirazda bulunmadan ve mahkeme kararına gerek kalmaksızın ödemeyi üstlenmektedir.

Yargıtay'ın verdiği muhtelif kararlarda, garanti verenin asıl borçtan bağımsız bir yükümlülük altına girdiği kabul edilmektedir. Yargıtaya göre, “... Metinleri de yasal düzenlemeyle belirlenen banka yetkililerince imzalı banka teminat mektuplarında, 3. şahıs lehdarın fiilini taahhüt eder banka, muhataba verdiği mektupla lehdar ile muhatap arasında çıkacak herhangi bir uyuşmazlık ve bunun akibet ve kanuni neticeleri nazara alınmaksızın taahhütte bulunduğu tutarı, ilk yazılı talep üzerine nakden ve tamamen talep tarihinden ödeme tarihine kadar geçen günlere ait kanuni faiziyle birlikte, ödeyeceğini banka adına ve hesabına taahhüt ve beyan etmektedir.”²⁴

²¹ Uygulamada özellikle nakit kredi temininin teminatı olmak üzere düzenlenecek teminat mektuplarında, bankanın kredi anaparası ile birlikte doğacak faiz ve masrafları da herhangi bir azami tutar belirtmeden garanti etmesi veya doğmuş ve doğacak vergileri de teminat mektubu kapsamında ödemeyi taahhüt etmesi taleplerine rastlanılmaktadır. Banka bu tür talepleri karşılarken mutlaka teminat mektubu üzerine azami bir tutar yazmak suretiyle aldığı riski sınırlamak zorundadır.

²² Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 54

²³ Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 42

²⁴ YHGK, 28/02/1990, E.1990 / 6-1 K. 1990 / 141, www.hukukturk.com

Yargıtay'ın bir başka kararında ise “...hiçbir itiraz ileri sürmeden ve hüküm elde etme gereği kalmadan bu parayı ödemeyi üstlenen davalı banka; asıl borcun, hukuken mevcut, geçerli ve dava edilebilir olduğuna dair, kefilin borçlar Yasasınının 497. maddesi hükmüne göre ileri sürmekle yükümlü olduğu defileri öne sürmekten vazgeçmek suretiyle, asıl borçtan bağımsız olarak bir yüklenim altına girmiş durumdadır”²⁵

Diğer bir Yargıtay kararında²⁶, “Bankalar verdikleri teminat mektuplarıyla, 13.12.1967 gün ve 16/7 ile 11.6.1969 gün ve 4/6 sayılı İçtihat Birleştirme Kararlarında açıkça belirtildiği üzere, bağımsız bir borç yüklenmektedirler. Asli ve bağımsız bir borcun yüklenilmesi hali garanti sözleşmesinin en önemli ve zorunlu özelliğidir. Ve teminat mektubu veren banka, muhatabın ilk yazılı talebinde bu mektupta öngörülen bedeli derhal ödemelidir. ” denilerek bu husus teyit edilmiştir.

Yargıtay kararlarında da açıkça belirtildiği üzere banka düzenlediği teminat mektubu ile asıl borçtan bağımsız olarak bir yükümlülük altına girmektedir.

5. Teminat Mektubunda Ödeme Talebi

Bankanın düzenlemiş olduğu teminat mektubunda hangi şartların gerçekleşmesi halinde ve ne tür belgelerin ibrazına istinaden muhatabın bankadan ödeme talebinde bulunacağı açıkça belirtilir.

Muhatabın teminat mektubu tahtında ödeme talep edebilmesi için bazı şartların gerçekleşmiş olması gerekir. Buna göre, muhatabın kimliğinin tespit edilebilmesi ve geçerli olarak kurulmuş bir garanti sözleşmesi bulunmalıdır. Hukuka ve ahlaka aykırılık gibi geçersizlik nedenlerinden birinin bulunması halinde, garanti

²⁵ 11. YHD, 28/01/1982 E. 1982 / 5497 K. 1982 / 280 , www.hukukturk.com

²⁶ 11. YHD, 12/05/1997, E. 1997/1201 K. 1997/3407, www.hukukturk.com

sözleşmesi olarak kabul edilen teminat mektubu geçersiz hale gelecek ve muhatabın ödeme talep etmesi hakkı doğmayacaktır.²⁷

Aynı zamanda, teminat mektubunda garanti altına alınan olayın vuku bulmuş olması da ödeme talebinin şartlarından biridir. Diğer bir deyişle muhatabın, lehdarın yükümlülüğünü yerine getirdiği halde bankadan tazmin talebinde bulunmaması gerekir.

İlk talepte ödemeli teminat mektuplarında bankanın herhangi bir itirazda bulunmadan derhal ödeme yapmayı taahhüt etmesi sebebiyle muhatabın haksız ödeme talebinde bulunduğunu tespit etme gibi bir olanağı bulunmamaktadır.

Ancak, eğer teminat mektubu şarta bağlı bir ödeme taahhüt ediyorsa ve sözleşme ile kararlaştırılan belgelerin teminat mektubunda ödeme aşamasında ibraz edilmesi şarta bağlandıysa (fatura, mahkeme kararı, hak ediş belgesi, vb.) belgelerin ibrazında bankanın incelemede bulunarak teminat mektubu koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit etmesi ve buna göre ödemede bulunması gerekir.

Teminat mektubunun ödenmesinin hangi şartlara bağlı olduğunun teminat mektubu metninde açık ve şüpheye yer vermeyecek şekilde belirtilmesi gerekir. Yargıtay'a intikal eden örnek olayda, teminat mektubu "Bu garantinin şarta bağlı olmadığını ve ilk basit talepte ödeneceğini teyit ederiz." ibaresini taşıdığı halde daha sonra metinde "... tarafınızdan talep edilen miktarı M.... Limited Şirketinden ödenmesini istediğinize ve adı geçen miktarın M....Limited Şirketi tarafından ödenmediğine ilişkin yazılı olarak ... teyidinizin alınması üzerine ilk talepte ödemeyi taahhüt ediyoruz." sözcükleri de yer aldığından, ilk basit talepte ödeme ifadesinin mektubun şartsız olduğunu açıkça belirttiğine karar verilmiş ve artık bu mektubun şarta bağlı olduğunun kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.

---

²⁷ Ferhat Canbolat, sh. 126

Dolayısıyla, bankanın istenen bedeli ödemesinin, mektup içeriğine uygun ve zorunlu olduğu sonucuna varılmıştır.²⁸

Dolayısıyla, teminat mektubu metninde ödeme talebinin hangi koşullarda yapılması gerektiği hususunda herhangi bir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde açık ifade kullanılması çıkabilecek ihtilafları önlemek açısından son derece önem taşımaktadır.

6. Bankanın Kendisine Ait Defileri İleri Sürme Hakkı

Bankanın, borçluya ait defileri ileri sürmek hakkı bulunmasa dahi kendisine ait defileri ileri sürebileceği konusunda bir tartışma yoktur. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 1981 yılında verdiği bir kararda “*Banka teminat mektubu muhteviyatı ,meblağı alacaklıya ilk talebinde ödeme zorundadır. Bununla beraber banka sırf kendisine ait defilerle mektubun bedelini ödemekten imtina edebilir. Teminat mektubunun zamanaşımına uğraması, sahte olması gibi defileri ileri sürebilir.*” demektedir.²⁹

Bunun dışında, örneğin bankanın teminat mektubu lehdarının mali yetersizliği, acze düşmüş olması gibi konularda herhangi bir itiraz hakkı olmayıp bu husus çeşitli Yargıtay kararlarında da teyit edilmiştir.³⁰

a) *Teminat mektubunda belirtilen şartlara uygun olmayan ödeme talebi*

Bankanın kendisine ait defileri ileri sürme hakkını kullanarak teminat mektubu bedelini ödememesi halinin en fazla rastlanıldığı durum, teminat mektubunda belirtilen şartlara uygun tazmin talebi yapılmaması halinde ortaya çıkmaktadır.

²⁸ 11. YHD, 14.9.1995, E. 1995/3754, K. 1995/6288, www.hukukturk.com

²⁹ YHGK, 21.7.1981 11-1941/560, www.hukukturk.com, ayrıca bkz. S. Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, dn. 104

³⁰ 11. YHD, 08.03.2004, E. 2003/7598, K. 2004/2149, www.hukukturk.com

Ödeme talebinin gerçekleşmesi için geçerli bir garanti sözleşmesinin varlığının yanı sıra garanti sözleşmesinde belirtilen ödeme koşulunun da gerçekleşmesi gerekir.

Bankanın, garanti sözleşmesinin geçerli olmadığını ve rizikonun gerçekleşmediğini ispat ederek yükümlülüklerinden kurtulması mümkündür. Yargıtay kararında³¹ da bu husus “..... garanti akdinde borçlu olan bankanın sözleşmenin sahtecilik yoluyla oluşturulduğunu, hata ve hileye maruz bırakıldığını, teminat mektubu ile garanti altına alınan ilişkinin hiç doğmadığını ileri sürerek yükümlendiği edimlerden kurtulmasının mümkün bulunduğu .....” şeklinde açıklanmıştır.

Garanti konusu olayın gerçekleşmesinden sonra ödeme talebinde bulunulması hususunu açıklamak gerekirse; teminat mektubunda “muhatabın lehdara yaptığı peşin ödemeye istinaden lehdarın, belirlenen süre içinde sipariş edilen malları muhataba teslim etmemesi” halinde bankanın ödeme yapmayı taahhüt etmesi durumunda; muhatabın ödeme talebini ancak kendisine malların teslim edilmemesi halinde bankaya ibraz etmesi gerekir.

Uygulamada, ilk talepte ödemeli teminat mektubunda muhatap bankaya yazılı bir ödeme emri ibraz eder, ödeme emrinde herhangi bir beyanda bulunmasına gerek yoktur; ‘Bankanızın ... tarihinde düzenleyerek tarafımıza teslim etmiş olduğu .... referanslı teminat mektubu bedelinin ..... no.lu hesabımıza derhal ödenmesini talep ederiz.’ şeklinde bir ödeme emri, teminat mektubunun tazmini için yeterli olacaktır.

Dolayısıyla, ilk talepte ödemeli teminat mektubunda bankanın herhangi bir itirazda bulunmasına imkan olmadığı hususu akla gelebilir. Ancak, garanti konusu olayın gerçekleşmediğine veya gerçekleşmesinin mümkün olmamasına rağmen

³¹ 11. YHD, 29.03.1990, E. 1989/5896 K. 1990/2664, www.hukukturk.com

ödeme talebinde bulunulduğuna dair itiraz hakkı, ilk talepte ödemeli garantiler için de mümkündür.³²

Bankanın, ilk talepte ödemeli teminat mektubunda “hiçbir itiraza ve hüküm istihsaline gerek kalmaksızın ilk talepte derhal ödeme” taahhüdü olduğundan, ödeme talebini aldıktan sonra en kısa sürede ödemeyi gerçekleştirmesi gerekir. Bankanın bir güven müessesesi olduğu da göz önünde bulundurulduğunda; ilk talepte ödemeyi taahhüt ettiği halde ödemediği imtina etmesi, muhatap gözünde bankanın güvenilirliğini kaybetmesine yol açacak ve bankanın kredibilitesini de olumsuz yönde etkileyecektir.

Dolayısıyla, bankanın teminat mektubu konusu işin gerçekleşmediğini veya gerçekleşmesinin mümkün bulunmadığını bilmesi durumunda, hiç zaman geçirmeksizin, derhal delilleri sunarak bu hususları ispat etmesi gerekir.³³

Yargıtay kararında³⁴ bu husus “...İlk talepte ödeme kaydını havi teminat mektuplarında banka, muhatabın talebi üzerine herhangi bir itiraza mahal vermeden ve muhataptan teminat mektubuna dayanarak talepte bulunma hakkının olduğunu ispat etmesine gerek kalmadan ödeme yapmayı taahhüt etmektedir. Kural olarak ilk talepte ödeme kaydını havi banka teminat mektuplarında banka, yalnızca şekli manada inceleme yapma yetkisini haiz olup, esasa ilişkin herhangi bir inceleme yapma hak ve yetkisini haiz değildir. Bu sebeple de ilk talepte ödeme kaydını havi banka teminat mektuplarının esas itibarıyla muhatap lehine olduğu kabul edilmektedir. Bu kuralın iki önemli istisnası bulunmaktadır. Birincisi, banka, teminat mektubu sözleşmesinin tarafı sıfatıyla kendisine ait olan def’ileri sürerek ödemediği kaçınabilecektir. İkinci istisna da, lehdarın mahkemelerden ihtiyatı tedbir kararı alarak, bankanın ilk talepte ödeme kaydını havi teminat mektuplarının ödenmesine engel olabilmesi halidir. Öte yandan, muhatabın talebinin haksız olduğunu, dürüstlük kuralı ile (MK. m. 2) bağdaşmadığını kesin olarak bilen bankanın “ilk talepte” kaydına rağmen

³² Ferhan Canbolat, sh. 271

³³ Ferhat Canbolat, sh. 187

³⁴ 11. YHD, 13.07.2006, E.2006/5589 K. 2006/8345, www.hukukturk.com

muhabata ödeme yapmaktan kaçınabilmesi gerekir.....Ayrıca lehtar ile muhatap arasındaki sözleşmenin hukuki niteliğinin de teminat mektubu bakımından bir önemi yoktur. Lehtar ile muhatap arasında bulunan sözleşmede teminat mektubunun verilmesine dair yazılı riskin, teminat mektubunda gösterilmemesi halinde banka, teminat mektubunda yazılı olmayan riskin gerçekleştiğinin ileri sürülmesi halinde ödemedi kaçınmak durumundadır. Başka bir ifade ile, teminat mektubunda yazılı risk, değiştirilemez ve genişletilemez.” şeklinde açıklanmıştır.

Teminat mektubunun vadesi dışında ödeme talebinde bulunulması halinde de geçerli bir garanti sözleşmesinden bahsedilemeyeceği için vade dışında ibraz edilen ödeme talebinin banka tarafından karşılanması söz konusu değildir ve itiraz konusu olacaktır.

Teminat mektubunda ek belge ibrazı öngörülmüşse veya belirli bir tarihten önce ödeme talebi yapılamayacağı, belirli bir olayın gerçekleşmemesi halinde (avans teminat mektubunda avans ödemesinin yapılması) ödeme talebinde bulunulamayacağı gibi koşullar teminat mektubunda yer almışsa, bu koşulların gerçekleşmemesi halinde de ödeme talebine bankanın itiraz hakkının bulunacağı aşıkardır.

Aynı zamanda, bankanın haksız tazmin taleplerini önlemek amacı ile teminat mektubu metnine, muhabatın “borçlunun sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini beyan eden yazılı talebi” üzerine ödeme yapacağını belirten hükümler koyması halinde, muhabatın ödeme talebinin bu beyanı içermemesi durumunda da bankanın itiraz hakkı doğacaktır. Zira muhabatın eksik beyanı, teminat mektubu koşullarında belirlenen ödeme talebi şekline aykırılık teşkil edecektir.³⁵

³⁵ Teminat mektubu metninde bankanın ‘borçlunun sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmediğini beyan eden ilk yazılı talep üzerine’ ödeme yapmayı taahhüt ettiği durumda, muhabatın ödeme talebinde ‘Borçlunun işbu teminat mektubu konusu sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmemesi sebebiyle teminat mektubunda taahhüt edilen ..... tutarındaki bedelin tarafımıza ödenmesini talep ederiz.’ ifadesini içeren bir yazı ile bankaya başvurması gerekir. Eğer teminat mektubunda istenen ek belge varsa bu belgeleri de talep yazısı

b) Bankanın riskin gerçekleşmediğini kesin olarak bilmesi durumunda

Muhatabın bankaya yapacağı ödeme talebinin hukuka aykırı olması, muhatabın maddi bakımdan hak sahibi olmadığının anlaşılması ve dolayısıyla, ödeme talebi hakkın kötüye kullanılması³⁶ ise, banka ödeme talebini reddetmekle yükümlüdür.³⁷

“Doktrinde, garanti bedelinin hakkın kötüye kullanılması suretiyle talep edilmesi halinde garanti verenin, garanti bedelini ödemeye ilişkin yükümlülüğünün doğmayacağı kabul edilmektedir.”³⁸

Aynı zamanda banka kesin likit delillerle³⁹ riskin doğmadığını veya sona erdiğini saptayabiliyorsa ödemeyi reddetmek zorundadır. Ödemede bulunması halinde ise lehdara rücu edemeyecektir.⁴⁰

Diğer bir ifade ile banka hiçbir şüpheye yer bırakmayacak ve anlaşılır şekilde ödemenin haksız yapıldığını ispat edebiliyor olması halinde, ödemeyi reddetmesi gerekir.

Hiçbir şüpheye yer vermeyecek şekilde hakkın kötüye kullanıldığını ispat etmek için kullanılabilir belgelere örnek olarak teminat mektubunda ibrazı gereken belgenin sahte olduğunu gösteren mahkeme kararı, işin ifa edilerek tamamlandığını teyit eden resmi makamlarca onanmış yazılı belgeler sayılabilir.⁴¹

---

ekinde bankaya vade içinde ibraz etmesi gerektiği tabiidir. Muhatabın sadece “Teminat mektubu bedelini tarafımıza ödeyiniz.” şeklindeki talebi, garanti sözleşmesinde belirlenen şartlara aykırılık teşkil edecektir.

³⁶Başlı başına ayrı bir çalışma konusu olabilecek “hakkın kötüye kullanılması” kavramına çalışmamızda detaylı olarak yer verilmeyip, çok kısa bir şekilde değinilmiştir.

³⁷ Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 164

³⁸ Ferhat Canbolat, sh. 214, ayrıca bkz. dn. 261

³⁹ Likit delillerle ispat kavramı pozitif hukukta tanımlanmıştır ve banka garantileri açısından incelenmesi gereken bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak çalışmamız kapsamında olmadığından bu hususta daha fazla detaya girilmemiştir. Ayrıca bkz. Ferhan Canbolat, sh. 232

⁴⁰ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 288

⁴¹ Ferhan Canbolat, sh. 235

Yargıtay kararında⁴², “... bahisle ilk yazılı talebe bağlı tutulduğu, ilk talepte kayıtsız şartsız ödeme yükümlülüğü taşıyan teminat mektuplarında, riskin doğmadığı veya sona erdiği, hakkın kötüye kullanıldığı iddialarının garanti veren banka tarafından kanıtlanması gerektiği, yine işin ifasının da garanti edildiği teminat mektuplarında kısmi ifa halinde dahi teminat mektubunun tamamının nakde çevrilmesinin istenebileceği, muhatabın hakkını kötüye kullanıldığını ileri süren bankanın kesin delil-likit kanıt getirmek zorunda olduğu...”denilerek bu husus teyit edilmiştir.

Bankanın haksız talebe karşın ödeme yapması halinde lehdara rücu edemeyeceği, Yargıtay kararında “... muhatabın kesin teminat kapsamında olmayan bir hususta tazmin talebinde bulunmasına rağmen teminat mektubu veren bankanın ödemede bulunduğunu ve bu nedenle de bu haksız davranışın sonuçlarına katlanması gerektiğini...” denilerek teyit edilmiştir.⁴³

Uygulamada, bankalar muhatap ile lehdar arasındaki sözleşmeye taraf olmadıklarından, sözleşme kapsamındaki işin yerine getirilip getirilmediğini tespit etmek amacı ile bir inceleme yapmazlar. Teminat mektubu tazmin talebinin bankaya ibrazı üzerine, bankanın eline o tarih itibariyle ulaşmış bir ödemeden men, ihtiyati tedbir kararı gibi resmi bir bildirim yok ise muhataba karşı ödeme yükümlülüklerini yerine getirirler.

III. Teminat Mektubunda Taraflar

Standart bir teminat mektubunda 3 taraf bulunur:

- 1) Garanti Veren – Banka
- 2) Garanti Alan – Muhatap

⁴² 11. YHD, 18.05.1999, E. 1999/2159, K. 1999/4122, www.hukukturk.com

⁴³ 11. YHD 11.11.1983 3236/4977, www.hukukturk.com

3) Lehdar – Lehine/emri ile garanti düzenlenen

1. Garanti Veren (Banka)

Banka teminat mektuplarında banka, garanti veren taraftır. Teminat mektubu kapsamında, Lehdar yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde, banka, kayıtsız şartsız olarak ve yükümlülüğün yerine getirilmediğinin hukuki ispatını aramaksızın, muhatabın ilk yazılı talebi ve beyanı üzerine, teminat mektubu ile üstlendiği tutarı muhataba nakden ve derhal ödemekle yükümlüdür. Teminat mektubunda ayrıca belirtilen şartlar olmadığı takdirde, bankaların yükümlülüğü teminat mektubu tutarı ile sınırlı olup bedel ödendikten veya teminat mektubu vadesi dolduktan sonra sona ermektedir.

Teminatı veren bankanın, teminat mektubu bedelini, muhataba ödeyebilmesi için; herhangi bir ihtarname keşidesine, protesto çekilmesine, hüküm alınmasına veya borçlunun izninin aranmasına gerek bulunmamaktadır.

Çalışmamızda daha önce açıklandığı gibi banka, teminat mektubu düzenleyerek asli borçtan bağımsız bir yükümlülük altına girmektedir. Muhatap ile lehdar arasında bir sözleşme imzalanmış olsa dahi, banka teminat mektubu bedelini ödmeden önce lehdarın o sözleşme hükümlerine uygun olarak edimini yerine getirip getirmediğini kontrol etmekle yükümlü değildir ve zaten teminat mektubu metninde de derhal ve gecikmeksizin ilk yazılı talep üzerine ödeme yapmayı taahhüt etmektedir.

2. Garanti Alan (Muhataap)

a) Teminat Mektubunda Muhataap

Banka teminat mektubunda diğer taraf ise muhataptır.

Muhatap ile lehdar arasında kira, mal ve hizmet satın alınması ve teslimi, bina yapımı, vb. çeşitli nedenlerden dolayı kurulan iş ilişkisi çerçevesinde; muhatap kişi veya kuruluş, lehdarın belirli bir zaman içerisinde gerçekleştirilmeyi taahhüt ettiği edimi; anlaşılan koşullarda ve zamanda yerine getirmediği takdirde, uğrayacağı zararı tamamen veya kısmen telafi etmek maksadıyla teminat isteyebilir.

Teminat mektubu hemen nakde çevrilebilir olması sebebiyle, muhatap tarafından tercih edilen bir teminat çeşididir.

Banka, lehdar ile arasındaki kredi ilişkisine dayanarak ve lehdarın talebine istinaden muhataba hitaben teminat mektubu düzenler. Muhatap, teminat mektubu güvencesiyle iş yaptıran, kendisini garanti altına alan taraftır.

Teminat mektubu düzenlenmeden önce, banka ile muhatap arasında bir hukuksal ilişki yoktur.

Muhatap ile garanti veren banka arasında teminat mektubu düzenlenmesi nedeniyle bankanın muhataba kredi açması söz konusu değildir.⁴⁴

b) Aynı Borcun Teminatı için Birden Fazla Muhataba Hitaben Teminat Mektubu Düzenlenmesi

Uygulamada bankaların birden fazla muhataba hitaben teminat mektubu düzenledikleri görülmektedir. Birden fazla muhataba hitaben teminat mektubu düzenlenmesi hukuken mümkündür.⁴⁵

Ancak, tazmin talebi esnasında hangi muhatapın bankadan tazmin talebinde bulunacağı, hangi tutara kadar tazmin talep edebileceği, bankanın teminat mektubu tutarını bir muhataba ödedikten sonra yükümlülüğünden kurtulmuş sayılıp sayılmayacağı gibi hususlar kesin ve anlaşmazlığa yol açmayacak şekilde teminat mektubu metni üzerinde yer almalıdır.

⁴⁴ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 90

⁴⁵ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 92

3. Eylemi Garanti Edilen (Lehdar)

a) Teminat Mektubunda Lehdar

Lehdar, lehine teminat mektubu düzenlenmek suretiyle ediminin doğurabileceği risk, muhataba “karşı garanti edilen taraftır. Gerçek veya tüzel kişi olabilir.

Bankalar, genellikle muhatap ile arasındaki sözleşme gereğince taahhüt ettiği edimi yerine getirmemesi halinde gerçekleşecek risk karşılığında ödeme yapacakları tarafa gayri nakdi kredi vermek suretiyle teminat mektubu düzenlerler.

3182 sayılı eski Bankalar Kanunu’nun 44. maddesinin son fıkrasına göre, istisnai haller dışında bankalar, kredileri ancak açıldıkları kişilere kullandırabilmekte, diğer bir deyişle sadece kendi lehine teminat mektubu talep eden tarafa gayri nakdi kredi tahsis ederek teminat mektubu düzenleyebilmekteydiler. Ancak 5411 sayılı Bankalar Kanunu’nda böyle bir kısıtlama kalmamıştır. Dolayısıyla bankalar, 3. tarafın emri ile lehdar lehine bir teminat mektubu düzenleyebilirler.

Örneğin; B firması, A firmasının iştirak kuruluşudur. A firmasının XYZ Bankası A.Ş.’de lehine tahsis edilmiş gayri nakdi kredi limiti mevcuttur. Ancak, B firmasının mali durumu dolayısıyla XYZ Bankası A.Ş., B firmasına gayri nakdi kredi tahsis etmemektedir. Bu durumda, A firması yazılı talimat vererek kendi firmasına tahsis edilen kredi limitinden kullanılmak üzere B firması lehine bir teminat mektubu düzenlenmesini talep edebilir.

XYZ Bankası A.Ş., teminat mektubunu düzenlemekle, Muhatap’ın ödeme talebinde bulunması halinde, B firmasının ediminden doğacak muhtemel riskin zararını tazmin edecek, ancak gayri nakdi kredi ilişkisi dolayısıyla ödediği bedeli A firmasına rücu edecektir.

b) Birden Çok Lehdarı Bulunan Teminat Mektubu Düzenlenmesi

Birden çok lehdarı bulunan teminat mektubu verilmesi de mümkündür. Örneğin adi ortaklıklarda durum böyledir. Adi ortaklığın tüzel kişiliği bulunmadığı için alınacak kontrgarantiye bütün adi ortakların müşterek ve müteselsil borçlu sıfatıyla imzasının alınması ve bu hususun belirtilmesi gerekir. Aynı şekilde kredi tahsisi sırasında bütün ortaklara kredi tahsis edilmesi ve bütün ortakların teminat mektubu tutarı kadar riske edilmesi gerekir.

Adi ortaklık; tüzel kişiliğe sahip bulunmadığından ve ortaklar, adi ortaklığın borçlarından müteselsilen sorumlu olduklarından, bankanın adi ortaklığı oluşturan her gerçek ve tüzel kişiyi mektup miktarınca riske etmesi gerekir.⁴⁶

Özellikle uluslararası ihaleye katılan birden fazla ortaklı konsorsiyumlarda Türk ortağın payı için banka, Türk ortağa tahsis ettiği gayri nakdi krediye dayanarak, yabancı ortağın payı için ise yurt dışındaki bankadan aldığı kontrgarantiye istinaden teminat mektubu düzenleyebilmektedir.

Bu durumda, her ortağın payı ayrı ayrı gösterilmekte ve ortakların sorumlu olacağı tutar da ayrıca belirtilmektedir.

IV- Teminat Mektubu Çeşitleri

A. Vade Bakımından

1. Vadesiz Teminat Mektubu

Teminat mektubu üzerinde herhangi bir vade bulunmaması halinde, teminat mektubu herhangi bir vadeyle sınırlı olmaksızın geçerlidir.

---

⁴⁶ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 98

Süresiz teminat mektuplarında banka, teminat mektubu ile güvence altına alınan riskin doğumundan zamanaşımı süresinin sonuna kadar muhabata karşı sorumlu olacaktır.⁴⁷

Uygulamada teminat mektuplarının ne zaman zamanaşımına uğradığı da sorun yaratmaktadır. Vadesiz teminat mektuplarında, on yıllık zamanaşımının başlangıç tarihi, mektubun tazmin edildiği tarih değildir. Borçlar Kanununa göre bir borç muaccel olduğu tarihten itibaren zamanaşımı işlemeye başladığından; teminat mektuplarında da on yıllık zamanaşımı, garanti edilen riskin gerçekleştiği tarihten itibaren başlayacaktır. Oysa taraflar arasındaki ilişkinin dışında olan bankanın riskin ne zaman gerçekleştiğini belirlemesi çok zordur. Böylece 15-20 sene evvel verilmiş olan bir teminat mektubunun dahi zamanaşımına uğrayıp uğramadığını tespit sorun yaratabilmektedir.⁴⁸

Maliye Bakanlığı'nın 20-04-1994 tarih, 517 sıra numaralı ve B.0.07.0.MGM.0.20/201-2/11296 sayılı “Eski Yıllara Ait Banka Teminat Mektupları ve İpotek Senetleri” başlıklı Tebliğ’inde⁴⁹;

“Diğer taraftan, garanti sözleşmelerinde (süresiz teminat mektuplarında) riziko gerçekleşip teminat altındaki alacak muacceliyet kazandıktan sonra bu alacak Borçlar Kanununun 125 inci maddesi uyarınca on yıllık zamanaşımına tabi olacaktır. Bu sürenin, taahhüdün sözleşme ve şartname hükümlerine göre yerine getirilmediği veya Kanunda sayılan diğer nedenlerle teminatın gelir yazılmasını gerektiren şartların meydana geldiği tarihten itibaren başlaması, diğer bir ifadeyle teminatın gelir kaydedilmesini gerektiren şartların oluştuğu tarihten itibaren teminat mektubunun ilgili bankaca paraya çevrilmesinin istenebileceği süre olarak anlaşılması gerekmektedir.”

denilmekte ve devam edilmektedir.

⁴⁷ Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 84

⁴⁸ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar, Bankacılar Dergisi, 2002, Sayı 43

⁴⁹ RG. 28/04/1994, S. 21918

“Buna göre, teminat altındaki taahhüt işinin sözleşme ve şartname hükümlerine göre tamamen yerine getirilip getirilmediğinin ve dolayısıyla teminatın iadesini gerektiren şartların oluşup oluşmadığının tespit edilemediği hallerde teminat mektuplarının, bankalarca on yıllık zamanaşımı süresi ileri sürülerek kayıtlardan çıkarılması mümkün olmayıp, buna rağmen kayıtlardan çıkarılan teminat mektupları ile ilgili olarak bankanın garanti sorumluluğu devam eder. Bu durumda, teminatın gelir kaydını veya müteahhidin kanunda öngörülen diğer borçlarına mahsubunu gerektiren şartların varlığı tespit edilirse düzenleyen bankaca teminat mektubunun paraya çevrilmesi ve istenilen paranın derhal ödenmesi gerekmektedir.”

Görüldüğü gibi; ilgili Tebliğ’de, süresiz banka teminat mektubu ile garanti edilen rizikonun her an gerçekleşebileceğinden hareketle, teminat mektuplarının on yıllık zamanaşımı süresini doldurdıkları gerekçesiyle banka kayıtlarından düşülmüş olmasının, teminat mektubunu düzenleyen, dolayısıyla doğacak rizikoyu ödemeyi garanti eden bankaların sorumluluğunu ortadan kaldırmadığı belirtilmektedir.

Sonuç olarak, teminat mektubu üzerinde bir vade bulunmamasının uygulamada teminat mektubunu süresiz hale getireceği sonucuna varmak mümkündür.

Süresiz teminat mektubu düzenlenmesinin bankalar açısından büyük bir külfet olduğu aşikardır. Banka, süresiz teminat mektubunu düzenlediği anda lehdarın kredibilitesini değerlendirmek suretiyle bir kredi tahsis etmektedir. Ancak takdir edilmelidir ki; değişen ekonomik koşullar çerçevesinde gerçek veya tüzel kişiye süresi belirli olmayan bir kredi tahsis edilmesi ve bu kredi tahsisine uygun teminat alınması mümkün olmamaktadır. Ancak, özellikle bazı kamu kurum ve kuruluşlarının talebi üzerine, bankalar vadesiz teminat mektubu düzenlemek ve bunun mali yükümlülüklerine de katlanmak zorunda kalmaktadırlar.

2. Vadeli Teminat Mektubu

Borçlar Kanunu ‘nun 110. maddesinin 10.07.1981 tarihinde yürürlüğe giren ek fıkrasına göre ‘*Muayyen bir müddet için yapılan taahhütlerde, müddetin bitimine kadar taahhüt edene yazılı olarak başvurulmaması halinde taahhüdün hükümsüz olacağına dair sözleşme muteberdir.*’⁵⁰

Buna göre, eğer banka düzenlediği teminat mektubu üzerine;

‘‘İşbu teminat mektubu ..../..../..... tarihine kadar geçerli olup bu tarihe kadar elimize ulaşacak şekilde yazılı tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde kendiliğinden hükümsüz olacaktır.’’

şeklinde bir ibare yazdığı takdirde; teminat mektubu üzerindeki vade sonuna kadar zararı tazminle sorumlu olacak, bu süre içinde kendisine yazılı bir tazmin talebinin ulaşmaması halinde, teminat mektubu kapsamındaki sorumluluğu sona erecektir.

Yargıtay’ın bu yönde aldığı muhtelif kararlar mevcuttur. Örneğin Yargıtay 1988/287 sayılı kararında⁵¹ ‘‘Garanti sözleşmesi B. Kanunu’nun 110 uncu maddesine 8.7.1981 gün ve 2486 sayılı Yasa ile eklenen fıkrasına uygun bir biçimde yapılmışsa vade sonuna kadar yazılı istekte bulunulmadığı takdirde bankanın şarta bağlı sorumluluğu sona erer. Bu yolda bir kayıt garanti sözleşmesine konulmamış ise teminat mektubu süreli olsa dahi on yıllık zamanaşımı süresi doluncaya kadar tazmin talebi ileri sürülebilir.’’ şeklinde hüküm vererek yukarıda belirtildiği gibi bir ibare taşımayan teminat mektubunun vadeli olarak kabul edilemeyeceğini teyit etmiştir.

Uygulamada ise bankaların bu hususa dikkat etmedikleri ve teminat mektubu üzerine sadece

‘‘İşbu teminat mektubu ..../..../..... tarihine kadar geçerlidir.’’

⁵⁰ Borçlar Kanunu, 110. md., Ek fıkra: 08/07/1981 - 2486/1

⁵¹ YHGK, 30.03.1988, E. 1987/11-642, K. 1988/287, www.hukukturk.com

şeklinde bir ibare yazarak muhataba teslim ettikleri gözlenmektedir. Yukarıda belirtildiği üzere Borçlar Kanunu 110. maddesinde açıkça belirtilen şekilde bir ibare taşımayan teminat mektuplarının vadeli olarak kabul edilemeyeceği ve zaman aşımı süresine tabi olacakları aşıkardır. Nitekim Yargıtay'ın Borçlar Kanunu 110. maddeye fıkra ilavesinden sonra verdiği bir kararda da bu hususu açıkça belirtmektedir.⁵² “... taraflar arasında *teminat mektubu süresi içinde başvurulması gerektiği hususunda bir anlaşmanın* mevcut olmamasına, zararın teminat mektubu süresi içinde doğmuş olması kaydıyla 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde her zaman talepte bulunabileceğine göre davalı bankanın itirazının reddi gerekir.”

Bankaların inisiyatifine bağlı olmaksızın; 14.08.2002 tarih, 24846 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik’in eki Ek 59’da belirlenen teminat mektubu metninde, bankanın sorumluluğunu vade ile sınırlayan ibare yer almadığından ve Ek 59’daki ibare

“İşbu teminat mektubu ..../..../.... tarihine kadar geçerlidir.”

şeklinde olduğundan, gümrük teminat mektuplarında bankanın sorumluluğu hâlâ on yıllık zaman aşımı süresince devam etmektedir.

Bu sebeple, bankaların uygun ibareyi taşımayan teminat mektuplarını süresiz olarak addederek kayıtlarında da süresiz taahhüt olarak göstermeleri gerekmektedir.

B. Ödeme Talebinin Şekli Bakımından

Teminat mektupları, ödeme talebinin şekli bakımından ilk talepte ödeme kaydını içeren, herhangi bir şarta bağlanmamış teminat mektupları ve belirli şarta

⁵²11.YHD. 6.5.1982, 1583/2139, www.hukukturk.com. Ayrıca bkz. Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 157

bağlanmış, bu koşul veya koşulların gerçekleşmesine bağlı olarak ödeme taahhüdü içeren teminat mektupları olarak nitelendirilebilir.

1. İlk Talepte Ödeme Kaydını Haiz Teminat Mektubu

Muhatabın ilk yazılı talebine istinaden herhangi bir itiraz ileri sürmeksizin derhal ve gecikmeksizin ödemede bulunmayı talep eden banka, ödeme talebinin haklı olup olmadığını araştırmaksızın ödeme yapmayı taahhüt eder.

İlk talepte ödeme taahhüdü içeren garantiler, muhatap açısından daha avantajlıdır. Muhatabın teminat mektubu konusu işin lehdar tarafından ifa edilmediğini ispat etme gibi bir yükümlülüğü yoktur. Dolayısıyla taahhüdün yerine getirilmediğini ispata yarayan herhangi ek bir belge ibrazı da söz konusu değildir.

İlk talepte ödeme bankalar açısından da kolaylık sağlamaktadır. Banka, ödeme talep yazısının vadesinde ibraz edilmiş olması kaydıyla ek bir inceleme yapmadan doğrudan talebe istinaden ödemede bulunacaktır.

Ancak ilk talepte ödeme kaydı içeren teminat mektuplarında lehdar göreceli olarak daha kötü bir durumdadır. Banka sadece şekil bakımından inceleme yaparak esasa ilişkin herhangi bir inceleme yapamayacağından, muhatabın ödemesinin haksız olması halinde, ilk olarak bedeli ödemek ve hakkını dava açmak suretiyle arama yoluna giderek davanın sonuçlanmasını beklemek zorunda kalacaktır.⁵³

Yargıtay kararında⁵⁴ “...Davacı bankanın sıfatı (garanti veren) olduğundan, taahhüdü, esas sözleşmeyi yapan taraflardan ve esas akitten ayrı ve tamamıyla müstakildir. Bankanın taahhüdü lehdarın borcunun geçerliliğine ve varlığına bağlı olmaksızın garanti sözleşmeye bağlanmış şahsın vecibesini yerine getirmesini ve yerine getirmediği takdirde teminatı alan şahıs için doğacak tehlikeleri kısmen

⁵³ Ferhan Canbolat, sh. 79

⁵⁴ 3.YHD. 29.1.1987, E. 1986/11197, K. 1987/957 www.hukukturk.com

veya tamamen üzerine almıştır..... Garanti akdinin mahiyeti itibariyle davacı bankanın, teminat mektubu bedellerinin muhataplarınca talep edilmesi halinde, muhataplarına derhal ve bila teallül ödemesi gerekmektedir.” diyerek bankanın sorgulama yapmadan ilk talepte ödeme yükümlülüğünü belirtmiştir.

Lehdarın bankaya ödeme yapmaması için talimat verme ve bu şekilde ödemeyi durdurma veya bankayı taahhüdünü gerçekleştirdiğine dair bilgilendirerek teminat mektubunun iptalini isteme gibi hakları bulunmamaktadır.

Ancak “önce öde, sonra dava et” prensibinin en önemli sınırlaması, hakkın açıkça kötüye kullanıldığının tespitidir. Bu durumda banka ödeme yaptıktan kaçınabilecektir.⁵⁵

2. Şartlı Teminat Mektubu

Teminat mektubunun, ilk talepte ödeme yerine belirli şartların gerçekleşmesi ve teminat mektubu metninde belirtilen belgelerin ibrazı üzerine bedelin ödeneceğini taahhüt etmesi mümkündür. Bu tür teminat mektuplarında muhatabın, teminat mektubu konusu işin lehdar tarafından ifa edilmediğini mahkeme kararı, belirli kişi veya makamlardan alınacak belgeler, fatura, yükleme belgesi gibi evraklar, hak ediş belgesi gibi diğer dokümanlar ibraz ederek ödeme talebinde bulunabileceği şartı yer alır.

İlk talepte ödemeli teminat mektubunda banka muhataba derhal ödeme yapmakla yükümlü iken şartlı teminat mektubunda, ödemenin talep tarihinden belirli bir süre sonra yapılması gibi şartlar da yer alabilir.⁵⁶

Teminat mektubunun şarta bağlanmasının amacı, muhatabın haksız ödeme talebinde bulunmasına engel olmaktır. Böylece lehdar, daha güvenli bir konuma

⁵⁵ Ferhan Canbolat, sh. 80

⁵⁶ Abdurrahman Özalp, UCP 600’ün kullanılması ve akreditif, İstanbul, 2009, sh. 141

gelecek ve ilk talepte ödemeli teminat mektubunda olduğu gibi haksız ödeme talebi riskini tamamen üstlenmemiş olacaktır.

Şarta bağlanan teminat mektubunda, bankanın yükümlülüğü çok daha fazladır, zira banka kendisine ibraz edilen dokümanları inceleyerek teminat mektubu metninde belirtilen şartlara uygun olup olmadığına karar vermek zorundadır.

Eğer teminat mektubu Uluslararası Ticaret Odası'nın yayınlamış olduğu (uygun) kurallar dizinine atıf yaparak teminat mektubu tahtında ibraz edilecek belgelerin hangi standart ve kurallara göre inceleneceğini belirlemediyse; bankanın şartlı teminat mektubunda ibraz edilen belgeleri inceleyerek uygunluklarına karar vermesi daha da zor olacaktır. Zira bankanın kendisine ibraz edilen evrakları kaç gün içinde incelemesi gerektiği, uygun olmayan belge tespit ettiğinde lehdardan bir talimat talep edip etmeyeceği, muhataba ne şekilde bilgi iletmesi gerektiği, vb hususlar konusunda başvuracağı ve taraflarca kabul edilen bir kurallar dizini olmayacaktır.

C. Yükümlülüğün Konusu Bakımından

Teminat mektubu türlerini genel olarak “mali yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde ödemeyi güvence altına alan” ve “mali olmayan diğer yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde ödemeyi garanti eden” teminat mektupları şeklinde ikiye ayırmak mümkündür. Mali yükümlülüklerin teminatı olarak düzenlenen teminat mektubu konularına örnek olarak satış sözleşmesinden doğan borcun (taksitler halinde) ödenmesi, alınan nakit kredinin faiz ve anaparasının geri ödenmesi verilebilir. İkinci gruptaki teminat mektupları ise çeşitli alt bölümlere ayrılır ve ihaleye katılım için düzenlenen geçici teminat mektupları, performansı garanti etmek için düzenlenen kesin teminat mektupları,

kazanan bir ihale sonrası montajı yapılan makinenin belirli bir süre ile bakımının yapılacağını garanti eden kesin teminat mektupları gibi örneklendirilebilir.⁵⁷

1. Geçici Teminat Mektupları (Tender Bonds)

Özellikle kamu sektöründe, müteahhitlik hizmetleri ve başlıca sermaye malları satın alımı ihtiyaçları ihale açılmak suretiyle karşılanmaktadır. Çeşitli ülkelerde değişiklik göstermek kaydıyla, genel kural olarak ihale makamı, ihaleye katılan tarafların ön teminat teşkil etmek üzere geçici teminat mektubu ile ihaleye başvurmasını şart koşar. Teminat mektubu tutarı, ihale konusu işin belirli bir yüzdesi oranında olmalıdır ve bu oran genellikle ihale konusu işin yüzde biri ile yüzde beşi arasında değişir. İhale makamı teslim edilecek olan teminat mektubu metnini belirler ve tüm katılımcılardan aynı metni talep eder. Geçici teminat mektupları genellikle ilk talepte ödeme şartı içerir. Geçici teminat mektubunun düzenlenme amacı; ihale katılımcısının teklifini herhangi bir aşamada geri çekmemesini ve eğer ihale üzerine kalırsa ihale makamı ile ihale konusu işin yerine getirilme şartlarını düzenleyen sözleşme imzalamasını, aynı zamanda kesin teminat mektubu teslim etmesini garanti altına almaktır. İhale makamı, bahsi geçen yükümlülükler yerine getirilmediği takdirde geçici teminat mektubu altında ödeme talep etmek hakkına sahiptir. Bu ödemenin talep edilmesinin sebebi, katılımcının sözleşme imzalamadığı veya kesin teminat mektubunu teslim etmediği durumlarda; ihale makamının, diğer katılımcıların tekliflerini tekrar incelemek için harcayacağı süre içerisinde tahammül etmek zorunda olduğu zaman ve para kaybıdır.⁵⁸

22 Ocak 2002 tarih, 24648 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan *4734 sayılı Kamu İhale Kanunu*’nda ise 33. madde (Değişik: 30/7/2003-4964/20 md.)’de “Geçici Teminat” hususu açıklanmıştır. Buna göre; ihalelerde teklif edilen bedelin %

⁵⁷ Roeland F. Bertrams, *Bank Guarantees in International Trade*, The Netherlands, 2004, sh. 37

⁵⁸ Roeland F. Bertrams, *Bank Guarantees in International Trade*, sh. 38

3'ünden az olmamak üzere istekli tarafından verilen geçici teminat ihale makamına teslim edilir. Teminat olarak kabul edilecek değerler arasında bankalar ve özel finans kurumları tarafından verilen teminat mektupları (b, Değişik: 30/7/2003-4964/21 md.) sayılmıştır. İlgili mevzuata göre Türkiye'de faaliyette bulunmasına izin verilen yabancı bankaların düzenleyecekleri teminat mektupları ile Türkiye dışında faaliyette bulunan banka veya benzeri kredi kuruluşlarının kontrgarantisi üzerine Türkiye'de faaliyette bulunan bankaların veya özel finans kurumlarının düzenleyecekleri teminat mektupları da teminat olarak kabul edilir. Teminat mektupları dışındaki teminatlar ihale komisyonlarınca teslim alınmaz. Bunların saymanlık ya da muhasebe müdürlüklerine yatırılması zorunludur.

2. Kesin Teminat Mektupları (Performance Bonds)

Kesin teminat mektubu, konusu olan işin yerine getirilmemesi halinde belirli bir tutarın muhataba ödeneceğine dair düzenleyen kesin ve aslî garantisi ve sorumluluğunu içerir.⁵⁹

Kesin teminat mektuplarının konusu muhatap ile lehdar arasındaki sözleşme konusu iş veya hizmetin cinsine göre değişiklik gösterir.

Lehdarın muhataba karşı ifa edeceği hizmet veya mal teslimi, kesin teminat mektubunun konusunu teşkil edebilir. Lehdarın bir ihaleye katılımı sonucunda ihalenin üzerinde kalması üzerine, ihale konusu müteahhitlik hizmetlerini; ihale makamı olan muhatap ile arasında imzaladığı sözleşme koşullarına uygun olarak yerine getirmemesi halinde, ihale makamının uğrayacağı zararları teminat altına almak üzere kesin teminat mektubu düzenlemesi de mümkündür.

Kesin teminat mektubu konusu sadece mal veya hizmetin teslimi için değil, teslim edilen malın montajı ve montaj sonrası tamir ve bakım hizmetleri gibi hususları da kapsayacak şekilde düzenlenebilir. Kesin teminat mektubu tutarı işin konusuna

---

⁵⁹ Roeland F Bertrams, Bank Guarantees in International Trade, sh. 460

göre değişebilir, ancak genellikle sözleşme tutarının % 5 ila % 10'u kadar bir tutarda düzenlenmesi çok rastlanılan bir durumdur.⁶⁰

22 Ocak 2002 tarih, 24648 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda 43. maddede "Kesin Teminat" hususunda "...taahhüdün sözleşme ve ihale dokümanı hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak amacıyla, sözleşmenin yapılmasından önce ihale üzerinde kalan istekliden ihale bedeli üzerinden hesaplanmak suretiyle % 6 oranında kesin teminat alınır." hükmüne yer vermiştir.

3. Avans Teminat Mektupları (Advance Payment Guarantees)

Lehdar ile muhatap arasında imzalanan sözleşme gereği işin yerine getirilmesi için lehdarın ön finansmana ihtiyacı olduğu durumlarda, muhatap sözleşme tutarının belirli bir yüzdesi oranında lehdara peşin ödemede bulunabilir. Bu durumda, muhatap; lehdarın avans ödemesini aldıktan sonra işi sözleşme koşullarına uygun olarak zamanında bitirememesi veya sözleşme koşullarına göre bir teslimat söz konusu ise, teslimatı zamanında yapmaması durumunda avans ödemesini geçen günlere ait faiziyle birlikte geri almasını garanti etmek amacı ile bir teminat mektubu talebinde bulunur.

Başka bir anlatımla, avans teminat mektupları, temel sözleşmede üstlenilmiş olan yükümlülüğün gereği gibi yerine getirilebilmesi için muhatabın, lehdara yapmış olduğu ekonomik desteğin güvence altına alınması amacına hizmet etmektedir. Muhatabın lehdardan almış olduğu avanslar karşılığı işini yapması halinde, avans teminat mektuplarının iade edilmesi gereklidir.⁶¹

Yargıtay 1999/2159 Esas sayılı kararının⁶² özünde, "Kat'i teminat mektupları sözleşmenin icrasını temin için verildiği halde, avans teminat mektuplarının

⁶⁰ Roeland F. Bertrams, Bank Guarantees in International Trade, sh. 39

⁶¹ Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 74

⁶² 11. YHD, 18.05.1999, E. 1999/2159, K. 1999/4122, www.hukukturk.com

nitelikleri itibariyle sözleşmenin icrasını değil, borç olarak verilen bir miktar paranın iadesini temin için verildiği hususunda gerek öğreti ve gerekse Yargıtay uygulamasında bir uyuşmazlık bulunmamaktadır. Avans teminat mektuplarında, avansın geri ödenmesi garanti edilmekte ve uygulamada da, dava konusu olayda olduğu gibi, yükleniciye ödenen avanslar genellikle yüklenicinin işleri yaptıkça hak edişlerini belirleyen istihkaklardan kesilmek suretiyle geri alınmakta ve taraflar arasındaki sözleşmelere bu yönde hükümler konulmaktadır.” diyerek avans teminat mektubunun konusunu açıklamıştır.

Uygulamada, bankaların avans teminat mektubunu düzenlerken teminat mektubu üzerine “İşbu teminat mektubu, avans bedelinin lehdarın nezdimizdeki ..... numaralı hesabına alacak kaydedilmesinden sonra işlerlik kazanacaktır” şeklinde bir ibare koydukları görülmektedir. Bankalar bu şekilde, muhatabın avans ödemesi yapmadığı halde teminat mektubu tazmin talebinde bulunmasını engellemeyi amaçlamaktadırlar.

Avans ödemesinin lehdara yapıldığını ispata yarayan diğer bir uygulama ise bankanın “avans ödemesini tahsil ettiğine dair” lehdardan bir yazılı beyan talep etmesidir. Bu durumda banka, avans teminat mektubu üzerine keyfiyeti belirten bir ibare koyarak teminat mektubunun; “Lehdarın, avans ödemesini tahsil ettiğini belirten yazıyı bankaya ibraz ettiğini ve dolayısıyla teminat mektubunun işlerlik kazandığını bildiren” banka teyidi üzerine işlerlik kazanacağını belirtir.

Her iki durumda da muhatabın avans teminat mektubu kapsamındaki ön ödemeyi lehdara yaptığını belgelemesi, teminat mektubu tahtında tazmin hakkı elde edebilmesinin ön koşuludur. Aksi takdirde teminat mektubu işlerlik kazanamayacağından muhatabın tazmin talebi banka tarafından karşılanamayacaktır.

4. Gümrük Müdürlüklerine Hitaben Düzenlenen Teminat Mektupları

Gümrük teminat mektubu metni, 14.08.2002 tarih, 24846 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik'in eki Ek 59'da belirlenmiş olup lehdarın ödemek zorunda olduğu gümrük vergilerinin, teşvik tedbirleri gereğince istisna edilmesi veya ertelenmesi halinde; yükümlülük yerine getirilmediği takdirde verginin anaparasının tahsilini teminata bağlamak amacı ile Gümrük Müdürlüklerinin talep etmesi halinde düzenlenir.

5. Vergi Dairelerine Hitaben Düzenlenen Teminat Mektupları

Tarih edilen vergi ve cezalarına itiraz edilmesi, verginin takside bağlanması, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu hükümleri gereğince katma değer vergisi iadesinden yararlanma amacıyla vergi dairelerine hitaben süresiz teminat mektubu verilmektedir. Bu tür mektuplar genellikle nakdi bir borcun ödenmesini garanti ettiği için sağlam teminatlara dayandırılması gerekir.

6. Konşimento Garantisi

Mallar teslim limanına ulaştığı halde konşimento ithalatçının eline gecikme, kaybolma, çalınma, vb. sebeplerden geçmemişse, ithalatçı malları temsil eden konşimentoyu taşımacıya ibraz edemeyeceğinden, malları teslim alamayacaktır. Malların limanda beklemesini önlemek amacıyla ithalatçı, taşıyana bir taahhütname verir; banka ise bu taahhütnamede yazılı koşulların yerine getirileceğini ve ceza koşuluna göre ödemedede bulunmayı; nakliyat firmasının

konşimento aslı ibrazından önce malları teslim etmesi neticesinde karşılaşılabileceği tüm zararları tazmin etmeyi garanti eder.

Bankanın taahhüdü, gayri nakdi bir kredi kullanılması anlamındadır ve bir teminat mektubu kredisinden hiçbir farkı yoktur. Komisyon açısından da teminat mektubu gibi işlem görür. Ancak bir konşimento garantisinde taşıyıcı (teminat mektubu muhatabı), bütün risklere karşı kendisini güvence altına almak isteyeceğinden, konşimento garantisinde bankanın malların teslimi karşılığında oluşabilecek *yanlış tarafa teslim riski, iyi niyetli 3. şahıslardan gelebilecek talepler karşılığında oluşabilecek zararlar, her türlü masraf ve gümrük vergisi tutarları* gibi riskleri garanti altına alması gerekir. Konşimento garantileri genellikle azami bir tutar ile sınırlandırılmaksızın ve süresiz düzenlenmesi talep edilen garantilerdir.

Konşimento garantileri hemen hemen her ülkede süresiz olarak düzenlenir ve sadece konşimento aslının nakliye firmasına ibraz edilmesi halinde ibra edilir. Konşimento garantisi, ithalatçı firmaya malını gecikme olmaksızın gümrükten çekmesini temin ettiğinden fayda sağlamakla birlikte bankalar açısından en riskli teminat mektubu çeşitlerinden bir tanesidir, zira bankaların konşimento muhteviyatı yüklenen malın asıl değerini tespit etmesi mümkün değildir.⁶³

Bu sebeple bankalar konşimento garantisi düzenlenmesi esnasında mutlaka garanti metnini muhatap ile anlaşarak sınırlandırma yoluna giderler.

7. Diğer

Mahkemelere hitaben, kamu kurum ve kuruluşlarına ve diğer özel kurumlara hitaben düzenlenen teminat mektupları, nitelik bakımından kesin teminat mektubu

⁶³ Soh Chee Seng, DC Pro Expert View, Shipping guarantees and discrepant documents, www.dcpprofessional.com

olarak sınıflandırılır. Sadece düzenlenme amaçları ve teminat mektubunun konusu bakımından farklılık göstermektedirler.

Herhangi bir konuda özel veya resmi kurumlara ve dahi bireylere hitaben teminat mektubu düzenlenmesi mümkündür. Bu tür teminat mektubuna örnek olarak; kiralanın evin depozito bedelini garanti etmek amacıyla ev sahibi lehine düzenlenen, yabancı bir futbolcunun bonservisinin ödenmesini teminata bağlayan, kredi teminatı olarak düzenlenen, çeşitli aboneliklerde teminat amaçlı, Milli Piyango İdaresi'ne karşı yükümlülükleri yerine getirmek amacıyla düzenlenen teminat mektuplarını saymak mümkündür.

V- Kontrgarantiler

Banka teminat mektubu uygulamasında kontrgaranti denilince bankalar arası ilişki akla gelmektedir. Oysa kural olarak bankalar, kendilerinden teminat mektubu talebinde bulunan kişilerden kontrgaranti (genel kredi sözleşmesi tahtında bir kefalet veya diğeri bir teminat) temin etmeden teminat mektubu düzenlememektedirler.⁶⁴ Kontrgaranti ismine rağmen teminat mektuplarının güvencesini oluşturan kontrgarantiyi sadece lehdarın imzalaması halinde bir garantiden bahsedilmesi mümkün değildir, zira sadece lehdarın imzalamış olduğu bir doküman teminat haiz olmayacaktır. Bir bankanın müşterisi lehine teminat mektubu verilmesi için bir diğeri bankaya kontrgaranti yollaması halinde ise sadece kontrgaranti veren banka –nihai olarak rücu edilecek taraf-kredilendirilmekte, onun talebi üzerine müşterisi lehine teminat mektubu verilmekte, ancak teminat mektubu veren bankanın lehine teminat mektubu düzenlenen lehdara rücu söz konusu olmamaktadır.⁶⁵

Kontrgarantide, amir (account party), belirlediği koşullar çerçevesinde; birinci bankadan; ikinci bankaya talimat vermesi suretiyle, ikinci bankanın lehdara hitaben bir teminat mektubu düzenlemesini talep eder. Kontrgarantide amir ve

⁶⁴ Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 87

⁶⁵ Seza Reisoglu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 396

emri veren (kontrgarantiyi düzenleyen) banka arasında ve emri veren banka ile teminat mektubunu düzenleyen banka arasında olmak üzere iki farklı sözleşme söz konusudur. Teminat mektubunu düzenleyen banka, amir bankanın kredi riskini üstlenmektedir. Amir banka, teminat mektubu kapsamında ödeme yapması halinde, düzenleyen bankaya söz konusu tutarı ödemeyi taahhüt eder. Lehdar ile amir banka; amir ile düzenleyen banka arasında herhangi bir sözleşme söz konusu değildir.⁶⁶

Lehdar, yurt dışında yerleşik olan amirin gene yurt dışında yerleşik olan bankasının kredi riskini değerlendirecek durumda değildir ve buna ek olarak özellikle tazmin talebinde bulunması gerektiğinde, tazmin talebini iletirken postada kaybolması, çalınması, başka bir ülkenin yerel kanunlarına göre geçersiz sayılması, talep üzerinde yetkisinin tespit edilememesi, vb. riskleri üstlenmeyi istemez. Dolayısıyla, yerel bir bankanın düzenleyeceği teminat mektubunu tercih ve talep eder. Özellikle lehdarın kamu kurum ve kuruluşu olması halinde, yurt dışında yerleşik bir bankadan doğrudan teminat mektubu kabul etmesi yerel düzenlemelerle de engellenmiş olabilir. Bu durumda, tek çözüm, yerel bankanın yurt dışında yerleşik bankaca düzenlenmiş kontrgarantiye istinaden yerel kanun ve şartnamelere uygun bir teminat mektubu düzenleyerek lehdara teslim etmesidir.

Örneğin; Türkiye’de açılan uluslararası ihalelere katılım için yurt dışında yerleşik müteahhitler lehine ihale makamına hitaben teminat mektubu düzenlenmesi halinde; yabancı bankalarca Türkiye’de yerleşik bankalar lehine kontrgaranti düzenlenmesi mümkündür. Bu durumda, kontrgaranti metninde düzenlenecek teminat mektubu metnine yer verilmekte ve Türkiye’de yerleşik bankanın bu teminat mektubunu düzenlemesi neticesinde herhangi bir tazmin talebi ile karşılaşması halinde, kontrgarantiyi düzenleyen banka, tazmin talebini karşılamayı taahhüt etmektedir. Böylece teminat mektubunu düzenleyen banka, kontrgarantiyi gönderen yurt dışında yerleşik bankanın kredi riskini üstlenmektedir.

---

⁶⁶ Roeland F. Bertrams, Bank Guarantees in International Trade, sh. 112

Ayrıca çeşitli konularda - yurt dışına yapılan siparişlerde imalattan önce peşin ödemeler veya geçici ithalatta – yabancı bankanın kontrgarantisi alınmaktadır.⁶⁷

A. Kontrgarantilerin Hukuki Niteliği

Bir kontrgarantide, bir taahhüde garanti sözleşmesi niteliği veren tüm ibareler – tıpkı teminat mektubunda yer aldığı gibi – yer almaktadır. Bu ibareler, kontrgaran ile kontrgaranın teminat mektubu düzenlemesi için talimat verdiği ve dolayısıyla teminat mektubunu düzenleyen banka arasında bir garanti sözleşmesinin varlığını göstermektedir. Kontrgarana rücu kontrgaranti sözleşmesine, diğer bir deyişle kontrgaranın teminat mektubu düzenleyen bankaya gönderdiği kontrgarantiye, dolayısıyla kontrgaranti sözleşmesine dayanmakta ve kontrgaran, bankaya lehdar ile muhatap arasındaki temel ilişkiden doğan def'i ve itirazları ileri sürmeden ilk talepte derhal ödeme yetkisi vermekte ve bu özelliği nedeniyle kontrgaranti garanti sözleşmesi niteliği kazanmaktadır.⁶⁸

B. Kontrgarantide Taraflar ve Yükümlülükleri

1. Kontrgarantiyi Düzenleyen Banka (Kontgaran)

Kontrgaran, amir ile arasındaki kredi koşullarından bağımsız olarak amirin talimatı ile kontrgarantiyi düzenleyerek kontrgaranti verdiği bankanın garanti koşullarına uygun ilk yazılı talebinde ödeme yapmayı taahhüt eder. Kontrgaranti metni içerisinde, teminat mektubu metninin de yer aldığı uygulamada çok rastlanılan bir durumdur. Ancak teminat mektubu metni mevcut değilse, karşı

⁶⁷ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 463

⁶⁸ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 403

bankaya ‘standart formatında’ bir teminat mektubu düzenlemesi talebinde bulunabilir.⁷⁰

Kontrgaran, kontrgarantiyi amirin riskini alarak düzenlemektedir.

2. Teminat Mektubunu Düzenleyen Banka

Almış olduğu kontrgaranti metnine dayanarak ve bu metne uygun şekilde teminat mektubu düzenlemekle yükümlüdür. Düzenlediği teminat mektubu gereğince teminat mektubu muhatabının mektup koşullarına uygun olarak sunacağı tazmin talebine karşılık ödeme yapmayı taahhüt eder.

Teminat mektubunu kontrgaranın riskini üstlenerek düzenlemektedir.

3. Amir (Applicant/Account Party)

Amir, yurt dışında yerel firmalar tarafından açılmış uluslararası ihaleye katılmak, yerel Gümrük İdaresine karşı yükümlülüklerine yerine getirmek, yurt dışında müteahhitlik hizmeti vermek, çeşitli hizmetlerde bulunmak, avans ödemesi veya yükleme garantisi vermek ve bunun gibi ihtiyaçlarında kullanmak üzere teminat mektubu düzenlenmesi talebinde bulunan taraftır. Örneğin, ihaleye katılım için ihale makamının yerel bir bankanın düzenlediği teminat mektubunu şart koşması halinde, o ülkenin yerel bankası ile bir kredi ilişkisi olmaması sebebiyle yurt içinde hali hazırda kredi ilişkisi kurmuş olduğu bankanın kendisi adına bir teminat mektubu düzenlenmesi için yurt dışındaki bankaya hitaben bir kontrgaranti düzenlemesini talep eder. Teminat mektubu kapsamında taahhüt edilen iş konusu yükümlülüğü yerine getirmekle mükelleftir.

---

⁷⁰ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 444

4. Lehdar (Beneficiary)

Lehdar, teminat mektubunun muhatabıdır. Yukarıda açıklandığı üzere, teminat mektubunda lehdar, lehine teminat mektubu düzenlenen taraf olduğu halde, kontrgaranti veya akreditif söz konusu olduğunda, lehdar, muhataba karşılık gelmektedir. İngilizce’de “Beneficiary” olarak adlandırılan taraf, kontrgaranti söz konusu olduğunda, lehine teminat mektubu düzenlenen, diğer bir deyişle teminat mektubu tahtında zararının karşılanması garanti edilen taraf olarak açıklanmaktadır. Amir ise teminat mektubunda “Lehdar” olarak adlandırılan taraftır. Bu da, emriyle herhangi bir kontrgaranti düzenlenen taraf olarak açıklanabilir.⁷¹

C. Kontrgaranti Türleri⁷²

1. Yurt Dışında Açılan İhalelere Katılım için Düzenlenen Kontrgarantiler

Yurt dışında müteahhitlik hizmeti, inşaat, çeşitli projelerle ilgili ihalelere katılmak için geçici ve ihalenin kazanılması halinde avans ve kesin teminat mektubu istenmesi halinde, yurt içinde yerleşik firma lehine yurt içinde yerleşik banka tarafından, yurt dışında yerleşik bankaya hitaben bir kontrgaranti düzenlenmekte ve yurt dışında yerleşik bankanın gene yurt dışında yerleşik olan ihale makamına hitaben teminat mektubu düzenlemesi talep edilmektedir.

Yurt içinde yerleşik bir firmanın yurt dışında yerleşik firma ile bir ortaklık kurarak ihaleye katılmak istemesi durumunda ise, yurt dışında yerleşik firmanın payı için kontrgaranti düzenlenerek İhale makamına teminat mektubu verilmesi sağlanmaktadır.

⁷¹ Beneficiary ve Applicant tanımları için bkz. ISP98, 1.09 (a) maddesi

⁷² Seza Reisoglu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 457-460

2. Yurt Dışından Sağlanan Nakdi Krediler için Düzenlenen Kontrgarantiler

Yurt içinde yerleşik firmanın yurt dışında yerleşik bir firmadan ihracat amaçlı veya çeşitli nakit ihtiyaçları dolayısıyla döviz kredisi sağlamak istemesi halinde, nakit krediyi veren kuruluşa hitaben teminat mektubu düzenlenmesi için yurt içinde yerleşik banka kontrgaranti düzenleyebilmektedir. Düzenlenen kontrgaranti, genellikle sağlanan kredinin anaparası ile birlikte faiz ve sair masraflarını da garanti altına almaktadır.

3. Dış Ticareti Finanse Etmek Amacı ile Düzenlenen Kontrgarantiler

Yurt içinde yerleşik ithalatçının belirli bir vadede ithalat bedelini ödemek istemesi halinde, ihracatı yapan yurt dışında yerleşik kuruluş, ödemeyi garanti altına almak için teminat mektubu talep ettiği takdirde, kontrgarantiye istinaden teminat mektubu düzenlenmektedir.

Aynı şekilde, yurt içinde yerleşik bir ihracatçının yurt dışında yerleşik ithalatçıdan ihracatın finansmanı için ön ödeme aldığı durumlarda, ihracatın yapılmaması durumunda ithalatçının olası zararını telafi edebilmek amacıyla teminat mektubu talep ettiği durumlarda, yurt içinde yerleşik bankanın kontrgarantisine istinaden yurt dışında yerleşik banka teminat mektubu düzenleyerek ithalatçıya teslim edebilmektedir.

4. Diğer

Yurt dışındaki kurum ve kuruluşlara hitaben teminat mektubu ibraz etme yükümlülüğünde olan gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaç ve talebi üzerine kamu düzeni ve ahlaka aykırılık olmadığı müddetçe herhangi bir konuda kontrgaranti düzenlenmesi mümkündür. Bu konulara örnek olarak, makine teçhizat bakım ve tamir, montaj sonrası servis, konsorsiyum, adi ortaklık (joint venture), ihracat kredisi veren kuruluşların talebi üzerine düzenlenen, back-to-back (karşılıklı), gümrük müdürlüklerinin talebi üzerine düzenlenen kontrgarantiler gösterilebilir.⁷³

VI. Teminat Mektubu ve Kontrgarantilerde Uygulanacak Hukukun Tespiti

A. Yabancılık Unsuru Taşıyan Teminat Mektubu Mektubu ve Kontrgarantilerin Tabi Olacağı Hukuk

Modern ulusal hukuklar uyarınca, yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda hakimin doğrudan kendi ulusal maddi hukuk kurallarını uygulaması mümkün değildir. Hakim, kanunlar ihtilafı kurallarına göre yetkili hukuku belirlemek durumundadır. Sözleşmeler hukuku alanında da aynı kural geçerlidir. Sözleşmenin yabancılık unsuru içerdiğini gören hakimin öncelikle kanunlar ihtilafı kuralı uyarınca yetkili hukuku belirlemesi gerekmektedir. Ancak, karmaşık ilişkileri düzenleyen sözleşmelere ilişkin olarak hukuki uyuşmazlıkların doğması halinde, bu uyuşmazlıkların çözümünde bir devletin ihtilafı kurallarının yetkili kıldığı ulusal hukuk kurallarının uygulanması yetersiz kalmaktadır.⁷⁴

⁷³ Abdurrahman Özalp, sh. 138

⁷⁴ Ceyda Süral, Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanacak Hukuk Olarak UNIDROIT Prensipleri, İzmir, 2008, sh. 5

Ulusal kanunlar ihtilafı kurallarının uygulama alanı bulabilmesi, uyuşmazlığın birden çok hukuk sistemiyle bağlantılı olmasına bağlıdır. Eski⁷⁵ ve Yeni MÖHUK⁷⁶ da “yabancılık unsuru” kıstası dikkate alınmıştır; ancak yabancılık unsuru tanımlanmamıştır.⁷⁷ Uluslararası özel hukukta klasik anlayış, yabancılık unsurunun belirlenmesinde sözleşmeyle ilgili şahsi veya coğrafi (yersel, mekansal) unsurlardan hareket edilmesidir. Buna göre, tarafların farklı vatandaşlıkta olmaları, taraflardan birinin mutad meskeninin yabancı ülkede olması, sözleşmenin konusunun, yapıldığı yerin veya ifa yerinin yabancı ülkede olması hallerinde yabancılık unsuru söz konusu olacaktır. Sözleşmeyi oluşturan unsurlardan birinin “yabancı” olarak nitelendirilmesi için onun davanın açıldığı devlete göre “yabancı” olması gerekmektedir. Dolayısıyla, sözleşmesel ilişkide yer alan unsurlardan en az biri davanın açıldığı devletin dışında bir devlet ile bağlantılı ise sözleşme “yabancılık unsuru taşıyan sözleşme” dir.⁷⁸

Yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi MÖHUK ile düzenlenmiştir.

Uluslararası karakterli akitler bakımından hukuk seçimi, taraflar arasındaki ilişkilerin güven ve istikrarından başka, ileride ortaya çıkabilecek ihtilaflara uygulanacak hukukun tespiti konusunda yargı merciine ciddi kolaylıklar sağlar. Sözleşmede bir hukuk seçiminde yer verilmediğinde, ihtilaf halinde başvuru yargı mercii kendi Kanunlar İhtilafı kuralları ile yetkili hukuku tespit edecektir. Bu hukuk ise çok defa, tarafların beklentilerine ve akdî ilişkinin mahiyetine uygun düşmeyebilecektir.⁷⁹

⁷⁵ 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (Mülga), R.G. 22 Mayıs 1982, 17701

⁷⁶ 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (Mülga), R.G. 4 Aralık 2007, 26728

⁷⁷ Yeni MÖHUK’un 1/1 uyarınca, “Yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, ... bu Kanunla düzenlenmiştir.”

⁷⁸ Ceyda Süral, Uluslararası Ticari Sözleşmelere Uygulanacak Hukuk Olarak UNIDROIT Prensipleri, sh. 7-8

⁷⁹ Cemal Şanlı, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, İstanbul, 2002, sh. 41

Dolayısıyla, yabancılık unsuru taşıyan teminat mektubu ve kontrgarantilerde herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde hukuk seçimi yapılmadığı takdirde, mevzuatımıza göre teminat mektubu ve kontrgaranti, MÖHUK hükümleri çerçevesinde değerlendirilecektir.

MÖHUK 24. maddede *Sözleşmeden doğan borç ilişkileri tarafların açık olarak seçtikleri hukuka tâbidir* denilmektedir. Ancak aynı maddeye göre, *Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları hâlinde sözleşmeden doğan ilişkiye, o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır. Bu hukuk, karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasındaki mutad meskeni hukuku, ticarî veya meslekî faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku, karakteristik edim borçlusunun birden çok işyeri varsa söz konusu sözleşmeyle en sıkı ilişki içinde bulunan işyeri hukuku olarak kabul edilir. Ancak hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması hâlinde sözleşme, bu hukuka tâbi olur.*

Bu maddeden de anlaşılacağı üzere, yabancılık unsuru taşıyan kontrgaranti ve teminat mektuplarında uygulanacak hukukun açıkça belirtilmediği hallerde ortaya çıkacak herhangi bir ihtilaf halinde uygulanacak hukuk tespiti oldukça zor olacak ve her zaman istenilen sonuçları vermeyecektir.

Genel uygulama olarak bankaların, düzenledikleri teminat mektubu ve kontrgarantilerin hangi ülke hukukuna tabi olacağını ve ihtilaf halinde yetkili kılınan mahkemeleri açıkça garanti metninde belirtmeleri tüm taraflar açısından tercih edilmesi gereken yöntem olmalıdır.

B. Teminat Mektubu veya Kontrgarantin UCP ve ISP98 Kurallarına Tabi Olarak Düzenlenmesi

“Uluslararası ticari ve ekonomik sözleşmeler alanında taraflar, sözleşmelerine uygulanmak üzere, belirli bir devlet hukuku içinde veya böyle bir hukuk seçimi

yapmaksızın bir takım genel işlem şartları veya standart sözleşmeleri, bir takım kod, kural, tüzük, yönetmelik, uluslararası anlaşma veya yürürlükte bulunmayan hukuk sistemlerini de seçebilirler. Bu seçimle, söz konusu kurallar, sözleşme hükmü haline gelirler ve bu sıfatla akde uygulanırlar. Buna, Devletler Özel Hukukunda “Incorporation” işlemi, (sözleşmeye dahil etme) denmektedir. Bu türden seçimler, Kanunlar İhtilafı Hukuku anlamında bir hukuk seçimi değildirler. Tarafların bir atıfla sözleşme hükmü haline getirdikleri kural, kod, genel şartlar, standart sözleşmeler, uluslararası anlaşmalar ..., taraflarca esasa uygulanmak üzere seçilen veya böyle bir seçim yoksa mahkemenin belirlediği akde uygulanacak hukukun sınırları içinde ve onun temelleri üzerine uygulanır. Buna göre, taraflarca sözleşmenin hükmü haline getirilen kurallar, sözleşmenin esasına uygulanacak hukukun emredici kurallarına uygun düştüğü ölçüde uygulanma imkanı bulurlar.”⁸⁰

Uluslararası Ticaret Odası’nın yayınlamış olduğu yeknesak teammüller de bu kapsamda ele alınmalıdır. Buna göre; ISP98 veya UCP’ye tabi olarak düzenlenen teminat mektubu, kontrgaranti veya akreditifte bu kurallar, esasa uygulanacak hukuka uygun düştüğü ölçüde uygulama imkanı bulacak, amir yasa ile çeliştiği noktalarda amir yasa hükümleri uygulanacaktır. ISP98, 1.02 (a) maddesinde bu husus; *Bu kurallar amir yasa yasaklamadığı sürece amir yasanın tamamlayıcısıdır*lar demek suretiyle açıkça belirtilmiştir.

---

⁸⁰ Cemal Şanlı, Uluslararası Ticari Akitlerin Hazırlanması ve Uyuşmazlıkların Çözüm Yolları, sh. 53

İKİNCİ BÖLÜM

AKREDİTİFİN TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

I- Akreditif Tanımı ve İşleyişi

Eğer uluslararası ticarete büyümenin; alıcının satın aldığı mal ve hizmetleri düzenli şekilde ödeyebilmesi ve satıcının da arz edeceği mal ve hizmetleri üretebilmesi için yeterli likiditeyi sürekli şekilde yaratmasına dayandığını düşünürsek; artan likidite talebi nasıl karşılanmalı sorusu gündeme gelir. Bu sorunun cevaplarından bir tanesi “ihracat kredisi enstrümanları”dır. Başlıca ihracat kredileri akreditif, ihracat kredi sigortası ve ihracat kredi garantisidir. Kredilendirme yerel ekonomi için önemli olduğu kadar uluslararası ticaretin gelişiminde de çok büyük önem taşır. Kredi mekanizması, alıcıya ödemeyi daha uzun vadede gerçekleştirme, diğer bir deyişle ödemeyi erteleme olanağı verir. Açık hesap şeklindeki bir ticari işlemde; satıcının bedeli tahsil etmeden önce mal veya hizmeti alıcıya teslim ederek belirli bir vadede ödemeyi kabul etmesi yolu ile alıcıya kredi finansmanı sağlaması mümkündür. Ancak satıcı bu şekilde hizmet veya mal bedelinin ödenmeme riskini üstlenmek zorunda kalacağından, özellikle alıcıyı yeterince tanımaması durumunda belirli bir vadede mal veya hizmet bedeli tahsili, tercih edeceği bir yöntem olmayacaktır. Satıcı gerekli likiditeye sahip olsa da bedelin ödenmeme riskini üstlenmek konusunda istekli olmayacaktır. İhracat kredisi; satıcının yüklenmek istemediği ödenmeme riskinin üçüncü bir tarafa (akreditifte amir banka) aktarılması yoluyla bu sorunu çözer.⁸¹

Her halükarda akreditif, bir güvence, diğer bir deyişle “belirsizlikleri azaltma” ihtiyacını karşılamaya yarayan bir ödeme aracıdır. Akreditif kullanımı, mali

---

⁸¹ Janet Koven Levit, A Bottom-Up Approach to International Lawmaking: The Tale of Three Trade Finance Instruments, The Yale Journal Of International Law, Vol. 30: 125, sh. 132, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=900469

belirsizlikleri azaltma ve bir güvence sağlama özelliği dolayısıyla özellikle 2. Dünya Savaşı sonrasında artan bir ivme kaydetmiştir.⁸²

UCP600 1 ve 2. maddelerinde akreditif şöyle açıklanmıştır:

Akreditif, adı ve tanımlaması nasıl olursa olsun, amir bankanın akreditifin şartlarına uygun bir ibrazı karşılayacağına ilişkin yükümlülüğünü oluşturan dönülemez nitelikte herhangi bir düzenleme anlamına gelir.

İbrazın karşılanması,

- a. akreditif belgelerin ibrazı üzerine kullanılır (available by sight payment) biçimde açılmış ise ibrazda ödeme yapmak,
- b. akreditif vadeli ödeme esasına göre kullanılır (available by deferred payment) biçimde açılmış ise vadeli ödeme yükümlülüğüne girmek ve ödeme vadesinde ödeme yapmak,
- c. akreditif poliçe kabulü ile kullanılır (available by acceptance) biçimde açılmış ise lehtar tarafından çekilen poliçeyi kabul etmek ve poliçenin ödeme vadesinde ödeme yapmak,

anlamına gelir.

Akreditif; coğrafi bakımından birbirinden uzak taraflar arasındaki mal (veya hizmet) satışının ödeme mekanizması olarak adlandırılabilir. Böyle bir işlemde; mal veya hizmetin alıcısı, diğer bir deyişle amir, yerel bir bankadan mal veya hizmet sağlayıcı lehtar adına bir vesikalı kredi açmasını ister. Alıcının talimatına istinaden akreditifi açan banka, mal veya hizmet sağlayıcıya; akreditif metninde belirtilen dokümanların bankaya ibraz edilmesi ve akreditifin diğer koşullarının yerine getirilmesi halinde belirli bir miktarda ödeme yapmayı taahhüt eder. İstenen dokümanlar genellikle ticari faturalar, konşimento ve diğer yükleme

---

⁸² Frans P. De Rooy, Documentary Credits, Kluwer Law and Taxation Publishers, Deventer/Netherlands, 1984, sh: 23

belgeleri, sigorta, gümrük ve diğer denetim belgeleridir. Bu dokümanlar, alıcı ile satıcının imzaladığı satış sözleşmesi koşullarında anlaşılan miktar ve kalitede malın teslim edildiğini ispat etmeye yarar. Eğer mal veya hizmet sağlayıcısı akreditif koşullarına uygun dokümanları bankaya ibraz ederse akreditif düzenleyen banka mal veya hizmet bedelini kendisine öder. Banka sadece doküman üzerinden inceleme yapacağından; ödeme, dokümanların veya doküman üzerindeki bilgilerin doğru veya geçerli olup olmamasından bağımsız olarak gerçekleştirilecektir. Akreditifi açan banka ödemeyi yaptıktan sonra, amirden bedeli tahsil yoluna gidecektir. Dolayısıyla, akreditifin belge ibrazına dayalı bir ödeme metodu olduğu söylenebilir. Ancak, akreditif sadece bir ödeme mekanizmasından ibaret değildir. Aynı zamanda, taraflar için bir güvence sağlamaktadır. Şöyle ki; satıcı satış sözleşmesinde belirlenen koşullar çerçevesinde düzenlenen akreditif koşullarına uygun hareket ettiği takdirde, sağladığı hizmet veya teslim ettiği malın bedelini tahsil edeceğinden, akreditif açan banka güvencesinde emin olmaktadır. Alıcı ise talep ettiği mal veya hizmetin gene anlaşılan koşullarda teslim edilmediği takdirde herhangi bir ödeme yapmayacağından emin olmaktadır.

Özet olarak, vesikalı kredi, diğer bir deyişle akreditif; esas ticari işlemten bağımsız olarak düzenlenen, belgeye dayalı, mal veya hizmet tesliminin belgelerle ispat edildiği bir güvence ve ödeme aracıdır.⁸³

*Akreditif Yargıtay tarafından ise şu şekilde tanımlanmaktadır:*⁸⁴ YHGK'nun 4.11.1964 gün ve T/E. 962 K. 637 kararında da belirtildiği gibi belgeli akreditif, mal satın almış bir kimsenin banka ile yapmış olduğu anlaşma üzerine o bankanın belli belgelerin satıcı tarafından ibrazı karşılığında, bu satıcıya satış parasının ödenmesini hedef tutan bir akittir.

⁸³ Gemot Fohler, Fraud in the Letter of Credit Transaction and its Possible Arbitration, pg.18, http://digitool.library.mcgill.ca/R/?func=dbin-jump-full&object_id=30297&local_base=GEN01-MCG02

⁸⁴ Seza Reisoğlu, Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Akreditif (‘‘Akreditif’’), Ankara, 2009, dipnot 3, sh. 19

1. Teyitsiz Akreditif

Genellikle ihracatçının ülkesinde bulunan ihbar bankası, amir bankanın ödeme taahhüdünü teyit etmeksizin, lehine bir akreditif açıldığını ihracatçıya bildirir. Akreditifle ilgili herhangi bir taahhütte bulunmaz; ihbar ettiği akreditifin gerçekliğini ve doğruluğunu kontrol etmek dışında herhangi bir sorumluluğu ve riski yoktur.⁸⁵

Teyitsiz olarak açılan ve ödemenin, vesaikin amir bankaya ulaşmasından sonra yapılması öngörülen akreditiflerde genellikle rambursman otorizasyonu⁸⁶ gönderilmez ve ödeme amir bankanın gişelerinde gerçekleşir.

2. Teyitli Akreditif

“Teyit” terimi uzun bir süre belirsizliğini korumuş ve ilk başlarda “dönülemez” terimi ile aynı anlamda kullanılmıştır. Teyit terimi tartışılırken tüm taraflar, bunun “güçlendirme” ile aynı anlama geldiğini kabul etse de dönülemez ile farkı 1930 yılına kadar resmi olarak belirlenmemiştir. Paris Bankalar Birliği’nin⁸⁷ akreditiflerle ilgili yayınlamış olduğu 1924 tarihli kurallar dizininde şöyle denilmektedir: “Teyitli akreditif terimi, dönülemez akreditif terimi ile eş anlamlıdır.” Buna mukabil, Amsterdam ve Rotterdam Bankalar Birliği ile Hague Şehri Menkul Kıymetler Borsası Birliği’ nin⁸⁸ altı yıl sonra 1930 yılında yayınlamış olduğu akreditifler ile ilgili mevzuatın 6. maddesinde şöyle denilmektedir:

⁸⁵ Frans P. De Rooy, Documentary Credits, sh: 35

⁸⁶ Rambursman otorizasyonu, akreditiften bağımsız olarak düzenleyen bankanın Rambursman bankasına verdiği talimat veya yetkidir. Bu yetkiye dayanarak rambursman bankası; ödeme talep eden bankanın talebine istinaden, rambursman otorizasyonu veren bankanın verdiği yetki ve belirlediği koşullar dahilinde; gene bu bankanın hesabını borçlandırarak ödemeyi talep eden bankaya ödeme bulunur. *Daha fazla bilgi için bkz: ICC, 525 sayılı broşür*

⁸⁷ Union Syndicale des Banquiers de Paris et de la Provence

⁸⁸ The Regulations of the Amsterdam Bankers’ Association of Amsterdam, the Rotterdam Bankers’ Association of Rotterdam and the Association for Money and Stock Exchange Business in the Province of Hague

6. madde: Herhangi bir banka diğer bir bankayı dönülemez bir akreditife teyit eklemek ile görevlendirebilir. Görevlendirilen banka, teyidini eklediği tarihten itibaren amir bankanın düzenlediği ve lehdar tarafından kabul edilmiş olan akreditif altındaki yükümlülüklerin yerine getirileceğini garanti etmiş olur.

Dolayısıyla, teyitli akreditif terimi 1930'dan sonra açıklık kazanmış ve bundan otuz yıl sonra da bütün dünyada bu şekliyle kabul görmüştür.⁸⁹

UCP600, 2. maddede belirtildiği üzere; teyitli akreditiflerde akreditifi açan banka, dönülemez akreditifini teyit etmesi için diğer bir bankadan talepte bulunur ve söz konusu banka da akreditifi teyit ederse, akreditif şartlarının yerine getirilmesi ve akreditifte öngörülen vesaikin ibrazı kaydıyla teyit eden banka,

- Akreditifte vadesiz ödeme öngörülüyorsa, ödemenin akreditifte öngörüldüğü şekilde yapılması,
- Akreditifte vadeli ödeme öngörülüyorsa, akreditif şartlarına göre saptanan tarihte ödemenin yapılması,
- Akreditifte poliçe kabulü öngörülüyorsa, teyit eden banka üzerine çekilen poliçelerin muhatabı sıfatıyla bunların kabul edilmesi ve vadelerinde ödenmesi,

ile yükümlüdür ve bu yükümlülüğünü yerine getirmek için önce akreditifi açan bankanın yükümlülüğünü yerine getirmesini bekleyemez ve bunu isteyemez.

UCP600, 2. maddede belirtildiği gibi teyit, amir bankanın kesin yükümlülüğüne ek olarak teyit bankasının, uygun bir ibrazı karşılayacağına veya iştirakeceğine ilişkin kesin bir yükümlülüğü; teyit bankası ise amir bankanın talebi veya verdiği yetki üzerine akreditife teyidini ekleyen banka anlamına gelir.

---

⁸⁹ Frans P. De Rooy, Documentary Credits, sh: 36-37

II- Akreditifin Hukuki Niteliği

A. Akreditif İşlemini Havale Sayan Görüş

Akreditifin hukuki niteliğini havale sayan görüşü savunan hukukçuların sayısı yadsınamayacak ölçüdedir.⁹⁰ Akreditifte alıcı, satıcı ve banka arasındaki üçlü ilişki düşünülünce ilk olarak havale akla gelmektedir.

Havale, BK'nun 457-462. maddeleri arasında düzenlenir. Buna göre havale gönderen, havaleyi ödeyecek olana, havale tutarını havalenin alıcısına ödeme emri vermektedir. Havale alıcısı da havale bedelini tahsil etme yetkisini haizdir.

Havalede, havale ödeyicisi havaleyi kabul ettiğini havale alıcısına bildirirse, ona karşı bir borç taahhüdü altına girer ve havale bedelini havale alıcısına ödemek zorunda kalır. Diğer türlü, havale ödeyicisinin ve havale alıcısının havaleyi ödemek ya da almak için herhangi bir taahhüdü bulunmaz.⁹¹

Havale sadece yetki vermektedir, dolayısıyla havale alıcısının havale bedelini kabul zorunluluğu yoktur. Havale alıcısının, sadece havaleyi kabul etmek istemediği takdirde derhal göndereni haberdar etmesi gerekir ve yükümlülüğu bundan ibarettir. Aksi takdirde havale alıcısı zarar ve ziyanla sorumlu olacaktır. (BK md. 458)

Aynı şekilde, havale alıcısının talebi üzerine veya daha önce havale bedelini ödemeyeceğini havale alıcısına bildirmişse, havale alıcısının havaleyi göndereni bu durumdan haberdar etmesi gerekir, diğer türlü zarardan sorumlu olacaktır. (BK md. 460)

Buna karşılık havale, havale alıcısının menfaati için, özellikle alacağının ödenmesi için yapılmışsa, havale göndericisi için artık havaleden rücu mümkün

⁹⁰ Funda Ustaoglu, Türk Hukukunda Akreditif ve Tabi Olduğu Hükümler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi, İstanbul, 2006, dipnot: 15, sh: 7

⁹¹ Seza Reisoğlu, Akreditif, sh: 22

değildir. (BK md. 461). Havale göndericisinin iflası, henüz kabul edilmemiş havalenin hükümsüzlüğü sonucunu verir. (BK md. 461) ⁹²

Havalede de basit bir akreditifte olduğu gibi üçlü bir ilişki mevcut olsa da kanımızca akreditif ve havale işlemi arasında önemli farklılıklar vardır.

Havale işleminde, havale göndericisi havaleyi ödememe yetkisine sahip bulunmaktadır, ancak akreditifte uygun vesaik ibrazı karşılığında ödeme yapmak yükümlülüğünde olan bankanın, mal veya hizmet bedelini ödememe gibi bir yetkisi yoktur. Havale işlemi, havale ödeyicisini herhangi bir yükümlülük altına sokmamaktadır, akreditifte ise tam tersi bir durum söz konusudur.

Aynı zamanda, akreditif işleminde lehdarın yerine getirmesi gereken bir takım yükümlülükler mevcuttur. Lehdar, havale göndericisi yani borçlu ile arasındaki sözleşmeye istinaden belirlenen vade ve koşullarda mal veya hizmeti sağlamak ve bununla ilgili belgeleri akreditifte belirtildiği şekilde bankaya ibraz etmek zorundadır. Ancak bu ibraz karşılığında bedeli tahsil edebilecektir. Havalede ise lehdarın bu şekilde herhangi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Ayrıca akreditifin her zaman üçlü ilişkiden oluştuğu da söylenemez, zira bir akreditif bankası, kendi lehine de akreditif açabilir. İkili ilişkide ise havaleden söz edilmesi mümkün değildir.⁹³

Akreditifi tek bir hukuki müessese olduğunu savunan görüşler ayrıca itibar mektubu-itibar emri, soyut borç vaadi, üçüncü kişi lehine şart, kefalet ve garanti sözleşmesi⁹⁴ olarak sayılabilir, ancak bu görüşlerin kanımızca akreditif işlemi açıklayamaması sebebiyle çalışmamızda bu görüşlerin incelenmesine gerek görülmemiştir.

---

⁹² Seza Reisoğlu, Akreditif, sh: 23

⁹³ Seza Reisoğlu, Akreditif, sh. 25

⁹⁴ Funda Ustaoglu, sh: 11-18

B. Akreditif İşleminin Birden Çok Bağımsız Akitten Oluştığı Görüşü

Bu görüşe göre, akreditif ilişkisi bir dizi sözleşmenin bir araya gelmesinden, diğer bir deyişle bir dizi akitten oluşmaktadır.⁹⁵

Buna göre,

- Amir ile lehdar arasında bir ticari sözleşme,
- Banka ile amir arasında bir kredi sözleşmesi (vekalet akdi niteliğinde),
- Akreditifin teyitsiz olması halinde lehdar ile amir banka arasında belge ibrazına bağlı bir sözleşme,
- Akreditifin teyitli olması halinde amir banka ile teyit bankası arasında gene belge ibrazına bağlı bir sözleşme (vekalet akdi niteliğinde)
- Amir banka ile rambursman (ödeme) bankası arasında bir vekalet akdi,
- Akreditifin teyitli olması halinde teyit bankası ile lehdar arasında belge ibrazına bağlı bir sözleşme

mevcuttur.⁹⁶

Katıldığımız bu görüşe göre, yukarıda bahsi geçen sözleşmeler taraflar arasında birbirinden bağımsız olarak yapılmakta olup sözleşme koşulları ve ihtilaf halinde sözleşme hükümleri birbirinden etkilenmemektedir⁹⁷.

Belirtmek gerekir ki, milli kanunlarda, her hukukun özelliklerine göre, akreditifi tek bir hukuki kurumla veya birden çok akitle açıklama çabaları akreditiflerde MTO'nun Milletlerarası Yeknesak Kurallarına atıf yapılmamış olması halinde büyük önem kazanmaktadır. Buna karşılık, eğer akreditifte 600 sayılı Yeknesak Kurallara atıfta bulunuluyorsa, büyük ölçüde çözümler bu Kuralların uygulanması ile sağlanacaktır.⁹⁸

⁹⁵ Seza Reisoğlu, Akreditif, sh. 26

⁹⁶ Seza Reisoğlu, Akreditif, sh. 26-27

⁹⁷ 19. YHD, 21.11.1995, E. 1995/1770 K. 1995/9992, www.hukukturk.com

⁹⁸ Seza Reisoğlu, Akreditif, sh. 27

Çalışmamızın bu bölümünde, açıklayıcı olması açısından, Yeknesak Teamüllerin tarihçesinin ve ortaya çıkış gayesinin açıklanmasında fayda görülmüştür.

III- Akreditif ve Akreditifle İlgili Yeknesak Teamüllerin Tarihçesi

12. yy'da Akdeniz Bölgesi, özellikle Kuzey İtalya'daki tacirlerin; borç senedi (bill of exchange)'in en basit hali olan ve vesikalı kredi (akreditif)'in öncüsü “ödeme mektubu” adında bir mali enstrümanı ödeme aracı olarak kullandıkları bilinmektedir. “Lettero di pagamento” veya “lettera di cambio” olarak adlandırılan bu ödeme aracı, alacaklının (‘lettera’ yı gönderen kimse), borcunu tahsil etmesi için görevlendirdiği ve ismi mektupta belirtilen kişiye; borçlunun ödeme yapması hususundaki ödeme emrini içeren bir mektuptu.⁹⁹

Vesikalı kredi ilk olarak 19. yy'da kullanılmıştır. Amerika mahkemelerinde davaya konu olan ilk akreditif 1804 yılında Robbins – Bingham arasındaki bir ticari işlemde kaynaklanmıştır. Ancak, akreditifin gelişimi esas olarak geçtiğimiz yüzyılın ortalarında başlamıştır. En eski akreditifler sanılanın aksine bankacılar tarafından değil, tacirler tarafından düzenlenmiştir. Akreditifin bilinen en eski örneklerinden biri 1824 tarihinde Alexander Brown & Sons of Baltimore tarafından Wm. & Jas. Brown of Liverpool lehine hazırlanmıştır. Bu akreditif metninde, ilk önce lehdarın ismi belirtilmiş ve daha sonra “Adı geçen lehdarın adına 250 pound kredi tahsis ettiğimizi ve ihtiyaç halinde kullanımına hazır olduğunu teyit ederiz.” denilmektedir. Ancak, akreditifin 1860 yılından itibaren doküman ibrazı karşılığında ödeme taahhüdü niteliği kazandığını; Amerika ve Avrupa'da akreditifin son 150 yıldır kullanımda olduğunu ve esas gelişiminin ilk 50 yıldan sonra gerçekleştiğini belirtmek yerinde olacaktır.¹⁰⁰

⁹⁹ Gemot Fohler, Fraud in the Letter of Credit Transaction and its Possible Arbitration, pg.15, http://digitool.library.mcgill.ca/R/?func=dbin-jump-full&object_id=30297&local_base=GEN01-MCG02

¹⁰⁰ Frans P. De Rooy, Documentary Credits, sh: 7-8

Birinci Dünya Savaşını takiben, uluslararası ticaretin mahiyeti ve kapsamı değişerek genişlemiş, daha önceleri uzun mesafelerde yerleşiklere alım-satım yapmayan “yabancılar”ın bu alışkanlıklarından vazgeçmeye başladıkları gözlenmiştir. Bu dönemde; özellikle ihracatçılar, tanımadıkları alıcılarla uzun mesafeli ticari ilişkiye girme riskini en aza indirmeyi sağlayacak bir finansman aracına ihtiyaç duymaya başlamışlardır. Böylece, akreditif kullanımı, uluslararası ticaretten Avrupa’ya göre daha fazla pay almaya başlayan Amerika’da ve kısmi olarak İngiltere’de giderek artmıştır.

Uluslararası ticaretin gelişmesine paralel olarak, ilk defa; uluslararası bankacılık teamül ve kurallarının önemini kavrayan ve kendi akreditif kurallarının uygulamaya konması için çok hevesli olan Amerikan bankaları, 1920 ortalarında, standart kuralların oluşturulmasını sağlaması için Uluslararası Ticaret Odası¹⁰¹ nezdinde lobi oluşturmuşlardır.¹⁰²

Birinci Dünya Savaşının sona ermesi ile birlikte dünya ticaretinin merkezi haline gelmeye başlayan Amerika’da bankacılar, tecrübesizlikleri sebebiyle gittikçe artan sayıdaki akreditif işlemlerini doğru bir şekilde gerçekleştirememiş, bankanın akreditif düzenlemek ile üstlendiği riskleri de tam olarak gözönünde bulundurarak gerekli önlemleri alamamışlardır. Savaş sonrası piyasa koşullarının değişerek fiyatların düşmesi ile birlikte Amerikan bankaları, yükümlülüklerini yerine getirmemek için her yola başvuran borçlularla karşı karşıya kalmışlardır. Dava

¹⁰¹ Uluslararası Ticaret Odası (ICC-International Chamber of Commerce) 1919’da ticaret, yatırım ve serbest sermaye akışının hızlandırılması, mal ve hizmetler için açık pazar oluşturulmasını teşvik etmesi amacıyla; dünya ticaretine hizmet etmek için kurulmuştur. ICC’nin gelişmesinde en büyük katkıyı, eski Fransa Ticaret Bakanı, Etienne Clémentie sağlamıştır. Kendisinin etkisi ve teşvikiyle, ICC’nin uluslararası sekreteryası, Paris’te kurulmuştur.

ICC, savaştan sonra Atlantic City’de gerçekleştirilen ve Belçika, İngiltere, Fransa, İtalya ve Amerika’nın iş dünyası ileri gelenlerinin bir araya geldiği toplantı ile resmi kimliğini kazanmış ve zaman içinde gelişip büyüyerek günümüzde 130 ülkeden çeşitli kurum ve kuruluşlarının üye olduğu; dünya çapında tanınan bir ticari organizasyon haline gelmiştir. *Daha fazla bilgi için bkz.* <http://www.iccwbo.org/id93/index.htm>

¹⁰² Janet Koven Levit, A Bottom-Up Approach to International Lawmaking: The Tale of Three Trade Finance Instruments, sh. 138-142,

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=900469

üzerine dava açılması ile bankacılar akreditif işlemlerindeki tecrübesizlik ve hatalarını çok pahalıya ödemişlerdir. Bu kötü tecrübelerden yola çıkarak New York ve Boston bankaları, 1920 yılında “New York Ticari Krediler Konferansı”nı tertip etmişlerdir.¹⁰³

Dolayısıyla, standart uygulamalar (yeknesak teamüller) oluşturulması çalışmalarının tarihi 1920’ye, New York Ticari Krediler Konferansı’na uzanır. Bu konferans’ta ilk defa, Ticari Krediler’in alt komite grubu, “İhracat Ticari Kredilerini Kapsayan Düzenlemeler” isimli broşürü yayınlamıştır. Bu çalışmada esas olarak, bir grup banka, vesikalı krediler (akreditifler) hakkında standart kural ve prensipleri belirleyen kurallar listesini hazırlayıp ilan etmişlerdir. 1920’deki çalışmada ilk defa “yeknesak teamüller (uygulamalar)” teriminin kullanılması da ilgi çekicidir.¹⁰⁴

İlk defa 1922 yılının Temmuz ayında, akreditifler için standart formlar düzenlenmiştir. Avrupa da kısa zamanda bu uygulamaları takip etmiş ve 14 Ocak 1924’te “Akreditiflere uygulanacak kloz ve yöntemler” metni oluşturularak uygulamaya konmuştur. Bu düzenlemelerin uluslararası alanda da kabul görebilmesi için geçerli olması ihtiyacını ilk defa Amerika tespit ederek Amerikan Ticaret Odası vasıtasıyla lobi oluşturularak Uluslararası Ticaret Odası’nın 1926 yılında akreditifler için yeknesak teamüller oluşturulması hususundaki girişimi başlatmasına öncülük etmiştir.¹⁰⁵

Uluslararası Ticaret Odası’nın ana görevlerinden bir tanesi, farklı ülkelerdeki firmaların birbirleri ile ticaret yapmasını kolaylaştırmak, böylece uluslararası ticaretin genişlemesine katkıda bulunmak olarak belirlenmiştir.¹⁰⁶ Bu noktadan hareketle, Uluslararası Ticaret Odası, dış ticaret ve ödemeler için yeknesak kurallar belirlemek amacıyla ilk defa 1933 yılında, Viyana’daki 7. Uluslararası

¹⁰³ Frans P. De Rooy, Documentary Credits, sh: 9

¹⁰⁴ Donald Smith, DC Insight interview, Volume 6 No 3, Summer 2000

¹⁰⁵ Frans P. De Rooy, Documentary Credits, sh: 10

¹⁰⁶ Detaylı bilgi için ltf. bkz. UCP 500 sayılı broşür, Önsöz

Ticaret Odası kongresinde “Akreditifler Hakkında Yeknesak Teamül ve Uygulamalar” (UCP, Uniform Customs and Practices for Documentary Credits) broşürünü yayınlamıştır.¹⁰⁷

Uluslararası Ticaret Odası'nın bu çalışmaları şekillendiren temel prensibi; “iş dünyasının kendi kurallarını belirlemesi” olmuştur. Akreditifler hakkında yeknesak teamül ve uygulamalar hazırlanırken, özel sektörden uzmanlar; komisyonlar oluşturmuş ve tüm ülkelerden çeşitli ulusal komiteler, yeknesak teamüllerin oluşturularak uygulanması konusunda uzun soluklu çalışmalar yapmışlardır.

UCP; ilk defa yayınlanmasını takiben, oluşan ihtiyaçlar ve dünya ticaretindeki değişimler neticesinde 6 kere değiştirilmiş ve geliştirilerek tüm dünyada uygulama alanı bulmuştur.¹⁰⁸

UCP'nin son revizyonu neticesinde günümüzde geçerli olan uyarlaması; 2007 yılında yürürlüğe giren 600 sayılı broşürdür.

UCP500'ün yenilenmesini ve UCP600'ün yayınlanmasını teşvik eden en önemli sebeplerden biri, UCP500 kurallarına tabi olarak düzenlenen akreditif altında ibraz edilen dokümanların teknik sebeplerle çok sık reddedilir hale gelmiş olmasıdır. Uluslararası Ticaret Odası Taslak Hazırlama Komitesi (ICC Drafting Committee), UCP600'ü düzenlerken, bu konuyu özellikle gündemine alarak yeni kuralların daha kapsamlı olması için çalışmış ve akreditif tahtında ibraz edilen doküman inceleme prensiplerini ihtiyaçlar doğrultusunda değiştirmiştir.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Frans P. De Rooy, Documentary Credits, sh: 10

¹⁰⁸ UCP'nin daha önceki sürümleri:

1933 yılında yayınlanan 82 sayılı broşür,

1951 yılında yayınlanan 151 sayılı broşür,

1962 yılında yayınlanan 222 sayılı broşür,

1974 yılında yayınlanan 290 sayılı broşür,

1983 yılında yayınlanan 400 sayılı broşür,

1993 yılında yayınlanan 500 sayılı broşür

(<http://ieca.net/assets/UCP600%20-%20IECA%20Presentation.pdf>, 02 Mayıs 2009)

¹⁰⁹ Jeffrey S. Wood, Drafting Letters of Credit: Basic Issues Under Art. 5 of the UCC, UCP600 and ISP98, The Banking Law Journal, issue Feb 2008.

UCP, ticaret alanında geliştirilen en başarılı kurallar dizini olma özelliğini taşımaktadır. 600 sayılı broşürün oluşturulması çalışmalarında; 5.000 adet ferdi yorum alınmış, UCP Müşavirlik Grubu, 25 üye ülkenin katılımıyla oluşturulmuş ve ICC Komisyonuna üye 400'den fazla üyenin yorumları derlenmiş; en sonunda 130 ICC Ulusal Komitenin çalışmalarda aktif rol oynaması ile UCP son halini almıştır.¹¹⁰

---

¹¹⁰ Pradeep Taneja, DCInsight, October - December 2006, Vol. 12 No.4

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TEMİNAT AKREDİTİFİNİN TARİHÇESİ VE TEMİNAT AKREDİTİFİNİ DÜZENLEYEN KURALLAR

I- Teminat Akreditifi (Standby Letter of Credit)'in Tarihçesi

Uluslararası ticaret söz konusu olduğunda, ticari borcun ödenmeme riskini en aza indirmek amacıyla akreditif, banka kabullü veya banka avallı poliçe olarak adlandırılan mali araçlar uzun zamandır bilinmekte ve kullanılmaktadır. Ancak, söz konusu borcun ödenmemesi değil de taahhüdün yerine getirilmemesi olduğunda; farklı bir boyut gündeme gelir.

Çalışmamızın ilk bölümünde belirttiğimiz üzere; garantörün, borçlunun muhataba karşı olan edimini yerine getirmediği takdirde muhatabın zararının belirli bir vade ve tutara kadar tazmin edileceğini garanti etmek üzere düzenlediği garanti belgesine teminat mektubu denir. Teminat mektubu, uluslararası piyasada oldukça sık kullanılan bir garanti aracıdır.

Bununla birlikte, Amerikan bankalarının 1864 tarihli Ulusal Bankalar Kanunu'na (National Bank Act) göre sigorta şirketleri ve görevi teminat sözleşmeleri düzenleme ve senet alma olan kuruluşlarına (bonding company) karşılık üçüncü şahısların borçlarını garanti etmekten men edildiklerini görürüz. Bu husustan kaynaklanan genel inanişe göre; Amerikan bankaları, Bankalar Kanunu'nun ilgili hükmü gereğince teminat mektubu düzenlemekten alıkonulmuşlardır. Bu sebeple de, oldukça kârlı olan ve komisyon geliri getiren garanti piyasasına girebilmek amacıyla teminat mektubu düzenlemeye bir alternatif olarak teminat akreditiflerini geliştirmişlerdir.¹¹¹

Ulusal Bankalar Kanunu, Amerikan bankalarının üçüncü tarafların borcuna kefil olmalarını yasaklamıştır. Amerikan piyasası, kefalet sözleşmesi (suretyship

---

¹¹¹ Gemot Fohler, Fraud in the Letter of Credit Transaction and its Possible Arbitration, pg.18

contract) ile “garanti” yi sık sık birlikte kullanmakta ve iki kavramı aynı olarak nitelendirmektedir. Bu sebeple, Amerikan kökenli bankacılara, düzenleyicilere ve hukuk danışmanlarına sorulduğunda büyük çoğunluğu, “Amerikan bankaları garanti düzenleyemezler, bu sebeple de sadece akreditif işlemlerine aracılık edebilirler.” şeklinde cevap vereceklerdir. Amerikan kanunları incelendiğinde, akreditifleri düzenleyen yasanın Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Yasası (Uniform Commercial Code - UCC)’nin 5. maddesi olduğunu görürüz. Bu maddede şöyle denilmektedir:

“Akreditif, 5-104 Bölümünde belirlenen gerekliliklerin yerine getirilmesi şartıyla; düzenleyen, lehdara karşı; amir veya eğer bir mali kuruluş ise; kendi adına veya hesabına doküman ibrazı karşılığında yapacağı kesin bir ödeme taahhüdüdür.”¹¹²

Bu maddede açıkça görüleceği üzere, akreditif (1) bağımsız (2) belgeye dayalı bir yükümlülük olarak belirlenmektedir.¹¹³

Dolayısıyla, Amerikan bankalarının garanti düzenleyemedikleri hususundaki görüş 1996’ya kadar tartışmalı olarak gelmiştir.

Ancak, Amerikan bankalarının garanti düzenleyemeyecekleri konusundaki genel inanış doğrultusunda, Amerikan bankaları, geleneksel vesikalı kredi (akreditif)’in bir türevi olan teminat akreditifini günümüzden 30-40 yıl öncesinde icat etmişlerdir. Teminat akreditifini geleneksel akreditiften ayırd etmek için geleneksel akreditifi “ticari akreditif” (commercial letter of credit), teminat akreditifini ise standby letter of credit olarak adlandırmışlardır.

---

¹¹² Letter of credit means a definite undertaking that satisfies the requirements of section 5-104 by an issuer to a beneficiary at the request or for the account of an applicant or in the case of a financial institution, to itself or for its own account, to honour a documentary presentation by payment or delivery of an item of value

¹¹³ Glenn Ransier DC Insight, Autumn 2008, Vol. 14 N.4,

1996 yılında, Amerika'dan Hazine'ye bağlı bir murakıp kuruluş olan Office of the Comptroller of the Currency (OCC); Amerikan bankalarını, teminat mektubu düzenleyememek sorunundan kesin olarak kurtarmıştır. 5 Şubat 1996'da OCC, nihai olarak yayınlamış olduğu “Yorumlayıcı Kurallar, 7.7016 Bölümü’nde (61 Fed. Reg. 4865) (9.Feb.1996) Amerika’daki bankalara “uygulanabilir yasa ve kurallar çerçevesinde kalmak koşuluyla akreditif ve banka garantileri gibi *diğer bağımsız taahhütleri* düzenleme” yetkisi verdi.¹¹⁴

OCC, adı geçen değişikliğin yayınlanmasının sebeplerinden bir tanesini, “sadece akreditifleri değil, bu alanda yer alan daha geniş bir işlemler dizinini kapsamak ve akreditif terimini bağımsız taahhütler ile paralel hale getirmek” olarak açıklamıştır.

Ancak, Amerikan bankalarının banka garantisi, diğer bir deyişle teminat mektubu düzenlemesi önünde var olan engelin kalkması ile birlikte, uzun yıllardır alışılan akreditif düzenleme pratiğinden vazgeçmeleri beklenmemelidir. 1996 yılından bu yana Amerikan bankalarının teminat mektubu yerine teminat akreditifi düzenlemeye devam ettikleri göz önünde bulundurulursa önümüzdeki yıllarda da bu pratiğin devam etmesi beklenmelidir.

II- Teminat Akreditifini Düzenleyen Uluslararası Kurallar

A. UNCITRAL, Garantiler ve Teminat Akreditifleri Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu

Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu [The United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)] Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu tarafından 1966'da kurulmuştur. BM Genel Kurulu; ulusal kanunların, farklı uygulamaları beraberinde getirmesi neticesinde,

¹¹⁴ Detaylı bilgi için ltf bkz: <http://www.occ.treas.gov/interp/sept/int738.pdf> (17 Nisan 2009)

uluslararası ticaretin gelişimine engel teşkil etme riskinin önüne geçmek amacıyla; Birleşmiş Milletler'in bu engelleri azaltmak ve yok etmek konusunda aktif rol oynamasını hedeflemiş ve Komisyon'un bu konuda bir vasıta olacağını öngörmüştür. Bu noktadan hareketle, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Komisyon'a uluslararası ticaret kanununun düzenlenmesi ve yeknesak hale getirilmesi görevini vermiştir. Komisyon, 1966'dan itibaren uluslararası ticaret hukuku alanında Birleşmiş Milletler'in ana hukuki birimi olarak çalışmaktadır. Komisyon, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından seçilmiş 60 ülkeden oluşmaktadır.¹¹⁵

UNCITRAL tarafından hazırlanan ve Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 11 Aralık 1995'te kabul edildikten sonra 01 Ocak 2000'de yürürlüğe giren Garantiler ve Teminat Akreditifleri hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu (United Nations Convention on Independent Guarantees and Standby Letters of Credit), garanti ve teminat akreditiflerinin temel kural ve ortak özelliklerini belirlemektedir. Bu kurallar, UCC 5. madde ve UCP'ye çok benzer niteliktedir, ancak çok az ülkenin kuralları tanımış olmasından dolayı günümüze kadar kullanım alanı bulamamıştır.

B. UCP

Yukarıda bahsedildiği üzere, UCP Akreditifler Hakkında Yeknesak Teamül ve Uygulamaları belirlemektedir.

UCP'nin uygulama alanını belirleyen 1. maddesinde

“2007 revizyonu, Uluslararası Ticaret Odası Yayın No. 600 konusu Akreditiflere İlişkin Yeknesak Teamüller ve Uygulama, Akreditif metninde belirtildiğinde *(uygulanabildikleri kapsamda Teminat Akreditifleri dahil)* bütün Akreditiflere

---

¹¹⁵ Detaylı bilgi için ltf bkz: <http://www.uncitral.org/uncitral/en/about/origin.html> (01 Nisan 2009)

uygulanacaklardır. Aksi Akreditifte açıkça şarta bağlanmadığı sürece Akreditifin bütün tarafları için bağlayıcıdır.”

denilmektedir.

Teminat akreditiflerinin “uygulanabildiği kapsamda” bu kurallar dizinine tabi olması uzun zamandır tartışılan bir konu olmakla birlikte, UCP en son sürümü olan 600 sayılı broşürde de teminat akreditiflerini broşür kapsamına almıştır.

UCP, esas itibariyle teminat akreditiflerini değil, ticari akreditif kurallarını düzenlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Özellikle UCP600’ün 19-28 md. leri ticari alım satımda kullanılan, ancak teminat akreditiflerinin konusu olmayan yükleme belgeleri ile ilgilidir.

Tarihsel gelişimi incelendiğinde, teminat akreditiflerinin 1950’den itibaren UCP’ye tabi olarak düzenlendiğini görürüz.

1970’te teminat akreditifleri UCP’nin 222 sayılı broşürüne tabi düzenlenmekteydi, 1974 yılından itibaren UCP’nin 290 sayılı broşürü yayınlandığında aynı gelenek devam etti. Ancak o yıllarda, teminat akreditifi (standby) terimi UCP broşürlerinde henüz yerini bulmamıştı. Standby terimi ilk defa UCP’nin 400 sayılı broşüründe tanımlanmış, daha sonra 500 ve en son 600 sayılı broşürde aynı şekilde tanımlanmaya devam etmiştir. Anılan yıllarda, teminat akreditifleri için farklı bir seçenek söz konusu olmadığından herhangi bir seçim yapılmasına da gerek kalmamış ve esasen ticari akreditif kurallarını belirleyen UCP ‘ye tabi düzenlenmesi doğal kabul edilmiştir.¹¹⁶

Teminat akreditiflerinin 1983 yılında UCP 500 sayılı broşür kapsamına alınmasının sebebini ise Vincent Maulella¹¹⁷ şöyle açıklamaktadır:

¹¹⁶ Vincent Maulella, Should reference to standbys remain in UCP, DC Pro Expert View, 28 Temmuz 2004

¹¹⁷ Vincent Maulella 30 yıllık bankacılık tecrübesinin ardından çeşitli organizasyonlarda bağımsız olarak akreditifler ve dış ticaret konularında danışmanlık görevini sürdürmekte ve Uluslararası

Artık yürürlükte olmayan ve bir kopyasına ulaşmanın neredeyse imkansız olduğu 411 sayılı ICC broşürünün ön sözünde teminat akreditiflerinin UCP kapsamına alınmasının sebebine detaylı olarak yer verilmiştir. Önsözden aynen aktarım aşağıdaki gibidir:

“1977 yılının Mart ay’ında, Bankacılık Komisyonu teminat akreditifinin 290 sayılı UCP broşürünün Genel Provizyon ve Tanımlamalar, (b) paragrafındaki vesikalı kredi (akreditif) tanımına uygun düştüğünü ve dolayısıyla UCP kurallarına tabi olması gerektiği yönündeki görüşünü açıklamış ve aşağıdaki karşılaştırmayı yapmıştır.

Alıcının talebi ile satıcı lehine düzenlenen geleneksel akreditif (ticari akreditif), satıcının ticari sözleşmeye göre yükümlülüklerini yerine getirmesi halinde alıcının ödemesi gereken mal bedelini, *yükümlülüğünü yerine getirdiğini ispat etmeye yarayan* uygun dokümanların ibrazı karşılığında tahsil etmesini sağlar.

UCP’de tanımlanan akreditifin tüm koşullarını haiz olmakla birlikte; teminat akreditifinin rolü ise farklıdır. Genellikle, örneğin büyük çaplı müteahhitlik ihalelerinde veya uzun vadeli satışlarda performansı garanti etmek amacı ile kesin teminat mektubu (performance guarantee) yerine kullanılır. Ancak bunun dışında da çeşitli garanti formları yerine; örneğin ana şirketin bir iştirakine kullandırılan kredilerin geri ödemesini garanti etmek amacıyla kullanıldığı da olmaktadır. Bu örnekte, teminat akreditifi iştirakin krediyi geri ödeyememesi durumunda kredi bedelinin ödeneceğini garanti eder. Bazı durumlarda, satıcının yükümlülüğünü yerine getirmesi koşulu ile daha önceden anlaşılan yöntem dahilinde satıcının ödemeyi tahsil etmesini garanti edebilir.

Temel olarak, teminat akreditifi “ifa” yerine “işin ifa edilmemesi veya taahhüdün yerine getirilmemesi” halini garanti altına alır. Bu da hem akreditifi düzenleyen bankayı hem de akreditif altında ibraz edilecek dokümanın cinsini

etkiler. Amir işi “ifa ettiğini” iddia etse de, akreditife uygun doküman ibraz edildiğinde banka ödeme yapmakla yükümlüdür.

Dolayısıyla, yukarıdaki işleyiş, UCP'nin “uygulanabilirliği ölçüsünde” teminat akreditifleri için de geçerli olmasını olanaklı kılmaktadır ve teminat akreditiflerinin UCP kapsamına alınma sebebini açıklamaktadır.’’

Sonuç olarak, teminat akreditiflerinin büyük bir çoğunluğu hâlâ esasında ticari akreditifler için hazırlanmış olan UCP kurallarına tabi olarak düzenlenmektedir.

C. Uluslararası Teminat Akreditifleri Uygulamaları - ISP 98 (International Standby Practices 98)

ICC Bankacılık Teknik ve Uygulamaları Komisyonu'nun, 6.4.1998 tarihindeki toplantısında; ICC İcra Komitesinin 2.4.1998'de onaylamış olduğu ISP 98 broşürü 32 müspet, 9 menfi ve 46 çekimser oy ile kabul edilip onaylamıştır.

ISP'ye atfedilen özellikler şöyle özetlenebilir:

- 1- Hukukçular için olduğu kadar bankacılar ve kullanıcılar için de hazırlanmış kurallar dizinidir. (1996 Taslağı Uluslararası Bankacılık Kanun ve Uygulamaları Enstitüsü Tanıtım Toplantısı)
- 2- Garantiler ve Teminat akreditifleri hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu ile uyumlu olarak hazırlanmıştır.
- 3- Teminat akreditifine uygulanabilir kanuna ek olarak (ISP madde 1.02) veya ticari kullanıma uygun olarak yorumlanabilecek şekilde (ISP madde 1.03) veya teminat akreditifine dahil edildiği ölçüde (ISP madde 1.04) veya yeknesak uygulamalarla bütünlenecek şekilde (ISP madde 2.01 a) kullanılabilir. ¹¹⁸

---

¹¹⁸Winfried Holzwarth and Dan Taylor, DC Insight, Autumn 1998, Volume 4 No 4

Buna göre; ISP 98 kuralları amir yasa yasaklamadığı sürece amir yasanın tamamlayıcısıdır ve teminat akreditifinin ISP98'e ek olarak başka kurallara da tabi olacak şekilde düzenlendiği hallerde; diğer kurallarla ISP98 kuralları arasında çatışan bir madde olması durumunda, diğer kuralların yerine geçerler.

ISP98 md. 1.03'te kuralların yorumlama prensipleri açıklanmıştır. Buna göre, bu kurallar; bankaların ve ticari tarafların günlük işlemlerindeki uygulamaları ve kullandıkları terimler, dünya çapındaki bankacılık işlemleri ve ticaret sistemindeki tutarlılık ve uyum, bu kuralların yorumlanması ve uygulanması konusunda dünya çapındaki yeknesaklık hususlarında "ticari kullanım" kuralları olarak yorumlanacaklardır.

Maddede bahsi geçen "günlük işlemler..." terimi, ISP98'in pratik hayatta kolayca uygulanabilir olma özelliğini ve amacını vurgulamaktadır. Aynı zamanda ISP98, uluslararası bankacılık sisteminin kuralları ile uyum içinde olmayı hedeflemektedir. Uluslararası bankacılık uygulamalarına ters düşecek farklı ülke uygulamalarının bu kurallar dizisinde yer almayacağı 1.03 maddesinde ayrıca vurgulanmaktadır.¹¹⁹

1. ISP 98'in Uygulanabilirliği

ISP98'in uygulanabilir olması için teminat akreditifi veya benzer bir taahhüdün metninde taahhüdün ISP98 kurallarına tabi olduğunun açıkça belirtilmiş olması gerekir. ISP98, 1.01 (b) md.'ne şöyle denilmektedir: "Adı veya tanımlaması ne olursa olsun, yurtiçi veya uluslararası kullanıma ait bir teminat akreditifi veya diğer benzer bir taahhüt bu Kurallar açıkça değinmek suretiyle bu Kurallara tabi kılınabilir."

¹¹⁹ J. Sifri Consulting Services The Banking Consultants and Educators
<http://www.graincon.com/Rule103.html> (12Aralık 2009)

Dolayısıyla ISP98 kurallarının teminat akreditifinde geçerli olabilmesi için tarafların bu konuda anlaşmaları ve akreditife taraf olan bankaları da bu hususta bilgilendirmeleri şarttır. Akreditif metnine, akreditifin ISP98'e tabi olarak düzenlendiği açıkça yazılmadığı takdirde, ISP98 kurallarının uygulanması mümkün değildir.

UCP600 de ISP98 ile aynı uygulamayı benimsemiş ve sadece akreditif metninde UCP600 kurallarına atıf yapılması halinde; UCP600 kurallarının akreditife uygulanabilir olacağını belirtmiştir.

Yargıtay da “Bu olayda Uluslararası Ticaret Odası'nın kararlaştırdığı hukuki esasların uygulanması düşünülemez. Çünkü akreditife ilişkin teklif mektubunda veya buna ekli şartlar arasında sözü geçen hükümlerin dahi uygulanmasını öngören bir madde yoktur.” şeklinde karar olarak atıf yapılmaması halinde kuralların uygulanabilir olamayacağı hususunu teyit etmiştir.¹²⁰

Bu kurallar, ancak tarafların üzerinde mutabakata varması halinde akreditif metnine dahil edilebileceğinden, esasen sözleşme nitelikli kurallar olup yerel sözleşme hukukunun tüm hükümleri, bu kuralların uygulanmasında da geçerli olacaktır. Akreditifin bu kurallara tabi düzenlenmemesi halinde, yerel hukukun genel hükümlerinin geçerli olacağı izahtan varestedir. Kurallara atıf yapılmadığı takdirde, ihtilaf halinde, Borçlar Kanununun genel ve özel hükümleri uygulanacaktır.¹²¹

Uygulamada bankalar, düzenleyecekleri akreditifin hangi kurallara tabi olacağına dair amirden yazılı talimat almak suretiyle akreditifi ISP98 kurallarına tabi şekilde düzenlemektedirler.

¹²⁰ HGK, 04.11.1964, 1964/942 E., 1964/637 K., Ad. Der., 1965, s.5-6, sh. 730 vd. Aynı şekilde 11.HD., 01.11.2004, 2004/1535 E., 2004/10618 K. – bkz. Seza Reisoğlu, Akreditif, dn. 92

¹²¹ U. Somuncuoğlu, G. Bumin, E. Varlık, A. Çakalır, Türk Hukuku'nda Akreditif, İstanbul, 2009, sh. 6, Seza Reisoğlu, Akreditif, sh. 59

2. ISP 98 kurallarının uygulanmasında istisnalar

ISP98 kuralları, içerik anlamı aksini gerektirmediği veya açıkça değiştirilmedikleri veya açıkça kullanım dışı bırakılmadıkları sürece uygulanabilir olacaktır. Buna göre; ticari taraflar, tercihleri yönünde bazı ISP98 kurallarını dışarıda bırakmak, değiştirerek uygulamakta serbesttirler. Herhangi bir kuralın teminat akreditifi işleminde açıkça değiştirilmesi halinde, ISP98'in ilgili maddesi bu hususta uygulanabilir olma niteliğini yitirecektir. Bu maddenin amacı, taraflara esneklik kazandırmak ve ISP98'in amacı dışında kullanılmasını önlemektir.

ISP98 md. 2.01, a'da; teminat akreditifini açan tarafın sorumluluğunu, ISP98 kuralları ve bu kuralların tamamlayıcısı durumundaki *yeknesak teminat akreditifi uygulaması* uyarınca ödeme yapılacağını lehdara taahhüt etmek olarak belirler. Bu madde göstermektedir ki ISP98, yeknesak kurallar ve uygulamalarla bütünleşecek şekilde kullanılabilir.

Taraflar, ISP98'in bazı maddelerini uygulama dışında bıraktıklarını akreditif metninde belirlerse, dışarıda bırakılan kuralların uygulanması mümkün olmayacaktır. Örneğin, ISP98'deki "evrak inceleme süresi" nin uygulanamayacağı akreditifte belirtilirse, evrak inceleme süresi içinde bildirilmeyen rezerv hükümleri için taraflar ISP98'e göre bir iddiada bulunamayacaklardır. ISP98'in dışarıda bırakılan maddelerine bankanın da rızası olması gerekir. Banka, rıza göstermediği bir konuda akreditif düzenlemeyeceğinden kapsama alınmayan maddelerin tüm taraflarca anlaşıldıktan sonra dışarıda bırakılması şarttır.

ISP98'in uygulanmasını gerektirmeyen haller, taraflardan birinin anılan kuralda belirtilen yükümlülüğü yerine getiremeyecek durumda olması veya örneğin bankanın lehdarın kimliğini tespit etme zorunluluğu olmaması maddesine rıza göstermemesi olabilir.

3. Diğer hususlar

ISP, Garantiler ve Teminat Akreditifleri Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. ISP kurallarının örneğin Alacağın Temlik veya Akreditifin Devri gibi özellikli konularda yerel kanunlarla çelişmesi durumunda, yerel kanun hükümlerinin esas kabul edileceği tabiidir. Ancak ISP'nin yerel kanunlarla çelişmek yerine yerel kanun hükümlerini tamamlayıcı bir rol üstlenmesi hedeflenmiş ve bu yönde hazırlanılmasına çalışılmıştır. Her ne kadar ISP'nin diğer dillere çevrilmesi tasarlanmış ve çevirimler bütünlük ve doğruluk açısından kontrol edilmiş olsa da herhangi bir ihtilaf halinde, resmi dili olan İngilizce esas alınacaktır. ISP98 ile teminat akreditifleri; niteliklerine özgü bir yeknesak teamüller broşürüne kavuşmuştur. ISP98'e kadar teminat akreditifleri UCP nin 500 sayılı broşürüne tabi olarak düzenlenmekteydi. ISP98, teminat akreditiflerinin kendine özgü nitelikleri bakımından tek bir kurallar dizinine tabi olarak düzenlenmesi amacıyla hazırlanmış olup bu alandaki boşluğu doldurmayı hedeflemiştir. Bu konudaki başarısı ise günümüze kadar sınırlı seviyede olmuştur.¹²²

D. UCP ve ISP98'in Hukuki Niteliği

Uluslararası Ticaret Odası'nın yayınlamış olduğu broşürlerin hukuki niteliği oldukça tartışmalı bir konudur. Uluslararası hukuk terimlerinde teknik bir tanımı bulunmamaktadır. Bir antlaşma niteliği yoktur, çünkü "ülkeler arasında akdedilmiş bir sözleşme" değildir. Uluslararası örf ve adet hukuku değildir, zira örf ve adet hukuku ülkelerin kanun yapıcılarının yetkisi dahilindedir ve genel

---

¹²² ISP98 broşürü, Giriş bölümü, sh. 9-11

normları¹²³ tayin ederler, broşürlerde belirlenen kendine has ve teknik özellikleri belirlemezler.

Uluslararası Ticaret Odası'nın yayınlamış olduğu broşürlerin hukuki niteliğinin uluslararası hukuk konusunda uzman hukukçulara sorulması halinde; büyük bir yüzdesinden alınacak cevap, bu broşürlerin “yumuşak hukuk” (soft law) kapsamına girdiği şeklinde olacaktır, çünkü broşürler; herhangi bir uluslararası katı hukuk (hard law) kategorisinde yer almamaktadır.¹²⁴

Yumuşak hukuk; kanun yapıcının, kanunen bağlayıcı olabilmesi için geleneksel yolu izlemeden ve gerekli formaliteleri yerine getirmeksizin düzenleyerek yürürlüğe koyduğu kurallar dizini şeklinde tanımlanabilir. Katı hukuk ise kanunen bağlayıcı olabilmesi için kanun koyucu tarafından geleneksel yöntem izlenerek ve formalitelere uygun şekilde düzenlenerek yürürlüğe konulan kurallardır. Bağlayıcı olmayan kuralların bazı durumlarda tercih edilmesinin sebebi; çoğu zaman, bağlayıcı kurallarla aynı davranışsal etkiyi yaratmasıdır.¹²⁵

Bireyler, idari kuruluşlar, hükümetler ve diğer kurumlar yumuşak hukuku; katı hukuk kurallarının uygulanmasının arzu edilmediği durumlarda, taahhüt altına girmek ve davranışları etkilemek veya belirlemek için kullanırlar.¹²⁶

Yumuşak ve katı hukuk konusunda; pozitivist, normatif ve politik iktisat bakış açılarından çeşitli görüşler sunulmuş olsa da genel olarak şöyle bir tanımlama yapmak mümkündür: “Bağlayıcı özellikte kanuni yükümlülükler katı hukukun kapsamına girerken yumuşak hukuk, bağlayıcı özelliği bulunmayan, ancak bununla birlikte davranışlar üzerinde yadsınamayacak derecede önemli etkileri bulunan kurallardır.”¹²⁷

¹²³ Yargılama ve değerlendirmenin kendisine göre yapıldığı ölçüt, uyulması gereken kural, düzgü. 2. Önceden belirlenmiş kalıp, düzgü. (TDK, Büyük Türkçe Sözlük)

¹²⁴ Janet Koven Levit A Bottom-Up Approach to International Lawmaking: The Tale of Three Trade Finance Instruments, sh. 134, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=900469

¹²⁵ Jacob E. Gersen and Eric A. Posner, Soft Law, Stanford Law Review, 25 Mart 2008, sh. 6

¹²⁶ Jacob E. Gersen and Eric A. Posner, Soft Law, Stanford Law Review, 25 Mart 2008, sh. 4

¹²⁷ Gregory C. Shaffer, Mark A. Pollack, How Hard and Soft Law interact in international regulatory governance: Alternatives, Complements and Antagonists, Society of International

Katı hukuk kurallarını mikro ve makro açılardan yumuşak hukuk kuralları ile karşılaştırmak mümkündür. Mikro düzeyde karşılaştırma yapıldığında, bağlayıcı olmayan yumuşak hukuk kuralları sadece norm ihtiva ederken bağlayıcı katı hukuk kuralları, normlara ek olarak zorlayıcı hükümler içerir. Bunu basit bir örnekle açıklamak gerekirse; bir karayolu üzerindeki azami hız limitini gösteren bir trafik levhası; bazı ülkelerde bir öneri niteliği taşıırken bazı ülkelerde levhada belirtilen hız sınırına uyulmaması halinde sürücü, tutuklama dahil çeşitli cezalara maruz kalabilmektedir. Trafik levhası üzerindeki hız sınırının öneri niteliği taşıdığı ülkelerde, önerilen hız sınırı bağlayıcı olmayan yumuşak hukuk kuralını ifade ederken diğer ülkelerde, zorlayıcı hüküm olduğundan bağlayıcı katı hukuk kuralını belirtir.¹²⁸

Bağlayıcı olmayan hukuk kuralları, yazılı antlaşmalarda olduğu gibi devletleri bağlamamakla birlikte prensipler, normlar ile diğer kabul görmüş yorum ve uygulamaları içeren yazılı uluslararası enstrümanlardır. Bu kurallar, devletin veya bireylerin uyması gereken zorunlulukları değil, tercih edilmesi gereken yol ve yöntemleri belirler ve bu yolla uluslararası hedeflere ulaşmak için devletler arasında işlevsel bir işbirliği oluşmasına zemin hazırlar.¹²⁹

Özel hukukun birleştirilmesi yolundaki çabalarda bir yandan tarafları için bağlayıcı olan uluslararası antlaşmalar, diğer yandan da devletler veya tarafların onaylamak veya kabul etmek zorunda olmadıkları düzenlemeler öngörülmüştür. Antlaşmaları kabul eden veya katılan devletler ve onların vatandaşları için bu antlaşmalar bağlayıcıdır. Tıpkı milli kanunlar gibi sonuç doğurur. Hatta Türk hukuku açısından kanunlardan dahi güçlü oldukları ileri sürülür, zira Anayasaya aykırılıkları iddia edilemez (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası m. 90). Hâlbuki ikinci grupta yer alan düzenlemeler taraflar ve devletler için mutlak bağlayıcı

Economic Law, Working Paper No. 45/08, Inaugural Conference, Geneva, 15-17 Temmuz 2008, sh. 1, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1426123

¹²⁸ Anthony D'Amato, International Soft Law, Hard Law, and Coherence, Northwestern University School of Law, Public Law and Legal Theory Series, No: 08-01, 1 Mart 2008, sh. 9-10

¹²⁹ Dinah L. Shelton, Soft Law, The George Washington University Law School, Public Law and Legal Theory, No:322, 30 Temmuz 2007, sh. 3,

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1003387

değildir, bunların bağlayıcılıkları ancak taraflarca seçilmelerine bağlıdır. Bir başka deyişle, taraflar özgür iradeleriyle bu düzenlemelere uymayı tercih ettiklerinde bu düzenlemelerde öngörülen kurallarla bağlı olur. Gerçekte bu yaklaşım özel hukukta hâkim olan “sözleşme özgürlüğü” ilkesine de uygundur. Yumuşak hukuk düzenlemeleri uluslararası ticarî ilişkilerin öne çıkardığı konularda ve alanlarda toplanmaktadır. Bunların arasında bankacılık, ticarî satımlar, ticarî sözleşmelere ilişkin kurallara, tahkim ve uyuşmazlıkların alternatif çözüm yollarına ilişkin çok sayıda çalışma vardır. Bankacılık alanındaki çalışmalara örnek olarak ICC tarafından hazırlanan Vesikalı Krediler İçin Yeknesak Teamüller ve Uygulamalar, Yayın No. 600 (“ICC Uniform Customs and Practice for Documentary Credits”) ve ISP98 (International Standby Practices) verilebilir.¹³⁰

ISP98 kurallarının hukuk ve diğer kurallar ile ilişkisi, ISP98 madde 01 (a) ve (b) maddelerinde ise şöyle açıklanmıştır:

ISP98 kuralları, mevcut hukuk kurallarını tamamlayıcı nitelikte olup uygulanacak hukuk kuralları yasaklamadığı müddetçe uygulanabilir olacaktır.

Bu kurallar bir teminat akreditifinin ayrıca tabi kılındığı diğer herhangi uygulama kurallarındaki çatışan hükümlerin yerine geçerler.

UCP600’ün uygulama alanı ISP98 ile benzer şekilde belirlenmiştir. Buna göre, UCP600, akreditif metni UCP kurallarına tabi olduğunu açıkça belirttiğinde (uygulanabilirlikleri ölçüsünde herhangi bir teminat akreditifi dahil) uygulanan kurallardır.

Dolayısıyla, UCP ve ISP98, hiçbir zorlayıcılığı bulunmaksızın ticari tarafların kabul ve tercih etmesi halinde akreditiflerin ne şekilde işlem göreceğini belirleyen bağlayıcı olmayan hukuk kuralları dizini olarak nitelendirilebilir.

¹³⁰ H. Ercüment Erdem, Hukukun Birleştirilmesinde Yumuşak Çaba: Soft Law, 10 Şubat 2009 <http://kobi.milliyet.com.tr/haber/kobi-hukukun-birlestirilmesinde-yumusak-caba-soft-law,3186>,

Hiçbir zorlama olmamasına rağmen ticarî ilişkide taraflar bu tür kuralları o kadar sıklıkla uygulamaktadır ki, bu alandaki hukuk kuralları kendiliğinden birleşmekte, yeknesak hale gelmektedir. Yumuşak hukuk kapsamındaki bu düzenlemeler, kökenini çok eskilerde bulan ve tacirlere özgü kurallar bütünü olan *lex mercatoria*'nın da kaynağını oluşturmakta ve onun gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Uluslararası ticarî ilişkilerin gereksinim duyduğu güvenlik, hızlı çözüm, dengeli ve açık hükümler ve esneklik bu tür yumuşak hukuk düzenlemelerinde kendini göstermektedir.¹³¹

---

¹³¹ H. Ercüment Erdem, Hukukun Birleştirilmesinde Yumuşak Çaba: Soft Law, 10 Şubat 2009 <http://kobi.milliyet.com.tr/haber/kobi-hukukun-birlestirilmesinde-yumusak-caba-soft-law,3186>,

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM TEMİNAT AKREDİTİFİ

I- Teminat Akreditifi (Standby Letter of Credit) Tanımı

Teminat akreditifi, amirin emri üzerine bankanın düzenlemiş olduğu akreditif tahtında; akreditif koşullarına uygun yazılı ödeme talebinin veya poliçenin lehdar tarafından düzenlenerek kendisine ibraz edilmesi halinde, gene akreditif koşullarına uygun olarak lehdara ödeme yapmayı garanti ettiği bir yazılı bir taahhüt niteliğindedir.¹³²

Yargıtay bir kararında, “Stand-by akreditif uzun vadeli alışverişler, büyük iş akitleri ve borçlanmalar gibi konularda kullanılan bir çeşit teminat mektubudur. Banka teminat mektubunu akreditif olarak düzenleyip işlemleri bu şekilde güvence altına almaktadır. Ancak stand-by akreditif normal akreditiften farklı olup bu akreditifte edimin ifa edilmemesi üzerine ödeme yapılır.” *demektedir.*¹³³

Teminat akreditifinin ticari akreditiften en belirgin farkı şöyle açıklanabilir: Ticari akreditifte; amir banka, hizmet veya satış taahhüdünün yerine getirildiğinin belgelenmesi üzerine lehdara ödemede bulunurken; teminat akreditifinde ise taahhüdün yerine *getirilmemesi* halinde lehdarın uğradığı zararı telafi etmek üzere ve gene belge ibrazı karşılığında lehdara ödeme yapmayı taahhüt etmektedir.¹³⁴

Bağımsızlık Prensibi: Akreditif uygulamalarının en önemli unsuru; akreditifin düzenlenmesini talep eden (amir) ve lehine akreditif düzenlenen (lehdar) taraflar arasındaki (ticari) ilişki ve yükümlülüklerden tamamen bağımsız olarak; akreditif altındaki ödemenin yalnızca ibraz edilen belge(ler) karşılığında yapılıyor olmasıdır. Bağımsızlık prensibi, akreditiflerle ilgili her 3 kurallar dizinine de aynı

---

¹³² Lazar Sarna, Letters of Credit, The Law and Current Practice, Canada, 1984, sh. 17

¹³³ 19.HD., 04.05.2000, 1999/7731 E., 2000/3471 K., S. Reisoğlu, Akreditif, dn. 299

¹³⁴ Matti Kurkela, Letters of Credit Under International Trade Law: UCC, UCP and Law Merchant, USA 1985, sh. 190

şekilde yansımış durumdadır. UCC 5-103 (d), UCP600 md. 4 (a), 5 ve ISP98 1.06 (c) ve 1.07 md. lerinde bu bağımsızlık prensibi açık bir dille ifade edilmiştir.¹³⁵

Akreditifi düzenleyen, akreditif altında ibraz edilen belgelerin ve beyanın doğru olup olmamasından sorumlu tutulamayacağı gibi iki taraf arasında imzalanan sözleşme kapsamında ödeme talebinin haklı olup olmadığına karar vermesi beklenemez ve bundan dolayı da herhangi bir sorumluluğu söz konusu değildir.

Teminat mektuplarının hukuki niteliği ile karşılaştırıldığında, bağımsızlık prensibinin teminat mektupları için de geçerli olduğundan hareketle; akreditifler ile teminat mektuplarının bu anlamda benzerlik gösterdiği aşikârdır. Teminat akreditifi taraflar arasındaki ticari anlaşmadan tamamen bağımsız olduğundan anlaşma gereğince yapılması taahhüt edilen işin yerine getirilip getirilmediği hususundan bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Aynı zamanda taahhüt edilen işin yerine getirilmesini de hiçbir şekilde garanti altına almaz.¹³⁶

Teminat mektubu ile teminat akreditifinin ortak noktaları şöyle açıklanabilir:

- 1- Belirli bir riskin garanti edilmesi
- 2- Garanti edilen risk kapsamı dışında kalan zararların bankadan talep edilememesi
- 3- Garantinin belirli bir limit dahilinde olması
- 4- Bağımsız bir borç yüklenilmesi
- 5- Bankanın kendine ait defileri ileri sürerek ödeme yapmaması

Teminat akreditifi ile ticari akreditif arasında da çeşitli benzerlikler mevcuttur. Ancak ibraz edilen dokümanlar amaçları itibariyle farklılık gösterirler. Şöyle ki;

¹³⁵ Jeffrey S. Wood, Drafting Letters of Credit: Basic Issues under Art 5 of the UCC, UCP600 & ISP98, The Banking Law Journal, Feb 2008 issue.

¹³⁶ Matti Kurkela, Letters of Credit Under International Trade Law: UCC, UCP and Law Merchant, sh. 191-193

ticari akreditifte ibraz edilen dokümanlar satılan malın el değiştirmesini sağlar, bazı durumlarda bankanın doküman üzerindeki kontrolü, amire tahsis etmiş olduğu kredinin teminatını teşkil eder. Teminat akreditifinde ise ibraz edilen dokümanların önemi bu kadar belirgin değildir, zira teminat akreditifi ödeme karşılığında yükleme evraklarının amire teslimi ve karşılığında malların gümrükten çekilmesi gibi bir işleve sahip değildir. Teminat akreditifi, herhangi bir işin yerine *getirilmemesi* halinde düzenleyen bankanın ödemeyi garanti ettiği bir ödeme taahhüdü niteliğindedir. Dolayısıyla teminat akreditifinde prensip olarak talep edilen doküman, çoğu zaman lehdarın imzalayıp bankaya sunacağı basit bir mektuptan ibarettir. Banka için herhangi bir teminat teşkil etmez ve genellikle herhangi bir kıymetli evrak niteliğini haiz değildir, dolayısıyla malın sahipliğinin değişmesini sağlamaz. Bu da teminat akreditifinin işlevinin ticari akreditiften farklı olmasına yol açar. Ancak işleyiş bakımından iki akreditifte de uygun doküman ibrazı karşılığında ödeme yapılacağı taahhüdü mevcuttur.¹³⁷

II- Teminat Akreditifi Çeşitleri¹³⁸

1. Performansa Dayalı Teminat Akreditifi (Performance Standby)

Bir hizmetin anlaşılan süre içinde yerine getirilmesi ile ilgili yükümlülüğün teminatı şeklinde düzenlenir. Amirin yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde teminat akreditifini düzenleyen banka, akreditifte belirtilen şartlara uygun olarak ödeme talebi eline ulaştığında, lehdara ödeme yapmakla yükümlüdür.

2. Avans Teminat Akreditifi (Advance Payment Standby)

Akreditif lehdarının amire avans ödemesi yapması halinde; amirin karşı yükümlülüğünü yerine getirmemesi ve amir bankaya lehdarın bununla ilgili akreditif şartlarına uygun ödeme talebinde bulunması halinde; amir banka ödeme yapmakla yükümlüdür.

¹³⁷ Matti Kurkela, Letters of Credit Under International Trade Law: UCC, UCP and Law Merchant, sh. 194-195, 230

¹³⁸ ISP98 broşürü, Giriş bölümü, sh. 10-11

3. İhaleye Katılım İçin Düzenlenen Teminat Akreditifi (Bid Bond/Tender Bond Standby)

Amirin ihaleye katılması halinde ihale makamı olan lehdara karşı ihale şartnamesinde yer alan taahhütlerini yerine getirmesi ile ilgili düzenlenen teminat akreditifidir.

4. Kontr Teminat Akreditifi (Counter Standby)

Diğer bir kontr teminat akreditifine veya kontr garantiye dayanarak düzenlenen teminat akreditifidir.

5. Mali Teminat Akreditifi (Financial Standby)

Amirin borcunu geri ödemeyi taahhüt etmesi halinde amir bankanın alacaklı (lehdar)'a hitaben borcun geri ödenmesini garanti ettiği teminat akreditifidir.

6. Doğrudan Ödemeli Teminat Akreditifi (Direct Pay Standby)

Mali teminat akreditiflerinin bir türevi olan bu akreditif çeşidi, amirin lehdara karşı düzenli bir ödeme yükümlülüğü altına girmesi halinde (örneğin kira ödemeleri) bankanın, bu düzenli ödemeyi her ay akreditif tahtında lehdara yapmayı taahhüt etmesi anlamına gelir. Diğer teminat akreditiflerinden farklı olarak bir taahhüdün yerine getirilmemesi halinde değil, düzenli bir ödeme planına bağlı olarak ödeme garanti edilmektedir.

7. Ticari Teminat Akreditifi (Commercial Standby)

Amirin, lehdarın kendisine sunduğu bir hizmet veya teslim ettiği mal karşılığında ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde, bankanın lehdara ödeme yapmayı taahhüt ettiği teminat akreditifidir.

Yukarıda belirtilen teminat akreditifi türleri dışında, teminat akreditifi;

1. Bir ihale veya bir sözleşme ile ilgili belirlenen koşulların yerine getirilmesi halinde ödeme yapılacağına garanti edilmesi,
2. Mal bedelinin ödeneceğinin satıcıya garanti edilmesi,

3. Satıcının sözleşme koşullarına uygun hareket etmemesi halinde alıcının zararının tazmininin garanti edilmesi,
4. Proje bitiminden itibaren garanti süresi boyunca çıkacak sorunlara ilişkin zarar tazmininin garanti edilmesi,
5. Aracılık yüklenimi ile ilgili yükümlülüklerden kaynaklanacak zarar tazmininin garanti edilmesi,
6. Bir işletmenin olası ücret telafisine yönelik çalışan taleplerinden uğrayacağı zarar tazmininin garanti edilmesi,
7. Kredi anaparası veya faizlerinin geri ödenmesinin garanti edilmesi,
8. Uluslararası ihalelere katılabilmek için yerel bankalardan alınması gereken teminat mektubunun yurt dışında yerleşik firmalarca temininin garanti edilmesi,
9. Menkul kıymet, bono veya finansman bonolarının teminat akreditifi ile desteklenerek derecelendirmesinin yükseltilmesi,
10. Vergi ile ilgili istisna sağlanması veya vergi istisnası koşullarının yerine getirilmemesi halinde verginin ödeneceğinin garanti edilmesi

amacıyla da kullanılmaktadır.¹³⁹

Uygulamada, teminat akreditifinin herhangi bir ödeme yükümlülüğünü teminat altına almak için kullanıldığı görülmektedir. Örnek olayda¹⁴⁰, Kanada'da asliye mahkemesi, boşanma sonrasında kocanın karısı ve çocuğunun masraflarını karşılamayı teminat altına almak amacıyla, nafaka ödenmesini garanti eden bir teminat akreditifi temin etmesine karar vermiştir. Ancak teminat akreditifinin hiçbir koşul içermeden ilk talepte ödemeli olmasını da hükme bağladığından, koca

¹³⁹ Justin Norris, 16 Ways to Use a Standby Letter of Credit, 2006

<http://e-articles.info/e/a/title/16-Ways-to-Use-a-Standby-Letter-of-Credit/> (08 Mart 2009)

¹⁴⁰ Dickie v. Dickie, 2006, O.J. No. 95 (ON. C.A.), Canada, 2006 LC case summaries, www.dcprofessional.com

akreditifi teslim etmeyeceğini beyan ederek kararı temyiz etme yoluna gitmiştir. Temyiz mahkemesi, akreditifte ödeme talebinin, akreditif kapsamında garanti edilen nafakanın ödenmediğini ispat eden hiçbir belge ibrazını gerektirmediğinden hareketle, akreditif bedelinin herhangi bir anda talep edilebileceğini belirterek akreditif teminat niteliğinden çıkarak nakit para haline dönüştüğüne hükmetmiştir.

Özet olarak, teminat akreditifi herhangi bir ödemenin yapılması veya yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde zararın tazminini garanti etmek amacıyla düzenlenmekte, böylece bir teminat mektubu niteliğini haiz olabileceği gibi ödeme aracı olarak da kullanılmaktadır.

III- Teminat Akreditifinde Taraflar

A. Amir (Applicant):

Amir, teminat akreditifinin düzenlenmesi için başvuruda bulunan veya adına teminat akreditifi düzenlenen taraf olup aynı zamanda (i) kendi adıyla başvurduğu halde diğer bir kişi namına teminat akreditifi düzenleyen bir kişiyi veya (ii) kendi hesabına hareket eden bir teminat akreditifi düzenleyicisini (açanı) kapsar. (ISP98, 1.09 a md.)

Bankaya teminat akreditifinin düzenlenmesi talimatını veren taraf, aynı zamanda teminat akreditifi tahtında yükümlülüğü yerine getirmeyi taahhüt eden kimse olabileceği gibi; diğer bir kişi veya kurumun teminat akreditifine konu olan yükümlülüğünü yerine getirmediği takdirde, zararı tazmin etmeyi bankaya karşı taahhüt eden kişi veya kurum olabilir.

Banka teminat akreditifi düzenlerken, amire gayri nakdi kredi kullanır. Uygulamada, A firmasına tahsis edilmiş kredi limitinden kullanılmak üzere B firması lehine teminat akreditifi (veya teminat mektubu) düzenlendiği

görülmektedir. Bazı bankalar, A firması ile imzalanmış olan Genel Kredi Sözleşmesi üzerine B firmasının da imzasını almakta, bazı bankalar ise Genel Kredi Sözleşmesi yerine teminat akreditifi düzenlenme talimatının hem A firması hem B firması yetkililerince imzalanmasını şart koşmaktadırlar. Her iki tarafın imzasının aranmasının sebebi, oluşabilecek herhangi bir ihtilaf halinde; teminat akreditifi düzenlenme aşamasında, tarafların yazılı mutabakatını sağlamak olarak açıklanabilir.

B. Lehdar (Beneficiary):

Bir teminat akreditifi tahtında tazmin (ödeme) talebinde bulunmaya yetkili kılınmış kişidir. (ISP98, 1.09 a md.)

Yukarıdaki açıklamadan da görüleceği üzere; ISP98 kurallarında tanımlanan taraflar ile teminat mektubunda tanımlanan taraflar arasında ‘lehdar’ kavramı bakımından bir farklılık söz konusudur. Hukukumuzda adına teminat mektubu düzenlenen ve dolayısıyla teminat mektubu düzenlenmesi için garantör (bankaya) talimat veren taraf ‘lehine teminat mektubu düzenlenen’ yani ‘Lehdar’ olarak tanımlanırken; ISP98 kurallarında ‘Lehdar’ teminat akreditifinden yararlanan ve tazmin talep etmeye yetkili taraf olarak tanımlanmıştır ki bu da hukukumuzda ‘Muhatap’ a denk gelir.

Ancak tanımlamalar farklı olsa da bahsi geçen tarafların işlevi; teminat mektubu ve teminat akreditifinde tamamen aynıdır. ISP98 kuralları incelenirken, amir ve lehdar tanımları, ISP98 kurallarında tanımlandığı şekilde kullanılacaktır.

C. Teyit Eden (Confirmer)

Teminat akreditifini açanın teyit için görevlendirmesi üzerine bir teminat akreditifi altındaki ödeme talebini yerine getirmek için teminat akreditifini açanın taahhüdüne kendi taahhüdünü ekleyen kişidir. (ISP98, 1.09 a md.)

D. Teminat Akreditifi Açısından Düzenleyen ve Teyit Eden

Teminat akreditifini açan ifadesine bir “Teyit Eden” dahildir; şöyle ki teyit eden ayrı bir düzenleyen gibi ve onun teyidi düzenleyenin hesabına açılmış ayrı bir teminat akreditifi gibi görülür.

Ticari akreditiflerde olduğu gibi teyitli bir akreditifte; akreditifi düzenleyen (ticari akreditifte amir banka) ve teyit eden (ticari akreditifte teyit bankası) iki taraf bulunması mümkündür. Akreditifte diğer bankaların da görevlendirilmesi mümkün olmakla birlikte çalışmamızın kapsamı gereğince bu konuda daha fazla detaya girilmemiştir.

ISP98 kuralları çerçevesinde “Düzenleyen” ve “Teyit Eden” terimlerini incelendiğinde;

ISP98, teyit eden bankanın lehdara teyit ekleyerek ihbar ettiği akreditifi; düzenleyenin emri ile düzenlenen diğer bir akreditif olarak nitelendirmekte, dolayısıyla Tteyit eden teriminin aynı zamanda düzenleyen anlamına da geldiğini belirtmektedir ve teyit eden, düzenleyen emri ile bir teminat akreditifi düzenlemiş gibi açıklanmaktadır.

Kanımızca bu tanımlama, düzenleyen ve teyit edenin yükümlülüklerinde bir değişiklik yaratmasa dahi, mevcut durumu oldukça karışık bir şekilde tanımlamıştır. Netice itibariyle lehdarın ödeme emrine karşılık, teyit Eden ve düzenleyen aynı oranda sorumludur.

UCP600, md 2’de teyit bankası (confirming bank) ‘‘amir bankanın talebi veya verdiği yetki üzerine akreditife teyidini ekleyen banka’’ olarak tanımlanmıştır.

ISP98’de olduğu gibi teyit eden bankanın teyidi, düzenlenen diğer bir akreditif olarak nitelendirilmemektedir.

Buna ek olarak, teyit bankasının yükümlülüğu, UCP600 md 8’e göre akreditife teyidini eklediği an itibariyle başlamış olur. Teyidini eklediği andan itibaren ibrazı karşılamaya veya iştira etmeye dönülemez biçimde yükümlü olur.

UCP600’de ayrıca bankaların birbirlerine hangi koşullarda ödeme yapacağı da açıklanmıştır. Ancak ISP98’de bankaların birbirlerini ramburse etme koşulları konusunda detaya girilmemiştir. Teyit edenin; düzenleyenin riskini alarak ve onun emri ile ödeme yükümlülüğu altına girdiği göz önünde bulundurulduğuunda, lehbara ödemeyi yapar yapmaz veya ödeme vadesinde bedeli düzenleyenden talep edeceği aşikardır.

IV- Teminat Akreditifinde Tarafların Yükümlülükleri

A. ISP98 Kapsamında Yükümlülüklerin Niteliği

Teminat akreditifinin ISP98 kurallarına tabi olarak düzenlenmesi halinde, bir teminat akreditifi açıldığı anda dönülemez, bağımsız, belgelere dayalı ve bağlayıcı bir taahhüt niteliği alır ve bu niteliklerini belirtmesi gerekmez. (ISP98 1.06 [a] md.)

Teminat akreditifinin dönülemez niteliği dolayısıyla, teminat akreditifini düzenleyenin yükümlülükleri, aksi teminat akreditifi metninde hükme bağlanmadıkça veya ilgili tarafların onayı olmadıkça düzenleyen tarafından değiştirilemez ve iptal edilemez. (ISP98 1.06 [b] md.)

Anlaşılacağı üzere, ISP98 kapsamında bir teminat akreditifi düzenlendiği anda geri dönülemez bir taahhüt niteliği almaktadır.

Bu özellik, diğer teminat mektuplarında da mevcuttur, ancak genellikle teminat mektubunda açıkça belirtilmesi suretiyle teminat mektubunun ayrılmaz bir parçası ve koşulu haline gelmektedir.

B. Düzenleyenin Yükümlülükleri

Bir teminat akreditifi düzenleyen açısından dönülemez bir taahhüt niteliği taşıdığından, düzenleyenin yükümlülüklerini yerine getirmesi; amirden bedeli tahsil etme kabiliyetine, tahsilatı yapıp yapmamasına, lehdarın doğrudan amirden ödeme talep ve tahsil kabiliyetine, teminat akreditifinin düzenlenmesine sebep teşkil eden herhangi bir ödeme anlaşmasına ve bu sözleşme koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin belirlenmesine bağlı değildir ve düzenleyen bu koşullardan herhangi birini ileri sürerek ödemediği imtina edemez. Aynı zamanda, teminat akreditifi belgeye dayalı olduğundan, düzenleyenin yükümlülükleri belgelerin ibrazına ve istenen belgelerin dış *görünüşleri itibariyle* incelenmesine bağlıdır. (ISP98 md. 1.06)

Teminat akreditifini düzenleyen, akreditif şartlarına uygun bir ibrazı kabul ederek karşılığında ödeme yapacağını lehdara taahhüt eder. (ISP98, 2.01 [a] md.)

Diğer bir deyişle, düzenleyen; amirin teminat akreditifi konusu yükümlülüğünü yerine getirememesi dolayısıyla Lehdarın akreditif koşullarına uygun olarak ödeme talebi yapması durumunda, lehdara ödeme yapmakla yükümlüdür.

Bu maddede geçen “dış görünüş itibariyle” ifadesi, düzenleyenin ibraz edilen belge(ler) in doğruluğundan, geçerliliğinden, sahte olup olmamasından sorumlu tutulamayacağı anlamını taşır. (ayrıca bkz. UCP 600, 14a md.)

Bankanın dış görünüş itibariyle inceleme yapması bankaların esas sözleşmeden bağımsız olarak işlem yapma ve dolayısıyla özerklik prensibini vurgulamaktadır.

Aynı zamanda, bankacılık sisteminin kötüye kullanılarak sahte evrak ibrazını mümkün kılması açısından akreditiflere yöneltilen ana eleştirilerden biridir.¹⁵⁴

Ancak, bankaların evrakların şekli, yeterliliği, doğruluğu, gerçekliği, sahte olup olmaması veya evrakların hukuki neticeleri ile ilgili herhangi bir sorumluluk kabul etmemekte haklı olduklarına herhangi bir şüphe yoktur. Zira bankalar bu şekilde bir inceleme yapacak teknik donanım ve işgücüne sahip değildirler. Bankalar mümkün olduğunca az ve incelenmesi herhangi bir şüpheye yer bırakmayacak şekilde basit olan evrak üzerinden inceleme yapmayı tercih ederler. Diğer türlü, çeşitli ihtilaflara yol açacak evrak hem bankaların lehdara ödeme yapmasını zorlaştırarak akreditifi tercih edilen bir ödeme yöntemi olmaktan alıkoyacak hem de bankanın amirden akreditif bedelini tahsil kabiliyetini azaltacaktır.

C. Teyit Edenin Yükümlülükleri

Teyit eden, akreditif koşullarına uygun olarak kendisine ödeme talebinde bulunulması halinde, ibraz edilen dokümanlar karşılığı tutarı ibraz anında ödemek suretiyle karşılamayı taahhüt eder ve bu taahhüdünü yerine getirmekle yükümlüdür. (ISP98, 2.01 [d, i] md.)

Eğer lehdar doğrudan düzenleyene başvurarak ödeme talebinde bulunursa ve düzenleyen hatalı hareket ederek talebi karşılamazsa, lehdar bu defa teyit edene başvurduğu takdirde, teyit eden talep ilk defa kendisine yapılmış gibi talebi karşılamakla yükümlüdür. (ISP98, 2.01 [d, ii] md.)

Aynı şekilde, teyit edenin hatalı davranışı sonucunda talep karşılanmamışsa, bu defa düzenleyen ödeme yapmakla yükümlüdür. 2.01 [d, iii] md.)

ISP98, ilgili maddelerle lehdarın haklarını koruma yoluna gitmiştir. Akreditif koşullarına uygun belge ibrazının yapılması halinde, teyit eden veya

¹⁵⁴ Martin Shaw, Business Credit, UCP500. (International Affairs Section) 1 Eylül 2002 <http://www.allbusiness.com/management/channel-management/269342-1.html> (13Nisan 2009)

düzenleyenden herhangi birinin hatalı davranması, örneğin ibraz edilen belgeyi yanlış yorumlaması, esasında belge tam olduğu halde eksiklik tespit etmesi gibi maddi bir hata üzerine ödemedeki imtina etmesi halinde; diğer tarafın her halükârda sorumlu olacağını belirtmiştir.

Teyitli teminat akreditiflerinde, iki banka vardır. Lehdarın düzenleyen bankaya ek olarak diğer bir bankanın garantisini talep etmesi çok rastlanılan bir durumdur. Örnek vermek gerekirse; Türkiye’den mal alımını finanse etmek için Türkiye’de yerleşik firmaya avans ödemesi yapacak ve karşılığında teminat akreditifi alacak olan İtalya’da yerleşik bir ithalatçı, Türkiye’de yerleşik bankanın teminat akreditifini düzenlemesi halinde, bu bankanın güvenilirliğini ölçecek finansal verilere ve donanımına sahip değildir. Bunun yanında, ödeme talebini Türkiye’deki bankaya posta yolu ile göndermeyi riskli bulabilir, zira ödeme talebi ve diğer dokümanların yolda kaybolması ve dolayısıyla zamanında bankaya ulaşmaması, böylece hakkını kaybetme riski her zaman mevcuttur. Bu risklerden korunmak isteyen İtalya’da yerleşik ithalatçı, kendi bankasının teminat akreditifine teyit ilave etmesini talep edebilir. Böylece, Türkiye’de yerleşik ihracatçı bankasına teminat akreditifi düzenlemesi için talepte bulunacak, Türkiye’de yerleşik banka İtalya’da yerleşik bankaya akreditif açarak akreditife teyit ilave etmesini talep edecek, İtalya’da yerleşik banka da teyidini ilave ederek akreditifi İtalya’da yerleşik ithalatçıya ibraz edecektir.

Bu işlemde, teyit eden banka, düzenleyen bankanın kredi riskini almaktadır. düzenleyen banka ise ihracatçının riskini almaktadır.

Lehdar açısından bakıldığında, bu yöntemin daha maliyetli olacağı açıktır. Zira her iki banka üstlenmiş oldukları risk dolayısıyla masraf ve komisyon talep edeceklerdir. Ancak lehdarın ödemeyi garanti altına alması dolayısıyla masraf ve komisyonlara katlanacağı tabiidir.¹⁵⁵

¹⁵⁵ İthalatçının ithal edeceği mal veya servise derhal ihtiyaç duyması halinde veya ihracatçının sınırlı üreticiler yer alması dolayısıyla vb sebeplerle ithalatçının da teyit masraflarına katlanması mümkündür. Teyit masraflarını taraflar aralarında yaptıkları sözleşme kapsamında kararlaştırırlar ve akreditif metninde masrafları hangi tarafın ödeyeceği de açıkça belirtilir.

D. Amirin Yükümlülükleri

Amirin yükümlülüğü, düzenleyen banka ile amir arasındaki garanti sözleşmesi ile belirlenmektedir.

Kredi verilmesi, kredi kuruluşlarının kredi alanındaki en önemli makro ve mikro ödevleridir. Kredi verme bankaların en önemli yasal görevleri arasında yer alır. Kredi işlemleri risk taşıyan bir bankacılık faaliyetidir, çünkü kredi kullanan borçlunun almış olduğu krediyi vadesinde geri ödemesi, yine onun geri ödeme iradesine ve geri ödeme gücüne bağlıdır. Verilen kredinin geri dönmemesi halinde bankanın varlığı tehdit altına gireceğinden, kredi kuruluşları, kredi kayıplarını en az seviyede tutabilmek için kredi başvurusunda bulunan kişi ve kuruluşların kredibilitelerini değerlendirmeyi ve ölçmeyi tercih etmektedirler. Kredilendirmedeki değerlendirme faaliyetlerinin hukuki kısmı ise kredi teminatlarının hukuken kurulması ve kredi başvurusunda bulunan kişinin işletmeyi temsil yetkisi bulunup bulunmadığının kontrolünden oluşur.

Kredi ilişkisinin doğumunda öncelikle bir temel ve çerçeve sözleşmesi olan genel kredi sözleşmesi veya münferiden kullanılacak krediye özel şartları belirleyen bir sözleşme yapılır.

Çerçeve kredi sözleşmesi ile yapılması halinde; kredi müşterisine belirli bir süre için veya süresiz olarak belirlenen limit içerisinde, limit kadar bir krediyi bir defada, veya kısım kısım kullanma ya da hiç kullanmama hakkı verilmektedir.

Sözleşmenin imzalanması sadece kredi kuruluşuna bir borç yüklemektedir; bu da eğer bütün koşullar mevcutsa krediyi tamamen veya kısmen kullandırtma borcudur. Kredi müşterisi ise sadece sözleşmeyi imzalamakla herhangi bir borç altına girmiş olmamaktadır, örneğin sözleşmede öngörülen krediyi kullanmak zorunluluğu yoktur, faiz ödemek zorunda değildir, kararlaştırılan teminatı (mesela ipotek temini) krediyi fiilen kullanmak arzusu olmadığı sürece yerine getirmek zorunda değildir. Kredinin teminatını yerine getirmek, talep edilen kredinin

müşteriye ödenebilmesi koşuludur ve ancak kredi kullanılması somut olarak talep edildiğinde yerine getirilecektir.¹⁵⁶

Kullanılacak kredinin gayri nakdi kredi niteliğindeki teminat akreditifi olması halinde, kredi kullanacak olan taraf yani amirin hangi koşullarda ve sürede akreditiften kaynaklanan borcunu akreditifi düzenleyen bankaya karşı yerine getireceği belirlenir.

Amir ile düzenleyen arasındaki borç ilişkisi akreditiften ayrı ve bağımsız olarak kredi sözleşmesi ile belirlendiğinden, ISP98 kurallarında amirin uygun ibraz karşılığında ödeme yükümlülüğü açık olarak belirlenmemiş, sadece amirin tanımlanması ile yetinilmiştir.

UCP600, Md. 2’de amir “akreditifin açılması için talepte bulunan taraf” olarak tanımlanmıştır.

Bağımsız Garantiler ve Teminat Akreditifleri Hakkında Birleşmiş Milletler Konvansiyonu (United Nations Convention on Independent Guarantees and Standby Letters of Credit) 2 (a) md.’nde de garanti veya teminat akreditifinin (“taahhüt” olarak adlandırılmıştır) müşterinin emri ile verilebileceği belirtilmiştir. Müşteri ise amir (principal/applicant) olarak adlandırılmıştır.

E. Düzenleyenin teminat akreditifine uygun olmayan ödeme yapması halinde amirin yükümlülüğü

ISP98 amirin uygun belge ibrazındaki yükümlülüklerini açıkça belirtmemişse de düzenleyenin uygun olmayan belge karşılığında ödeme yapması durumundaki yükümlülüklerini detaylı olarak belirlemiştir.

Buna göre; amir belgeleri aldıktan sonra makul bir süre içinde (makul süre ISP98’de 7 iş günü olarak belirlenmiştir.) ve hızlı bir şekilde (prompt means)

¹⁵⁶ Hayri Domaniç, Birbirinin Aynı Olan Tüm Banka Kredi Sözleşmelerinin Tümü Emredici Kurallara Aykırı ve Geçersizdir, Temmuz 2007, Manisa Barosu Dergisi Ek Yayını sh 168.

itirazının dayandığı sebepleri ve akreditif koşullarından farklılıkları beyan eden bir bildiri düzenleyene göndermek durumundadır. Bu şekilde itiraz etmezse, haksız ödeme yapılan kısım için düzenleyene karşı herhangi bir hak iddia edemez. Ancak bu durum, aynı veya diğer teminat akreditifi altındaki farklı bir ibrazda hakkı ortadan kaldırmaz. (ISP98 md. 5.09)

Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Yasası (Uniform Commercial Code – UCC)¹⁵⁷, nin 5. maddesi, amire, yanlış ödeme sebebiyle dava açma süresi olarak bir yıl vermektedir. Ancak ISP98, bu bir yıllık süreyi 7 iş gününe indirmektedir. Amir ile imzalanan kredi sözleşmesinde 7 iş günü kuralı mevcut ise amir bu konuda bilgilendirilmiş ve bu süreye göre hareket etmiş olacaktır. Ancak amirin ISP kurallarının detaylarını çok iyi derecede bilerek bu madde içeriğine de hakimiyeti olduğunun varsayılması, iyimserlik olarak addedilebilir.¹⁵⁸

Türk hukukuna tabi olarak düzenlenen teminat mektubu tazmin talebinin karşılanması açısından incelediğimizde ise teminat mektubu veren banka ilk talepte ödeme yükümlülüğü altında olduğundan ve muhatabın tazmin talebinde haklı olup olmadığını veya hakkını kötüye kullanıp kullanmadığını araştırmadan derhal ödemede bulunduğu bankanın muhatabın tazmin talebini reddetmesi gereken haller fevkalade istisnai ve sınırlıdır.¹⁵⁹

Banka kesin –likit- delillerle riskin doğmadığını veya sona erdiğini saptayabiliyorsa ödemeyi reddedecek, ödemede bulunursa teminat mektubu lehdarına rücu edemeyecektir. Likit delilden söz edilebilmesi için ise (teminat

¹⁵⁷ Uniform Commercial Code (UCC) 5. Md, her türlü akreditifi düzenlemektedir. 5. Md., 1995 yılından bu yana bütün Amerikan eyaletleri ve Colombia Bölgesi tarafından kabul edilerek uygulamaya konmuştur. New York eyaletinde ise 01 Kasım 2000'den itibaren yürürlüğe girmiştir. 5. Md. revizyon notlarına revizyon amaçları şöyle ifade edilmektedir. (a) Bağımsızlık prensibini vurgulamak ve Madenin mevcut yerel ve uluslararası uygulama ve prensipleri ile uyumunu sağlamak (b) gelişen teknolojiye uygun olarak özellikle elektronik medya kullanımını kapsayacak şekilde düzenlemeleri güncellemek, (c) akreditiflerin ucuz ve verimli finansal araçlar olmasını sağlamak (d) mevcut kararlar arasındaki ihtilafları çözüme kavuşturmak.

¹⁵⁸ Paul Turner, DC Insight, Autumn 2000, Vol. 6. No. 4

¹⁵⁹ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 287

mektubu lehdarının beyanı yeterli değildir) ibraz edilenler dışında ek bir delile ihtiyaç duyulmamalı, bankada bu konuda hiçbir şüphe kalmamalıdır.¹⁶⁰

Banka, muhatabın hukuka aykırı, hakkın kötüye kullanılması niteliğindeki ödeme talebini ise reddetmekle mükelleftir. Muhatabın usulüne uygun ödeme talebine rağmen, teminat mektubu mektubunun ifasının kanuna, ahlaka, adaba ve umumi nizama aykırılık teşkil ettiği durumlarda teminat mektubunu veren banka, muhatap ile arasındaki ilişki sebebiyle ödemedi kaçınabilme hakkını haizdir. (BK m. 19-20). Bunun yanı sıra teminat mektubunun geçerlilik şartlarına aykırılık olması halinde de muhataba ödeme yapmaktan kaçınma hakkını haizdir.¹⁶¹

Banka, şartlı teminat mektuplarında da muhatabın haklı talepte bulunup bulunmadığını kontrol etmekle yükümlüdür. Diğer türlü, teminat mektubu lehdarına rücu hakkını kaybedecektir.

F. Teminat Akreditifinde Görevlendirilen Kişi

Bir teminat akreditifinde herhangi bir kişi veya kurum, teminat akreditifini ihbar etmek, bir ibrazı teslim almak, teyit etmek, ödemek, iştirak etmek, vadeli ödeme taahhüdüne girmek veya bir poliçe kabul etmek üzere görevlendirilebilir. (ISP98, 2.04 [a] md.)

Düzenleyen, teminat akreditifini doğrudan lehdara posta yolu ile veya elektronik ortamda ibraz etme yolunu seçebileceği gibi ihbar için muhabir bankasını veya şubasını kullanabilir. Özellikle farklı ülkede yerleşik lehdara teminat akreditifi ihbar edilirken bankanın diğer bir muhabir bankasını veya o ülkedeki şubasını seçmesi çok rastlanılan bir durumdur.

Uygulamada sadece bir teminat akreditifinin lehdara ihbarı ile görevlendirilen banka, ihbar edilecek akreditif metninin kendisine swift mesajı olarak ulaşması

¹⁶⁰ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 288

¹⁶¹ Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 197

halinde, swift mesajının şifreli (authenticated) olup olmadığını, posta yolu ile ulaşması halinde, akreditif mektubu üzerindeki imzaların yetki derecesini kontrol eder. Kontrol sonucunda kendisine ulaşan akreditif metninin görünürde gerçek olduğuna kanaat ettikten sonra teminat akreditifi metnini hiçbir şekilde değiştirmeden, lehdara posta yoluyla, elektronik ortamda veya elden teslim yöntemi ile ulaştırır.

Bankalar, akreditifi ihbar ederken lehdara hitaben hazırladıkları ön yazıda “Akreditif metni tarafımızca sorumluluk alınmaksızın ekte tarafınıza ihbar edilmektedir.” şeklinde bir ifade kullanmak suretiyle ihbarı gerçekleştirirler.

Bankanın ihbar ederken sorumluluğu sadece teminat akreditifinin görünür gerçekliğini kontrol etmek ve metni değiştirmeden tam olarak iletmektir. (ISP98, 2.05 [a, b] md.)

UCP600 12. madde’de görevlendirme başlığı altında Görevli Bankanın yükümlülükleri açıklanmıştır. Buna göre, teyit bankası olmadığı sürece; Görevli Bankanın ihbar veya iştirah etme ile görevlendirildiği durumda, verilen görevleri açıkça kabul ederek bunu lehdara bildirmedeği takdirde kendisini herhangi bir yükümlülük altına sokmaz.

UCP600’de görevlendirilen bankanın yükümlülük altına girmesi için kabulü ön şart olarak belirlenirken ISP98’de görevlendirilen kişinin açıkça kabul etme şartı düzenlenmemiştir.¹⁶²

---

¹⁶² Carter H. Klein, Standby Letter of Credit Rules and Practices Misunderstood or Little Understood by Applicants and Beneficiaries, Uniform Commercial Code Law Journal, Vol. 40 # 2, sh. 127,
http://www.jenner.com/files/tbl_s20Publications%5CRelatedDocumentsPDFs1252%5C1981%5CUCCLJ_Klein.pdf

G. Teminat Akreditifinin Açılması

Akreditiflerin geçerlilik kazanması için birtakım belgelerin ibrazının veya bir ödemenin yapılmasının ön şart olarak belirtildiği durumlar mevcuttur. Şöyle ki; avans ödemesi karşılığında bir mal teslimi için açılacak teminat akreditifinin henüz avans ödemesi yapılmadan geçerlilik kazanması lehdarın haksız ödeme talebinde bulunma riskini arttıran bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu durumda, düzenleyen banka amir ile anlaşmaya vararak “İşbu teminat akreditifi; teminat akreditifi konusu olan avans tutarı ..... ’nın, amirin bankamız nezdindeki .....numaralı hesabına alacak kaydedilmesinden sonra geçerlilik kazanacaktır.” şeklindeki bir ifade ile akreditifi düzenleyerek lehdara ulaştırabilir.

Akreditifte benzer durumlar için kullanılan çeşitli ifadeler mevcuttur. Akreditif

- “Akreditif ...dan sonra kullanılabilir hale gelecektir (Standby letter of credit will be available after...)”
- “Akreditif .... şartı gerçekleşene kadar işlerlik kazanmayacaktır. (Standby letter of credit shall not be operative until .....)”

gibi ifadeler ile düzenlenebilir.

Ancak, akreditifin ISP98’e tabi olarak düzenlenmesi ve aynı zamanda bu şekilde bir ön koşul konulmak istenmesi halinde, ISP98 md. 2.03’te belirlenen ifadelerin kullanılması zorunludur. ISP98 md. 2.03’e göre, bir teminat akreditifi açıldığı anda “not issued” (düzenlenmemiştir) veya “not enforceable” (yaptırıma tabi tutulamaz/uygulama kabiliyetini haiz değildir) kayıtlarını açıkça belirtmediği sürece açanın kontrolünden çıktığı anda açılmış sayılır. Bir teminat akreditifinin “available, operative, effective” (kullanılabilir, üzerinden işlem yapılabilir, geçerli) olmadığı veya benzeri ifadeler teminat akreditifinin kontrolünden çıktığı anda teminat akreditifinin dönülemez ve bağlayıcı doğasını etkilemez.¹⁶³

¹⁶³ James E. Byrne, Reinhard Langerich, Vincent M. Maulella, ISP98, An Advanced Update Seminar, 20 Kasım 2000

Dolayısıyla, ISP98'e tabi olarak düzenlenen teminat akreditiflerinde, eğer akreditifin işlerlik kazanması bir şarta bağlı ise ve ancak o şart gerçekleştiikten sonra akreditif hüküm ifade edecekse, “not enforceable” veya “not issued” ifadelerinden birinin akreditif metninde belirtilmesi gerekir.

Bu iki ifadeden birinin akreditif metni üzerine yazılmaması halinde, akreditif derhal işlerlik kazanarak hüküm ifade edecek ve düzenleyen ile akreditife teyit ilave eden banka, ön şart gerçekleşmeden geri dönülemez bir yükümlülük altına girmiş olacaktır.

Banka garanti sözleşmelerinde ise, bankanın garanti mükellefiyetini içeren iradesini gönderdiği anda kural olarak sözleşme kurulmuş olacaktır. Banka, lehdarın talebi doğrultusunda muhatap ile garanti sözleşmesi yapmak için ona bir icapta bulunur. Bankanın muhataba yapmış olduğu icap uygun bir zamanda reddedilmemiş ise, kabul edilmiş ve sözleşme icapta tespit edilmiş olan şartlar çerçevesinde kurulmuş nazarıyla bakılmalıdır. Ancak, uygulamada bankalar muhataba gönderdikleri icapta icapları ile bağlı oldukları süreyi açıkça tespit etmekte ve bu sürede açık bir ret beyanında bulunulmadığı takdirde kabul edilmiş sayılacağını hüküm altına almaktadırlar. Dolayısıyla, öngörülen süre içinde icabın reddedildiği açık veya zımnî olarak bankaya bildirilmediğinde muhatap ile banka arasında teminat mektubu sözleşmesi kurulmuş olmaktadır¹⁶⁴.

H. Teminat Akreditifinde Değişiklik

a) Otomatik Değişiklik

ISP98 kuralları ile “otomatik değişiklik” terimi ilk defa gündeme gelmiştir. Buna göre, teminat akreditifi; tutarını arttırmak veya düşürmek, vadeyi uzatmak ve benzer hususlarda “otomatik değişikliğe” tabi olduğunu açıkça belirttiği takdirde;

¹⁶⁴ Vahit DOĞAN, Teminat Akreditifleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2002 Cilt:VI, Sayı:1- 2

bu değişiklik, herhangi ek bir bildirim veya onay olmaksızın otomatikman geçerli olacaktır. (ISP98, 2.06 [a] md.)

Bankalar, teminat akreditiflerinde aşağıdaki şekilde otomatik değişiklik hususunu içeren ifadeler kullanmaktadırlar:

1- “İşbu teminat akreditifi tutarı, amirin düzenleyene yükleme belgesi ve fatura ibraz etmesi halinde ibraz edilen fatura tutarı kadar otomatikman düşürülmüş sayılacaktır.”

Buna göre, eğer teminat akreditifi, alınan avans ödemesi karşılığında yapılacak yüklemeyi garanti etmek için düzenlenmişse, yüklemeyi ispat eden belgelerin düzenleyen bankaya ibrazı, yüklemenin yapıldığına kanıt oluşturacağından; teminat akreditifinin tutarı yüklenen tutar kadar kullanılamaz hale gelecektir.

Bu şekilde düzenlenen teminat akreditifleri, halen tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Zira teminat akreditifinin, ISP98 kurallarına tabi düzenlendiği durumda, yükleme belgelerinin ve ticari faturanın incelenme koşulları konusunda bir boşluk var demektir. ISP98 teminat akreditifi altında yapılacak ödeme talep belgelerinin şekil şartlarını belirlemektedir. 4.20 (b) maddesinde; teminat akreditifi altında ibraz edilen bir belgenin Akreditiflere İlişkin Yeknesak Teamüller ve Uygulamalar’da kuralları belirtilen bir belge (ticari fatura, taşıma belgeleri ve benzerleri) olsa bile ISP98 kuralları altında teminat akreditifi çerçevesinde inceleneceği belirtilmektedir.

Dolayısıyla, kendisine fatura ve yükleme belgesi ibraz edilen banka, faturanın yükleme belgesi ile ilgili düzenlenip düzenlenmediği, lehdarın talep ettiği mal veya hizmetin teslim edilip edilmediği gibi konularda inceleme yapmak şansına sahip değildir.

Bu şekilde bir otomatik değişikliğe rıza gösteren lehdar, fatura ve yükleme belgesi ibraz edildiği anda otomatik olarak hakkından vazgeçmeyi kabul ediyor demektir. Ancak diğer yandan amir, kendisinden yükleme yapması beklendiği için yüklemeyi gerçekleştirdiği halde teminat akreditifi altındaki yükümlülüklerinin

devam etmesini tercih etmeyebilir. Yükleme yaptığı halde lehdarın teminat akreditifi tutarının ödenmesi talebi ile gelmesi halinde, haksız bir ödeme talebi olmasına rağmen bankanın bu talebin akreditif koşullarına uygun olarak yapılması durumunda tutarı ödemekle yükümlü olduğunun bilincindedir. Bu sebeple haklarını korumak amacı ile otomatik değişiklik klozu ile akreditif düzenlenmesi talebinde bulunur.

Bu şekilde açılan teminat akreditifini kabul eden lehdar, daha sonradan kendisinin emir ve onayı olmadan teminat akreditifi tutarının düşürülemeyeceğini iddia edemeyecektir.

- 2- “İşbu teminat akreditifi .../.../.... tarihine kadar geçerli olup herhangi ek bir değişiklik talebi veya bildirim gerek duyulmaksızın ve vade bitiminden en az 30 gün önce işbu teminat akreditifinin vadesinin uzatılmayacağı tarafımızca yazılı olarak bildirilmediği takdirde; teminat akreditifi vadesi; üzerinde belirtilen veya gelecekteki herhangi bir vade tarihinden itibaren 12 aylık sürelerle otomatik olarak uzatılmış sayılacaktır. ”

Yukarıda bir örneğini vermiş olduğumuz kloz, “evergreen clause” olarak adlandırılmaktadır. Bu ifadeyi taşıyan akreditiflere aynı zamanda otomatik vade uzatımlı veya otomatik olarak yenilenen (automatic extension, automatic renewal) akreditif de denilmektedir.

Otomatik vade uzatımlı teminat akreditiflerinin ortaya çıkış sebebine baktığımızda, Amerikan bankalarının süresiz bir taahhüt altına girememelerinin yattığını görürüz. Bankalar süresiz teminat akreditifi düzenleyemediklerinden, işin süresince geçerli olacak bir akreditif düzenlemeyi, ancak aynı zamanda diledikleri takdirde bu yükümlülüğü sona erdirmeyi sağlayacak bir ifade geliştirerek akreditiflerde kullanmaya başlamışlardır.

Düzenleyenin önceden haber vermek koşulu ile dilediği zaman akreditifi sona erdirmesini kabul etmeyen lehdarlar için ise yukarıda belirtilen evergreen kloza aşağıdaki ifadeyi ekleyerek akreditif düzenlenebilmektedir.

“Akreditif vadesinin uzatılmayacağına dair bildirim tarafınızca alınmasını takiben, işbu teminat akreditifi altında henüz kullanılmamış olan rakama kadar olan meblağı tarafımızdan talep etmeniz halinde, derhal size veya emrinize ödeyeceğimizi taahhüt ederiz.”

Böylece teminat akreditifi süresiz olmaktan çıkmakla birlikte lehdara henüz teminat akreditifine konu olan iş devam ettiği halde ödeme talep etme yetkisi vermektedir. Bir anlamda lehdar, süresiz teminat akreditifini nakit blokaja dönüştürmektedir.

Teminat akreditiflerinde çok rastlanılan bir durum olan evergreen klozu kapsamına alan ISP98, bu konuya açıklık getirerek taraflar için yükümlülükleri belirsizlikten kurtarması açısından faydalı olmuştur.

UCP600 kurallarında ise otomatik değişiklik tanımı yapılmamıştır ve bu konuya dair bir hüküm bulunmamaktadır, zira ticari akreditiflerde otomatik değişiklik kavramı mevcut değildir.

b) Değişiklik

Otomatik değişikliğe ilişkin şart bulunmayan teminat akreditiflerinde, lehdarı bağlayıcı olabilmesi için değişikliğin lehdar tarafından kabulü şarttır. Lehdarın kabulü değişikliği ihbar eden tarafa açık bir şekilde yapılmalıdır. Lehdarın değişikliği alıp kabul etmesinden önce belge ibraz ederek teminat akreditifini kullanmak istediği koşulda değişikliğin kabul edilmediği varsayılacaktır. (ISP98 2.06 [c, d] md.)

Ayrıca değişikliğin aynı teminat akreditifi düzenlenmesinde olduğu gibi düzenleyenin kontrolünden çıktığı anda düzenleyen için bağlayıcı hükümde olduğu ve teyit eden tarafın da değişikliği teyit etmediğini bildirmediği takdirde değişikliğin geçerliliğini kabul etmiş varsayılacağı belirtilmiştir. (ISP98 2.06, b md.)

Kısmi değişiklik kabulü mümkün değildir. (ISP98 2.06, d md.)

ISP98 kurallarında ilginç olan ise değişikliğin lehdar, düzenleyen ve teyit eden açısından bağlayıcı olması için amirin onayının alınmasına gerek olmamasıdır. (ISP98 2.06, [c, iii] md.)

Amirin esasında değişikliği başlatan taraf olduğundan hareketle amirin ayrıca onayının alınmasına gerek bulunmaması anlaşılır bir nokta olmakla birlikte; değişikliğin düzenleyenin kontrolünden çıkması ile Düzenleyeni bağlayıcı hale gelmesi, düzenleyenin kendi inisiyatifi ile dahi bir değişikliği devreye sokabileceğinin göstergesidir. Bu değişikliğin amir tarafından onaylanmaması halinde, düzenleyen banka ile amir arasındaki sözleşme hükümlerinin geçerli ve belirleyici olacağı tabiidir.

UCP600'ün ilgili hükümlerine baktığımızda, aynı kuralların geçerli olduğunu görürüz. UCP600'e göre, amir banka değişikliği gönderdiği an itibariyle o değişiklikten dolayı dönülemez biçimde yükümlü olur. Teyit bankası değişikliği kabul edip teyidin içine alabilir veya teyit dışında kalacak şekilde ihbar edebilir. Bu konuda tarafları gecikmeksizin bilgilendirmekle yükümlüdür.

Değişiklik amir banka için gönderdiği anda bağlayıcı olacak, ancak lehdar değişikliği kabul ettiğine dair yazılı bildirimde bulunana kadar lehdar açısından değişikliğin bir bağlayıcılığı olmayacaktır. Lehdar eğer değişikliğe uygun bir ibraz yapıyorsa, değişikliği kabul etmiş olduğu varsayılacaktır.

Değişiklik konusunda ISP98 ile UCP600'ün aynı olduğu diğer bir alt madde ise kısmi kabulün mümkün olmamasıdır.

I. Teminat Akreditifinde İbraz

ISP98 kurallarında teminat akreditifi tahtında belge ibrazının şekli, zamanı, kime ve nasıl yapılacağı gibi konular çok detaylı olarak ele alınmıştır.

Buna göre ibraz, teminat akreditifinin referans numarasını ve teminat akreditifini açanın ismini ve yerini belirtmek veya teminat akreditifi aslının ya da kopyasının ibrazla iliştilmesi suretiyle ilk önce teminat akreditifi kimliğini belirtmeli ve buna göre yapılmalıdır. (ISP98 3.03 [b] md)

Ancak ibraz anında yukarıdaki bilgiler sunulmasa dahi düzenleyen, aldığı bir belgenin dış görünüşünden daha sonra ilgili teminat akreditifini tespit ederse ibraz bu kimlik belirleme tarihinde yapılmış sayılır. (ISP98 3.03 [c] md)

Düzenleyen açısından hangi teminat akreditifi altında talep yapıldığının kolayca belirlenmesini sağlayan referans numarasının ibraz anında belirtiliyor olması faydalı bir gelişme olarak kabul edilse dahi, ISP, referans belirlenmeden yapılan ibrazda görevlendirilen taraf ve teyit edenin sonradan teminat akreditifi kimliğini tespit etmesi halinde ibraz geçerlilik tarihi konusunda sessiz kalmıştır. Dolayısıyla bu anlatımdan, teyit eden veya görevlendirilen tarafın ortaya çıkabilecek ihtilaf ve belirsizlikleri önlemek açısından, ibraz anında gecikmeksizin teminat akreditifi kimliği ile ilgili bilgi talebinde bulunması gerektiği sonucunu çıkarabiliriz.

İbrazın eksik yapılması veya geri çekilmesi gibi durumlarda, gerekiyorsa düzeltilmiş veya tamamlanmış belge(ler) ile teminat akreditifi vadesi içinde kalmak koşulu ile tekrar ibrazda bulunulabilir. (ISP98 3.07 md.)

Kısmi ve Çoklu İbraz

ISP98 kuralları ile getirilen teminat akreditifine özgü tanımlamalardan biri de kısmi ve çoklu ibrazdır.

Buna göre, teminat akreditifinde açıkça yasaklanmadığı sürece, teminat akreditifi altında kısmi talep yapılabilir. Diğer bir deyişle teminat akreditifinin tamamı için ödeme talebinde bulunulmaksızın daha az bir tutar için ödeme talep edilebilir. (Kısmi ibraz)

Akreditif yasaklamadığı sürece, teminat akreditifinin belirli vadelerde yerine getirilecek taahhütler için düzenlenmesi halinde; örneğin akreditif nakit kredi taksitlerinin vadelerinde geri ödenmesinin teminatı amacıyla düzenlendiyse, lehdarın birden fazla (çoklu-multiple) ibrazda bulunarak ödeme talep etmesi mümkündür.

Her halükârda, ibraz edilen tutar, teminat akreditifi tutarını aşamaz.

Eğer teminat akreditifinde kısmi ibraz (ödeme talebi) yasaklandıysa, akreditif tutarının altında kalan bir talep yapılamaz demektir.

Eğer çoklu ibraz yasaklandıysa; akreditif altında sadece bir kez ödeme talebinde bulunulabilir, ancak bu talep akreditif tutarının altında kalabilir demektir. (ISP98 md. 3.08)

UCP600'nin ilgili maddelerinde ise bu konunun daha karmaşık, hatta birtakım sorunlara yol açabilecek şekilde düzenlendiği söylenebilir. Buna göre; kısmi çekimlere (kullanımlara) ve kısmi sevkiyata izin verilirken, akreditifte bir kullanımın veya sevkiyatın önceden saptanmış belirli süreler içinde kısım kısım yapılması şarta bağlandığı halde belirlenen süre içinde o kısım kullanılmadığı veya sevkiyat yapılmadığı takdirde akreditif o parti veya kısım ve *onu izleyen herhangi bir parti/kısım için* kullanımdan düşerek hükümsüz hale gelmektedir. (UCP md. 31, 32)

Buna göre; örneğin, akreditifin 3 adet kısmi sevkiyat ile kullanılabilmesi ve sevkiyatların en geç yükleme süreleri metinde belirtilmişse, lehdarın ilk yüklemeyi yapamaması halinde, akreditifin tamamı geçersiz hale gelecektir. Bu durumda akreditifin “dönülemez” niteliğini koruyup korumadığı şüpheli bir hal almaktadır. Bu durumda, birçok yükleme yapılması üzerine anlaşılan bir

akreditifte ilk yüklemenin yapılmasında ihracatçının, diğer bir ifadeyle akreditif lehdarının elinde olmayan sebeplerle bir günlük dahi gecikme olması halinde, akreditifi kullanma şansı ortadan kalkacaktır.¹⁶⁵

Bu kuralın UCP600'e tabi olarak düzenlenen teminat akreditiflerindeki muhtemel etkisi şöyle bir örnekle açıklanabilir: XYZ A.Ş., bir finansal kiralama şirketinden 10 eşit taksitte ve anapara ve faizi her ayın son günü ödemek üzere bir yatırım malını kiralar. Finansal kiralama şirketi, kiralama sözleşmesine göre taksitlerin geri ödenmesi için lehine bir teminat akreditifi düzenlenmesini talep eder. Teminat akreditifini düzenleyen banka, akreditif metninde her ayın son gününden 3 iş günü önce eline ulaşması koşuluyla, finansal kiralama şirketinin yazılı talebi üzerine her ayın son günü şirkete ödeme yapılacağını taahhüt eder. Finansal kiralama şirketi, dördüncü taksit tutarını bankadan talep etmeyi atlar. Bu durumda, dördüncü taksit süresi içinde talep edilmediğinden finansal kiralama şirketi akreditif altında kalan taksitler için de teminatını yitirmiş olur.¹⁶⁶

UCP 600'ün aksine, ISP98'e göre vadesinde talep edilmeyen bir ödeme, diğer ödeme taleplerinin de yapılamayacağı anlamına gelmemektedir. ISP98, akreditifte kullanılmayan bir kısmın diğer kısımları da hükümsüz hale getireceğine dair bir kural koymamaktadır. ISP98 md. 3.07 (a)'da; uygun olmayan bir ibrazın yapılmasının, bir ibrazın geri çekilmesi veya yapılmasına izin verilen birkaç ibrazdan birinin yapılmamasının, standby'ın kısmi veya birden fazla kullanımı yasaklayıp yasaklamadığına bakılmaksızın diğer bir zamanında ibrazı veya tekrar ibrazı yapmak hakkını zedelemeyeceği ve ortadan kaldırmayacağı belirtilmektedir.

Sonuç olarak, ISP98'in bu madde açısından UCP 600' göre lehdar için daha avantajlı olduğunu söyleyebiliriz. Kısmi kullanıma izin veren teminat akreditifinin UCP 600'e tabi olarak düzenlenmesi halinde ilgili maddenin hükümlerinin taraflar

¹⁶⁵ N.D. George, The irrevocable credit and UCP600 article 32, DC Insight, Vol. 13 No.1, Ocak – Mart 2007

¹⁶⁶ Jeffrey S. Wood, Drafting Letters of Credit: Basic Issues Under Art. 5 of the UCC, UCP600 and ISP98, Feb 2008, The Banking Law Journal.

arasında anlaşılarak değiştirilmesi veya akreditif dışında bırakılması muhtemel ihtilafları önleyecektir.

J. Hakkın Kötüye Kullanılması

Hakların kullanılması ve dürüstlük kuralına uyma zorunluluğu (objektif iyi niyet) gereğince hak sahibinin teminat akreditifi tahtındaki alacak haklarından; irade beyanında bulunarak (yazılı tazmin talebini ibraz ederek) borçludan borcunu yerine getirmesini istemesi suretiyle yararlanması, ancak dürüstlük kuralına uymak koşulu ile mümkündür.

Dolayısıyla, teminat akreditifi tahtında amir yükümlülüğünü yerine getirdiği halde lehdarın ödeme talebinde bulunması halinde hakkın kötüye kullanılmasından bahsedilebilir. Bankanın hakkın kötüye kullanıldığını bilmesi halinde ödeme yapma yükümlülüğü olup olmadığı konusu ISP98 kurallarının dışında bırakılmıştır.

ISP98, md. 1.05'te

- a. Bir teminat akreditifinin açılması için yetki mercii;
- b. Bir teminat akreditifi talimatının yerine getirilmesi için gerekli formaliteler (imzalı bir yazı gibi);
- c. Paraya çevirme talebi karşısında öne sürülen ve sahtecilik, kötüye kullanma veya benzer hususlara dayandırılan savunmalar

konularının ISP98 kuralları dışında tutularak amir yasaya bırakıldığı belirtilmiştir.

Hakkın kötüye kullanımı niteliğindeki ödeme talebi ihtimali, yalnızca teminat mektuplarına veya teminat akreditiflerine ilişkin bir özellik olmayıp, soyut nitelikli bütün ödeme mükellefiyetlerinde gündeme gelebilecektir.¹⁶⁷

Ancak, 1.05 maddesine ek olarak ISP98 8.01 (b) maddesinde; amirin, diğer kişilerin sahtecilik, dolandırıcılık ve yasadışı eylemleri sonucu doğan bütün talepler, yükümlülükler ve sorumluluklar (avukat ücretleri dahil) karşısında düzenleyene karşı sorumlu olduğu belirtilmiş ve amire ödeme yapma zorunluluğu getirilmiştir.

Buna göre teminat akreditifi tahtında lehdarın hakkını kötüye kullanarak tazmin talebinde bulunması halinde dolandırıcılık veya sahtecilik yaptığı varsayılırsa ve akreditifi düzenleyen banka bunu bilmeden ödeme talebini karşılırsa, amirden uğrayacağı zararı tazmin etme hakkı doğmaktadır.

ISP98'in bu maddesi, amir üzerine oldukça haksız bir yük getirmektedir. İlgili maddenin bankanın haklarını korumak üzere düzenlendiği ise aşıkardır.

ISP 98 1.06 (c, iv.) maddesine göre *bir teminat akreditifinin bağımsız olmasından dolayı teminat akreditifini açanın teminat akreditifi altındaki yükümlülüklerinin yaptırma tabi tutulabilirliği, ilgili iş konusunun yerine getirilmesi veya getirilmemesi eyleminin teminat akreditifini açanın bilgisi içinde olmasına* bağlı değildir.

Bu ifadeden şöyle bir sonuç çıkarmak mümkündür: Akreditifi düzenleyen banka akreditif konusu iş ile ilgili taahhüdün gereğince yerine getirildiğini bilse dahi, diğer bir ifade ile hakkın kötüye kullanımı aşıkâr ve likit delillerle sabit olsa da, teminat akreditifinde uygun vesaik ibrazı karşılığında ödeme yapma yükümlülüğü devam eder. Ancak, milletlerarası özel hukuk kurallarına göre tespit edilecek akrit statüsünde hakkın kötüye kullanımı kabul ediliyor ise, hakkın kötüye kullanımının

---

¹⁶⁷ Vahit DOĞAN, Teminat Akreditifleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2002, Cilt:VI, Sayı:1- 2

aşık ve likit delillerle sabit olması halinde ödemedi kaçınılmalıdır. Bu ise ISP 98 1.06'nın geçersiz olduğu sonucunu ortaya çıkartmaktadır.¹⁶⁸

ISP98'in ilgili maddesinin broşür kapsamına bu şekliyle alınmasının sebebini ise Uluslararası Ticaret Odası Komisyonu Başkanı Dan Taylor şöyle açıklamaktadır:

Sahtecilik, dolandırıcılık ve hakkın ihlali hususları farklı ülkelerin farklı hukuk sistemleri içinde ele alınması gereken hukuki konulardır ve dünya çapında tek bir uygulama ile standart hale getirilmesi mümkün değildir. ISP98 1.06 c (iv) maddesi ülkelerde farklı yorumlanacaktır. Akreditifi açan tarafın yükümlülükleri de haksız talep karşısında değişiklik gösterecektir. ISP98 kuralları bu husus göz önünde bulundurularak hazırlanmıştır ve bu özellikli konu, amir yasanın emredici kurallarına göre şekillendirilmelidir¹⁶⁹.

K. İbraz Edilen Belgelerin İncelenmesi

a) Belgelerin “Dış Görünüş İtibariyle” İncelenmesi

UCC 5-108 maddesine göre “Sadece akreditif koşullarına dış görünüş itibariyle kesinlikle, tamamen ve sıkı sıkıya bağlı kalan belgelerin ibrazı karşılığında (documents *strictly* to comply with the terms and conditions of the letter of credit), akreditifi düzenleyen tarafından ödeme yapılabilir.”

UCC'de geçen belgelerin akreditife tamamen ve sıkı sıkıya (*strictly*) bağlı kalması ifadesi de esasında akreditifi düzenleyen (banka)'nın haklarını korumak ve olası ihtilafların önüne geçmektir, çünkü bankalar uluslararası ticaret terimlerine aşina değildirler, bir belge üzerindeki teknik terimlerin veya mal tanımı ile ilgili çeşitli kodların ne anlama geldiğini bilemezler. Bu terim veya kodların eksik, farklı,

¹⁶⁸ Vahit DOĞAN, Teminat Akreditifleri, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2002, Cilt:VI, Sayı:1- 2

¹⁶⁹ Dan Taylor, DC Insight interview, Volume 4 No 4, Autumn 1998

yanlış yazılmasından kaynaklanacak ticari zararı da tahmin ederek bir hüküm vermeleri mümkün değildir.

Ancak, UCC'deki mevcut tanıma uygun bir hüküm bulduran UCP500 kapsamında bu maddenin uygulanması esnasında yaşanan zorluklar ve ihtilaflar sebebiyle, UCP600'e belgelerin tamamen ve sıkı sıkıya akreditifle uyumlu olması kuralı alınmamıştır.¹⁷⁰ Buna göre, UCP600 şöyle der: Belgeler akreditif altında bankaya ibraz edildiğinde, banka belgelerin dış görünüş itibariyle uygun olup olmadığını belirlemek için sadece belgeleri esas alarak inceleme yapmalıdır. (UCP600 md. 14a).

Belgelerin dış görünüş itibariyle incelenmesi ifadesi, ICC tarafından şöyle açıklanmıştır: *Belgelerin akreditif koşulları ile uyumlu olup olmadığı ve birbiri ile tutarlı olup olmadığının kararı, bankanın belgeleri incelemesi neticesinde ortaya çıkacaktır ve başka bir kimsenin anlayışı bu karara temel teşkil etmeyecektir. Diğer bir deyişle, bankacılara özgü bir belge inceleme yöntemi vardır. Bu yöntem, belirli koşulların veya ifadelerin belge üzerinde yer alıp almadığını inceler. "Dış görünüş itibariyle" deyimi (appear on their face), belgenin ön yüzü veya arka yüzü olarak algılanmamalıdır.*¹⁷¹

ISP98'e göre ise bir teminat akreditifi altında taahhüdün yerine getirilmesi için yapılacak taleplerin akreditif şartlarına uygun olması gerekir. İbrazın uygun olup olmadığı;

- a) belgelerin dış görünüş itibariyle teminat akreditifinde belirtilen ve

¹⁷⁰ ICC görüşüne başvurulmuş konuların %60'ını UCP500'ün 7 madesi oluşturmaktaydı. Bunlar Md. 9, Amir ve Teyit Bankalarının Yükümlülükleri, Md. 13, Belgelerin İncelenmesine Dair Standart, Md. 14, Rezervli Dokümanları ve Bildirim, Md. 21, Düzenleyicisi Belirtilmeyen Dokümanları İçeriği, Md. 23, Deniz/Okyanus Konşimentosu, Md. 37, Ticari Faturalar, Md. 48, Devredilebilir Akreditifler (Gary Colyer, The Insight Interview, DCInsight Vol. 8 No.3 July-Sept 2002)

¹⁷¹ Charles Del Busto (ed.) (1993) UCP 500 & 400 Compared – An Article-by-Article detailed analysis of the new UCP500 compared with the UCP400, ICC Publication No:511, at 39.

b) ek olarak *standart teminat akreditifi uygulaması* çerçevesinde okunup yorumlanacak olan ISP98 kurallarında açıklanan şartlara göre incelenerek saptanır. (ISP98 md. 4.01)

Dolayısıyla, ISP98 ile UCP'nin ilgili maddeleri belge incelemesi konusunda farklılık göstermektedir. UCP600'e göre banka belgeler üzerinde akreditifle uyumsuz bir hüküm tespit etse dahi, bunu inceleme dışında tutacak iken ISP98'e göre belge üzerinde akreditifle uyumsuz bir husus tespit edilmesi halinde bunu bir rezerv olarak değerlendireceklerdir. Kanımızca ISP98 uygulaması amirin lehinedir ve bütün belgelerin hem kendi içinde hem akreditif koşulları ile uyumlu olması daha makuldür.

b) Fazla Belge İbrazı

Eğer teminat akreditifinde talep edilmediği halde fazladan belge ibraz edilirse, bu belgelerin incelenmesine gerek yoktur ve ibraz edene iade edilebilir veya diğer belgelerle birlikte amire iletilebilir. (ISP98 md. 4.02)

UCP600 md. 14 (g), aynı şekilde, fazladan ibraz edilen belgenin dikkate alınmayacağını belirtmiştir.

c) Belgelerin Kendi İçinde Tutarlı Olması

ISP98'in yayınlandığı yıl itibariyle getirdiği yeniliklerden biri de; *akreditif metninde belirtildiği ölçüde* ibraz edilen belgelerin kendi içinde uyumlu ve tutarlı olup olmadığının sadece teminat akreditifinin içeriği ölçüsünde incelenmesi gerektiğini belirten 4.03 kuralıdır.

Buna göre, ibraz edilen her belgenin uygunluğu, akreditifte o belge için belirtilen koşullara uygun olup olmadığı açısından incelenecektir ve akreditifte açıkça belirtilmedikçe diğer belgeler üzerindeki bilgiler ile tutarlı olup olmadığı banka tarafından incelenmeyecektir.

Bu kural, ibrazda amir ve lehdarın ihtilafa düştüğü durumlarda düzenleyen ve teyit eden açısından ihtilafa taraf olmamayı sağlaması bakımından son derece yararlı bir araç olmuştur. Örneğin lehdar, amirin yüklediği malların ayıplı olmasından hareketle teminat akreditifi altında gereken belgeleri ibraz ederek ödeme talebinde bulunurken, ibraz edilen belgeler arasında bulunan ticari fatura, malın akreditife uygun olarak yüklendiğini gösteriyor olsa bile; akreditif metninde açıkça belirtilmediği sürece ödeme talebi ile faturanın birbiri ile çelişiyor olması ödemeyi engellemeyecektir.¹⁷²

Dolayısıyla, bu örnekte, düzenleyen ibraz edilen belgelerin akreditif ile uyumluluğunu kontrol ettikten sonra ödeme yaptığı takdirde, lehdar ve amir ihtilafı, akreditif dışında çözüme yoluna gideceklerdir.

Örnek davada¹⁷³, ISP98'e tabi olarak düzenlenen teminat akreditifinde, ibraz edilecek dokümanlar 1) *Düzenleyen bankanın unvanını ve akreditif referansını belirten poliçe* 2) *akreditif aslı* 3) *lehdarın antetli kağıdı üzerinde lehdarı temsile yetkili şahıs(lar) tarafından imzalanmış ödeme talebi* olarak belirlenmiştir. Akreditif vadesinin 90 gün uzatılmasına karar verildiğinde banka, mevcut akreditif vadesini uzatmayıp farklı bir referans tahtında yeni akreditif düzenlenmiştir. Lehdar, ikinci akreditif vadesi içinde tüm dokümanları akreditifte talep edildiği şekilde ibraz etti. Yalnızca ödeme talebinde ilk açılan akreditifin düzenleme tarihine atıfta bulundu.

Davacı, ödeme talebinin üzerinde vadesi dolan akreditife atıfta bulunulduğunu, dolayısıyla dokümanın kusurlu olduğunu ve dolayısıyla akreditif koşulları ile

¹⁷² Michael E. Avidon, Getting Ready for ISP98–The New International Standby Practices <http://mosessinger.com/articles/files/isp98.htm> (17 Nisan 2009)

¹⁷³ 19 Mass. L. Rptr. No. 6, 122, Middlesex Bank & Trust Company v. Mark Equipment Corporation et alacak. No. 014991. Commonwealth of Massachusetts Superior Court. Middlesex, Ss. Memorandum dated Feb 14, 2005. www.dcpprofessional.com, Legal Case Studies.

uyumsuz olduğunu iddia ederek düzenleyen bankanın akreditif bedelini ödememesi gerektiğinden hareketle dava açtı. Akreditifte Massachusetts kanunlarının uygulanması gerektiğini savunuyordu. Mahkeme, olayı inceleyerek bankanın ödeme yapmakla doğru hareket ettiğine karar verdi. Gerekçe olarak ise ibraz edilen dokümanda sadece teknik bir farklılık bulunduğunu ve bu küçük farklılığın, bankayı yanıltıcı nitelikte olmadığını, ISP98 4.03 md. ne göre bankanın ödeme yapmakla yükümlü olduğunu belirtti.

UCP600 md. 14 ise yukarıda da açıklandığı üzere farklı bir uygulama belirlemiştir. Buna göre, belgedeki veri içeriği, akreditif, bizzat belgenin kendisi ve uluslararası bankacılık uygulaması bağlamında okunduğunda, o veri içeriğinin belgedeki, diğer belge ve akreditifteki verilerle birebir aynı olması zorunlu değildir, ancak onlara ters düşmemelidir.

d) Belgelerde Kullanılan Dil

Belgelerde kullanılan dil teminat akreditifinin dili olacaktır. (ISP98 4.04)

İlgili madde, ISP98'in getirdiği yeniliklerden biridir. ISP98'e tabi düzenlenmeyen akreditif metinlerinde aksi özellikle belirtilmediği takdirde ibraz edilen belgelerin Gümrük Beyannamesi gibi yerel bir belge olması halinde, düzenlendiği ülke dilinde olması karşılaşılan bir durumdur. Bankalar, inceleyemeyecekleri bir dilde hazırlanmış belgelerle karşılaştıklarında, belgeyi reddetmek gibi bir şansları da olmadığından zor duruma düşebilmektedirler.

ISP98, pratikte yaşanan bu soruna bir çözüm getirmiş ve belgelerin akreditif dili ile aynı olmasını sağlayarak herhangi bir inceleme yetersizliğini ve dolayısıyla olası bir ihtilafı önleme yoluna gitmiştir.

UCP600 ise bankanın, teknik terimlerin çevirisinde veya yorumlanmasındaki hatalardan dolayı hiçbir yükümlülük veya sorumluluk üstlenmeyeceği, akreditif şartlarını çeviri yapmaksızın iletebileceği belirtilmiştir. (md. 35)

Akreditif altında ibraz edilecek belgelerin dili konusunda UCC’de herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

e) İbrazda İmza Ve Temsil Yetkisinin İncelenmesi

ISP98 4.07 maddesine göre;

- Belgenin imzalanması akreditif metninde belirtilmediği sürece belgenin imzalanmasına gerek yoktur.
- Belgeyi kimin imzalayacağı belirtilmediği sürece herhangi bir imza veya tasdik kabul edilebilir.
- İmzalayacak kişinin görevi/unvanı akreditifte belirtilmediği sürece görev/unvanın yazılması gerekli değildir.

ISP98 4.13 maddesine göre ise

- Teminat akreditifinin elektronik kayıtlı ibrazı gerektirmesi durumu hariç olmak üzere, ibrazı yapan kişinin kimliğinin saptanmasına gerek yoktur.

Maddelerden açıkça anlaşılacağı üzere, bankaya ibraz esnasında banka, lehdarın talebinin lehdarı temsil ve yetkiyi haiz kimseler tarafından imzalanıp imzalanmadığını ve dolayısıyla talebin lehdarın kendisinden gelip gelmediğini incelemekle yükümlü değildir.

Ancak, böyle bir düzenleme, Türk-İsviçre hukukuna aykırıdır. Çünkü, mahkeme kararlarında, bankanın ödeme talebinin hak sahibi lehdar tarafından yapılp yapılmadığını incelemekle mükellef olduğu kabul edilmektedir.¹⁷⁴

Banka teminat mektupları ile teminat akreditiflerinin aynı hukuk kurallarına tabi olacağından hareketle karşılaştırma yapmak gerekirse; Banka teminat mektubu belli bir muhataba (teminat akreditifinde Lehdar – Beneficiary) hitaben düzenlenir. Muhatap gerçek veya tüzel kişi olabilir. Muhatabın bir tüzel kişi

¹⁷⁴ Vahit DOĞAN, Teminat Akreditifleri. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2002 Cilt:VI, Sayı:1- 2

olması halinde, tazmin talebinin muhatabı temsile, onun adına hareket etmeye yetkili kişi veya kişiler tarafından yapılması gerekir.¹⁷⁵

Bankalar, yapılan inceleme sonucunda eksiklik ya da yanlışlığı tespit edememişlerse sorumlu olmayacaklardır. Ancak, özen yükümlülüğünü ihlal etmişlerse doğacak zararlardan sorumluluklarının kabulü gerekir. (Borçlar Kanunu, m. 99/II)¹⁷⁶

ISP98 veya UCP600'e tabi olarak düzenlenen akreditifte, belgelerin imzalanmasına gerek olmadığı hükmü yer alsa dahi, örneğin ticari fatura ibrazı gerektiren bir akreditif söz konusu olması halinde bu durum Türk hukukuna tamamen aykırı olacaktır. Zira, BK md. 14'e göre, "İmza, üzerine borç alan kimsenin el yazısı olmak lazımdır. Bir alet vasıtasıyla vaz olunan imza, ancak örf ve adetçe kabul olunan hallerde ve hususıyla çok miktarda tedavüle çıkarılan kıymetli evrakın imzası lazım geldiği takdirde kafi addolunur."¹⁷⁷

Dolayısıyla, teminat akreditifi altında ödeme talebi sunan lehdarın kimliğinin ve yetkilerinin tespit edilmemesi gibi bir durum, Türkiye'de yerleşik bankalarca düzenlenen veya Türk kanunlarına tabi olarak düzenlenen teminat akreditiflerinde söz konusu olamayacaktır.

Türk hukuku gereğince Türkiye'de yerleşik akreditif tarafının imzalı belgelere ihtiyacı olması halinde, anılan maddelerin akreditif dışında bırakılması gerekir.¹⁷⁸

Uygulamada, teminat akreditifleri swift yolu ile bir aracı banka kullanılarak lehdara ihbar edildiğinden, lehdar da teminat akreditifi altındaki ödeme talebini gene ihbar eden banka aracılığı ile düzenleyen Bankaya iletmektedir. İbraz edilecek belgelerin kağıt ortamında düzenleyen bankaya ibrazının gerektiği hallerde ise ihbar bankası bir ön yazı ile belgeleri düzenleyene iletmektedir. Ön yazıda, lehdar adına yetkililerin imzalamış olduğu talep belgesini sorumluluk

¹⁷⁵ Seza Reisoğlu, Banka Teminat Mektupları ve Kontrgarantiler, sh. 247

¹⁷⁶ Vahit DOĞAN, Teminat Akreditifleri. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran-Aralık 2002 Cilt:VI, Sayı:1- 2

¹⁷⁷ Seza Reisoğlu, Akreditif, sh. 60

¹⁷⁸ Seza Reisoğlu, Akreditif, sh. 60, Türk Hukukunda Akreditif, U. Somuncuoğlu, sh. 58-66

almaksızın ilettiğini de belirtmektedir. Dolayısıyla teminat akreditifi ISP98'e tabi olarak düzenlenmiş ve kimlik tespitine gerek kalmamış olsa dahi, uygulamada bankalar lehdarın yetkisini kontrol etmeye devam etmektedirler.

Kanımızca lehdarın yetki ve kimliğinin tespit edilmemesi, Türk hukukuna aykırılığının yanında, haksız ve sahte taleplere de yol açma ihtimali bakımından uygulanmaması gereken bir husustur.

f) Asıl, Kopya ve Çok Nüshalı Belgeler

ISP98 md. 4.15 'e göre; ibraz edilen belge asıl (orijinal) olmalıdır. İbraz elektronik yöntemle yapılırsa elektronik kayıt "asıl" sayılır. Dış görünüş itibariyle aslından üretildiği gözükmediği sürece ibraz edilen bir belge "asıl" sayılır. Aslından üretildiği belli olan bir belge üzerindeki imza veya tasdik orijinal ise belge "asıl" sayılır.

UCP600'de ise ISP98 ile aynı şekilde, ibraz edilen her bir belgenin en az bir adet orijinalinin ibraz edilmesi şart koşulmuştur. Buna göre, eğer belgenin üzerinde "orijinal değildir" şeklinde bir ibare yoksa banka, düzenleyene ait olduğu açıkça gözükken orijinal bir imza, işaret, kaşe, etiketi taşıyan herhangi bir belgeyi orijinal bir belge olarak kabul ederek işleme alacaktır. (UCP600 md. 17 a, b) Ayrıca orijinal ibaresi taşıyan, elle yazılmış, antetli, vb. belgeler de orijinal olarak kabul edilecektir.

ISP98, 4.15 maddesinde "nüsha" kavramının nasıl yorumlanması gerektiğine de açıklık getirmiştir. İlgili maddeye göre "birden fazla orijinal", "iki adet orijinal", "duplikata orijinal" gibi ifadeler kullanıldığında, belgelerin tümü orijinal olmalıdır. "İki nüsha" veya "iki kopya" istendiğinde orijinal veya kopya belge ibraz edilebilir.

UCP600'de tanımlanan "nüsha" kavramı ISP98'den farklıdır. UCP600'e göre akreditifte "iki nüsha, iki kopya" gibi terimlerle birden fazla nüshalı belge talep

edildiğinde; bizzat belgenin kendisi aksini belirtmediği sürece en az bir orijinal ve kalan sayıdaki nüshaların kopya olarak ibrazı yeterlidir. Dolayısıyla UCP600, en az bir orijinal belge ibraz edilmesi şartına bağlı kalırken ISP98 bu madde ile esasında kopya belge ibrazına olanak tanımaktadır.

L. Ödemenin Reddi

ISP98, ödemenin reddedilmesi için “makul süre” tanımını yapmıştır. Buna göre, ibrazın yapıldığı iş gününü izleyen iş günü başlamak üzere; 3 iş günü içinde yapılan bildiri makul sayılırken yedi iş gününden sonra yapılan bildiri makul sayılmamaktadır.

UCP600’ de ise ibrazı izleyen iş gününden itibaren 5 iş günü içinde “farklılık bildirimini” yapılmış olması gerektiği belirtilmiştir.

Süresinde yapılacak ödemeyi reddetme ihbarı, ret gerekçelerinin tamamını ihtiva etmelidir. Şayet red bildirimini belirtilen sürede yapılmaz ise, kendisine ibraz yapılan taraf, ödeme yükümlülüğü altına girmektedir. Ödeme talebinin reddedilmesi halinde, ibraz edilen belgelerin lehdara iade edilmesi gerekir. (ISP98, md 5.01 ve 5.02)

Düzenleyenin amirden farklılıkların (discrepancy) kabulüne dair talimat isteme hakkı mevcuttur. Amirden bir cevap alıncaya kadar belgeleri elinde tutması gerekir, ödemeyi reddini takip eden on iş günü içinde böyle bir cevap almazsa belgeleri ibraz edene iade edebilir. (ISP98 5.06, iv md)

Ödeme reddetme bildirisinde belgelerin tabi tutulduğu işleme ilişkin bildirim verilmemesi, düzenleyene ödeme talebini yerine getirme gibi bir yükümlülük getirmez. (ISP98 md. 5.07). UCP600 ile red bildirimini konusunda en büyük farklılık bu maddede ortaya çıkmaktadır. ISP98, belgelerin tabi tutulduğu işleme ilişkin bildirim verilmemesi ödeme yükümlülüğü getirmez derken, UCP600 farklılık bildirimini dahi ne şekilde yapılması gerektiğini belirler ve bankanın

madde hükümlerine uygun hareket etmediği takdirde ve bildirimde herhangi bir eksiklik bulunması halinde; bankanın uygun ibraz olmadığını iddia etme hakkından yoksun kalacağını net olarak kurala bağlar.

Buna göre, banka her bir farklılık (rezerv-discrepancy) unsurunu, belgeleri ibraz edenden talimat alana kadar elde tutmakta olduğunu veya belgeleri iade etmekte olduğunu mutlaka belirtmek zorundadır. (UCP600 md 16)

ISP98 ile UCP600 ilgili hükümleri arasındaki fark, UCP600'e tabi olarak düzenlenen akreditiflerde bankanın üzerine daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Banka uygun olmayan belge kararını verirken haklı olsa dahi, eğer bulduğu rezervlerin tamamını bildirmese veya belgelerin durumu ile ilgili bilgi vermezse, hak iddia etmekten yoksun kalacaktır. Ancak, ticari akreditiflerde malın sahipliğini gösteren konşimento dahil diğer ticari belgelerin de ibraz edildiği düşünüldüğünde, belgeleri geri alarak diğer bir tarafa satma olasılığı olan lehdarın belgelerin nerede ve ne şekilde saklandığını bilmesi, ödemeyi alamaması dolayısıyla oluşabilecek zararını en aza indirmesi açısından önemli ve faydalıdır.

Amir açısından: ISP98 md. 5.09'a göre; amir hızlı araçla zamanında bildiride bulunmak suretiyle düzenleyenin uygun olmayan bir ibraz karşılığında ödemeye zamanında itiraz etmelidir. Amir belgeleri aldıktan sonra makul bir süre içinde itirazının dayandığı rezervleri beyan eden bir bildiriye teminat akreditifini açana göndererek itirazını yaparsa zamanında hareket etmiş demektir. İtiraz bildirisinin zamanında yapılmaması amirin düzenleyene karşı hak iddia etmesini olanaksız kılar, ancak aynı veya diğer bir teminat akreditifi altındaki farklı bir ibrazda o itirazla ilgili hak iddia edilmesini olanaksız kılmaz.

ISP98'de amirin tam olarak kaç gün içinde itiraz etmesi gerektiği açıkça belirtilmemişse de bu sürenin 5.01'de tanımlanan makul süre olan en geç 7 iş günü olabileceği kabul edilebilir.¹⁷⁹

---

¹⁷⁹ Paul Turner, DC Insight, Autumn 2000Volume 6 No 4.

Düzenleyenin zamansız itiraz talepleri ile karşı karşıya kalmasını önlemek amacı ile düzenlenmiş olan bu madde, amir için de madde gereğince hareket etmediği sürece sakıncalı sonuçlar doğurma ihtimali taşımaktadır.

UCP600'de bu maddenin karşılığı bulunmamaktadır.

V- Mücbir Sebep

ISP98 ve UCP600 mücbir sebep konusunda farklı yaklaşımlar benimsemiştir. ISP, bu konuda lehdar açısından oldukça avantajlı bir düzenleme yapmıştır. Buna göre, ibrazın yapılacağı son iş günü, ibraz yerinin *herhangi bir sebeple* kapalı olması durumunda, teminat akreditifi aksini öngörmediği takdirde, ibraz yerinin tekrar açılmasından *30 gün sonrasına denk gelen güne kadar* ibraz süresi otomatik olarak uzamış sayılır. (ISP98, md. 3.14 a)

Böylece mücbir sebep dahil olmak üzere herhangi bir sebeple banka ibrazı alamayacak durumda ise lehdar hakkını kaybetmemiş olmakta, aksine 30 gün zaman kazanmaktadır.

UCP600'de ise lehdar için tam tersi bir durum söz konusudur. Banka, mücbir sebep dolayısıyla kapalı olduğu süre içinde vadesi sona ermiş bir akreditif altındaki ibrazı karşılamayacaktır. (UCP600, md. 36)

Kanımızca, her iki düzenleme de uç noktada bulunmaktadır. ISP98 lehdara ek hak tanımakta, UCP600 ise mevcut hakkını mücbir sebep olması halinde hükümsüz kılmaktadır. Sonuç olarak, lehdar, UCP600'e tabi olarak düzenlenmiş bir teminat akreditifini kabul etse dahi, 36. maddenin aleyhine olan bölümünün akreditif dışında bırakılması için talepte bulunmasının kendisi için faydalı olacağı aşikârdır.

180

---

¹⁸⁰ Jeffrey S. Wood, Drafting Letters of Credit: Basic Issues under Art 5 of the UCC, UCP600 & ISP98, The Banking Law Journal, Feb 2008 issue, sh. 120.

VI- Vadenin Uzatılmasına, Aksi Takdirde Ödeme Yapılmasına Dair Talep (Extend Or Pay)

ISP98 3.09 maddesine göre; teminat akreditifinin vadesinin uzatılması, uzatılmadığı takdirde kullanılabilir tutarın ödenmesi yolunda lehdardan alınan talep, dolaylı olarak lehdarın, vade tarihinin istenen tarihe uzatılması yolunda bir değişikliğe onay verdiğini; teminat akreditifini açanın kendi yöntemiyle amirin onayını temin ederek bu değişikliği yapmasını istediğini; söz konusu değişikliğin yapılması üzerine ödeme talebini geri çekeceğini ifade eder.

“Vadeyi uzat veya öde” (extend or pay) klozu olarak ta adlandırılan bu kuralın, lehdar açısından son derece avantajlı olduğu aşikardır. Ancak lehdarın bu kurala dayanarak haksız tazmin talebinde bulunmaması için talep esnasında teminat akreditifi kapsamında talep edilen tüm belgeleri tam ve eksiksiz olarak ibraz edip etmediğinin incelenmesi gerekir. ISP98’in ilgili maddesinde de ayrıca bu talebin “teminat akreditifi altında ödeme talep eden ve ISP98 kuralları uyarınca incelenecek bir ibraz” olduğu belirtilmektedir.

Buna göre, lehdar sadece teminat akreditifi bedelinin ödenmesi veya vadesinin uzatılması talebi ile geldiğinde bu ibraz; teminat akreditifi altında ek bir belge veya yükümlülüğün yerine getirilmediğine dair yazılı bir beyan ibrazının şart koşulmuş olduğu halde geçerli sayılamayacaktır.

Amirin yükümlülüğünü teminat akreditifi vadesi içinde yerine getiremediği durumlarda lehdardan ek süre talep etmesi halinde, lehdarın teminat akreditifi vadesinin uzatılmasını talep etmesi doğaldır. Bu sırada teminat akreditifi altındaki haklarını kaybetmemek adına aynı anda hem ödeme talep eder hem de ödmeden vadenin uzatılması koşulu ile vazgeçeceğini belirtir. Amir böylece yükümlülüklerini yerine getirmek üzere ek süre elde etmiş olur ve ek süre içinde yükümlülüklerini tamamladığı takdirde teminat akreditifinin paraya çevrilmesi söz konusu olmaz.

SONUÇ

Çalışmamız kapsamında, teminat mektubu, teminat akreditifi, ticari akreditif ve bunların tabi olduğu kurallar dizini incelenerek arz ve izah edilmeye çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise bize göre önemli gördüğümüz hususları ana hatlarıyla şu şekilde belirtebiliriz:

I. Teminat Mektubu ve Teminat Akreditifinin Ortak Özellikleri ve ISP98'in Teminat Mektubu'na Uygulanabilirliği

Teminat mektubu, borçlunun edimini yerine getirmediği takdirde muhatabın zararını telafi etmek üzere garantör tarafından düzenlenerek muhataba teslim edilen bir taahhüttür.

Teminat akreditifi de aynı şekilde, borçlunun edimini yerine getirmemesi halinde, lehine akreditif düzenlenen tarafın zararını telafi etmek üzere garantör tarafından düzenlenerek akreditif lehdarına iletilen bir taahhüttür.

Dolayısıyla, teminat mektubu ve teminat akreditifi;

- 1- Belirli bir riski garanti eder.
- 2- Garanti edilen risk kapsamı dışında kalan zararlar garantörden talep edilemez.
- 3- Garanti edilen tutar belirli bir limit dahilindedir.
- 4- Garantör, borçlu ve lehine taahhüt düzenlenen taraf arasındaki ticari ilişki ve yükümlülüklerden tamamen bağımsız olarak taahhüdünü düzenler. Taraflar arasındaki ticari ilişkiye taraf olmaz ve ticari sözleşme koşullarının yerine getirilip getirilmediği hususlarını inceleyerek karar verme yetisine ve inisiyatifine sahip değildir.

Teminat mektubu ve teminat akreditifinde, garantör rolünü banka üstlenir. Teminat akreditifinde birden fazla bankanın ödeme ile ilgili taahhütte bulunması mümkünken (düzenleyen ve teyit eden) teminat mektubunda genellikle bir bankanın ödeme taahhüdünde bulunduğu söylenebilir. Ancak bu farklılık, öz itibariyle taahhüdün niteliğini değiştirmez.

Kavramsal olarak teminat akreditifleri, teminat mektubu ve bağımsız garantiler (independent guarantees) ile aynı özellikleri taşımakta ve aynı amaca hizmet etmektedirler. Teminat akreditifi ile teminat mektubu ve bağımsız garantilerin tamamen aynı olduğu söylenemezse de her biri yükümlülüğün yerine getirilmemesi **riskine** karşı bir güvence oluşturmakta, belgeye dayalı mahiyette ve esas fiilden bağımsız nitelikte düzenlenmektedirler.¹⁸¹

A. Teminat Mektubu ve Teminat Akreditifinin Tabi Olduğu Hukuk ve Düzenleyen Kurallar

Teminat mektupları hukukumuzda kanunla düzenlenmemiş, ancak 1928 yılında Bakanlar Kurulu'nca 1025 sayılı Yasa'ya dayanarak çıkarılan Kararname ile Türk hukukuna girmiştir. Kararnamede, kamu kuruluşlarınca yapılan arttırma, eksiltme ve ihalelerde kabul edilecek teminat mektubu metinleri düzenlenmiştir.

Teminat mektubunun yabancılık unsuru bulundurmaması halinde; garanti sözleşmesi olarak kabul edilen teminat mektubuna yerel hukuk hükümlerinin uygulanacağı izahtan varestedir.

Teminat mektubunda yabancılık unsuru bulunması halinde ise

- a) Uygulanacak hukuk, taraf iradelerine göre tespit edilecektir.

---

¹⁸¹ Fraud in the Letter of Credit Transaction and its Possible Arbitration, Gemot Fohler, A thesis submitted to the Faculty of Graduate Studies and Research, in partial fulfillment of the requirements of the degree of LLM, Institute of Comparative Law, McGill University, Montreal, Quebec, Canada, November 1999, sh. 21

b) Uygulanacak hukukun taraf iradesine göre tespit edilmemiş olması halinde, *objektif bağlama kurallarından hareketle yetkili hukukun tespiti yoluna gidilecektir.*¹⁸²

Teminat akreditifleri de teminat mektupları ile benzer şekilde, iktisadi hayatın ihtiyaçlarından biri olarak ortaya çıkmış ve zaman içinde şekillenerek kural ve uygulamalarını beraberinde getirmiştir.

Teminat akreditifine uygulanacak hukuk tespiti hususu, teminat mektubu ile aynıdır. Buna göre, yabancılık unsuru bulundurmayan bir teminat akreditifine yerel hukuk hükümleri uygulanacak iken yabancılık unsuru barındıran bir teminat akreditifine uygulanacak hukuk ya taraf iradelerine göre tespit edilecek veya objektif bağlama kurallarından hareketle yetkili hukukun tespiti yoluna gidilecektir.

Ancak bu noktada, teminat akreditifi ile teminat mektubu arasında bir fark ortaya çıkmaktadır. Teminat akreditifleri, taraflar arasında uygulanacak hukuk ve yetkili mahkeme seçimi yapılmış olsa dahi; teminat akreditifi tahtında tüm tarafların ortak bir dil konuşmasını sağlayacak Uluslararası Ticaret Odası'nın yayınlamış olduğu Yeknesak Teammüller ve Uygulamalar'a tabi olarak düzenlenir.

Teminat akreditifine uygulanacak emredici hukuk kuralları ile çelişmediği ve tarafların serbest iradesi ile kabul edilerek akreditif metnine dahil edildiği sürece, ISP98 ve UCP600 kuralları akreditife uygulanacak ve ihtilafların bu kurallar rehberliğinde çözümlenmesi yoluna gidilecektir.

---

¹⁸² Vahit Doğan, Banka Teminat Mektupları, sh. 311

B. Teminat akreditifi ve teminat mektubunda, ISP98 kuralları açısından uygulamaların karşılaştırılması

Teminat mektubu ve teminat akreditifi, bir taahhüdün yerine getirilmemesi halinde muhataba (teminat akreditifinde lehdar – ‘‘Beneficiary’’) belirlenen koşullara uygun olarak bir ödeme yapmayı taahhüt eder. Teminat mektubu (‘‘TM’’) ve teminat akreditifi (‘‘TA’’) ilk talepte ödemeli olabileceği gibi taraflarca belirlenen belgelerin ibrazı karşılığında ödeme yapmayı da taahhüt edebilir.

TA’nin ilk talepte ödemeli olarak düzenlendiği durumda, ISP98 kurallarının aşağıdaki madde başlıkları ödeme talebinin incelenme koşullarını belirler:

Md. 4: Ödeme Talebi, Taahhüt Konusu İşin Yerine Getirilmediğine İlişkin Beyan ve Diğer Talep Onayı

TA’nin ödeme talebine ek olarak çeşitli belge ibrazını öngörmesi durumunda ise uygulanabilir madde başlıkları şöyledir:

Md. 3 ve 4: TA Altında Uygun İbraz, İbrazı Oluşturan Eylem, TA’nin Kimliğinin Belirlenmesi, Uygun İbrazın Nerede ve Kime Yapılacağı, İbrazın Zamanında Yapılması, İbrazın Yapıldığı Ortamın Uygunluğu, Her bir İbrazın Ayrı Olması, Kısmi Talep ve Birden Fazla İbraz; Taleplerin Tutarı, Vadenin Uzatılmasına, Aksi Takdirde Ödeme Yapılmasına İlişkin Talep, İbrazın Alındığına İlişkin İhbar Yapılmaması, TA’ni Açanın İbraz Kurallarından Vazgeçmesi ve Bu Hususta Amirin Onayı, TA’nin Aslının Kaybolması, Çalınması, Tahribata Uğraması veya İmha Edilmesi, Vade Tarihinde Kapalı Olma Hali, İş Gününde Kapalı Olma Hali ve İbraz İçin Diğer Bir Makul Yer Konusunda Yetki Verilmesi, Uygunluğun Saptanması İçin İnceleme, Fazladan İbraz Edilen Belgelerin İncelenmemesi, Belgeler Arasındaki Uyumsuzluk Açısından İnceleme, Belgelerde Kullanılacak Dil, Belgelerin Düzenleyicisi, Belgelerin Tarihi, Bir Belgenin Üzerindeki Gerekli İmza, Talep Belgesi İbaresinin Dolaylı İfadesi , Amirin Onayı, Belgeye

Bağlanmayan Şartlar, Ciro Edilebilir Nitelikte Belgeler, Hukuki ve Yargıya Ait Belgeler

Ayrıca, ibraz edilen belgenin istenilen koşullara uygun olmaması halinde red bildirim ve reddedilen belgelerin ne yapılacağı da 5. md'de detaylı olarak açıklanmıştır.

TM, hukukumuzda kanunla düzenlenmediğinden, ödeme ve ibraz başlığı altında ihtilaf konusu olacak hususlara uygun olduğu ölçüde yerel hukuk kuralları uygulanacaktır. Bu anlamda, ihtilaf konusu olayın çözümlenmesi aşamasında tüm tarafların kabul ederek uygun davranmayı taahhüt ettiği bir yeknesak kurallar dizininin bahsetmek mümkün değildir.

Ancak, uygulamada önemli gördüğümüz hususları karşılaştırmak gerekirse;

A. TM ve TA'nde daha önce de belirtildiği gibi banka, bağımsız bir borç üstlenmektedir. Dolayısıyla, bankanın ibrazda yapacağı inceleme, şekli olacak ve taraflar arasındaki sözleşmeye banka hiçbir şekilde taraf olmayacaktır.

B. TM, kıymetli evrak niteliğini haiz olmadığından, ödeme talebinde TM aslının ibrazına gerek yoktur¹⁸³. TA'nde de aynı uygulama söz konusudur.

C. TA'de lehdar'ın kimlik tespiti ile TM'da Türk hukukuna göre muhatabın ibraz edeceği belge üzerindeki kimlik tespiti hususunda çalışmamızda daha önce belirttiğimiz gibi bir çelişki mevcuttur. Ancak ISP98'in amir yasa ile çelişen kuralları uygulama olanağı bulamayacağından, bu konuda herhangi bir ihtilaf söz konusu olmayacaktır.

D. TM altında yapılacak *kısmi talep, birden fazla talep, vadenin uzatılması veya aksi takdirde tazmin edilmesine dair talep, vadede ibraz edilen yerin kapalı olması durumu, belgede kullanılacak dil, belgenin reddedilmesi halinde yapılacak işlemler, reddedilen belgelerin ne yapılacağı, belgenin kaç gün içinde*

¹⁸³ 11. YHD, 30.10.2001, E. 2001/5398 K. 2001/8323, www.hukukturk.com

incelenmesi gerektiği, belgelerin düzenleyicisinin kim olması gerektiği, amirin (TM'da lehdar) onayının alınmasına dair koşullar, belgeye bağlanmayan şartlar, belgelerdeki uyumsuzluk hususları, çıkan ihtilaflar üzerine açılan çeşitli davalarda Yargıtay kararları ve yerel hukuk hükümleri doğrultusunda şekillenmiş ve açıklanmıştır. Ancak, standart bir uygulamadan bahsetmek mümkün değildir.

II. Teminat Mektubu ve Teminat Akreditifinin Yeknesak Teamül ve Uygulamalara (ISP98) Tabi Olarak Düzenlenmesinin Gerekliliği

Yukarıda izah ve arz etmeye çalıştığımız hususlar ve karşılaştırmalar neticesinde vardığımız sonucu şöyle sunmak isteriz:

Uluslararası ticaretin, teknoloji alanındaki gelişmelere paralel olarak artması karşılığında ticari işlemler daha karmaşık ve çok taraflı hale gelmiştir. Bir ticari işlemde teminat mektubu, teminat akreditifi ve ticari akreditif bir arada kullanılabilirken, taraflar arasındaki sözleşmeler de bu akitlerin bir parçasını oluşturarak temel teşkil etmektedir. Taraflar arasında imzalanan alış satışı sözleşmeleri ile teminat ve ödeme aracı olarak kullanılan teminat mektubu, kontrgaranti ve teminat akreditifi; farklı ülkelerde yerleşik, farklı kanun ve yerel mevzuata tabi tarafların taahhütleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu taahhütlerin hepsinin tek bir kanuna tabi olması ve ihtilaf halinde aynı kanun hükümlerinin uygulanması tabii olarak mümkün olmamaktadır.

Uluslararası Ticaret Odası'nın yayınlamış olduğu yeknesak teamüller ve uygulamalar, çok uluslu işlemlerde ortaya çıkabilecek ihtilafları önlemek ve tek bir anlayışla işlemlerin yapılmasını sağlamak amacı ile ortaya çıkmıştır.

Uluslararası Ticaret Odası'nın teminat akreditifleri uygulamalarını düzenlemek amacı ile hazırladığı ISP98 broşürü, çalışmamızda detaylı olarak açıklamaya çalıştığımız gibi, bu amaca hizmet etmektedir. ISP98 kuralları, düzenlendiği ülkenin kanunlarına aykırılık teşkil etmeyen her türlü taahhüdü kapsamına

almıştır. ISP98, amir yasa yasaklamadığı sürece, amir yasanın tamamlayıcısı olacak bir kurallar dizinidir. Teminat akreditifleri ve teminat mektuplarını da içine alacak şekilde; bir taahhüdün, düzenlenmesi aşamasından tazmin ve vadesinin sona ermesi aşamasına kadar olan süreci, standart ve iş hayatının gerekliliklerine uygun şekilde kurala bağlamıştır.

ISP98, kanunen emredici ve bağlayıcılığı olmayan bir kurallar dizini olmamakla birlikte, herhangi bir taahhüdün ISP98 kurallarına tabi olarak düzenlenmesi halinde, tüm taraflarca işleme uygulanabilirliği kabul edilmiş olduğundan; bağlayıcı kurallar ile aynı etkiyi yaratacaktır.

Gittikçe karmaşıklaşan ticari ilişkilerde ISP98; işlemleri standart hale getirmesi ve çıkabilecek ihtilafları önleyerek işlemlere hız kazandırması açısından son derece önem taşımaktadır.

Dolayısıyla, teminat mektubu ve teminat akreditiflerinin ISP98'e tabi olarak düzenlenmesi halinde hukuki ihtilafların azalacak ve muhtemel ihtilaflar sonucunda yetkili mahkemelerce alınacak kararlar dahi ortak bir anlayış içerisinde verilecektir. ISP98, tek bir hukuk sisteminin uygulanmasının mümkün olmadığı çok uluslu işlemlerde, amir yasalar yasaklamadığı sürece, ortak bir dil kullanılmasına yardımcı olarak uluslararası ticaretin gelişimine katkıda bulunacaktır.

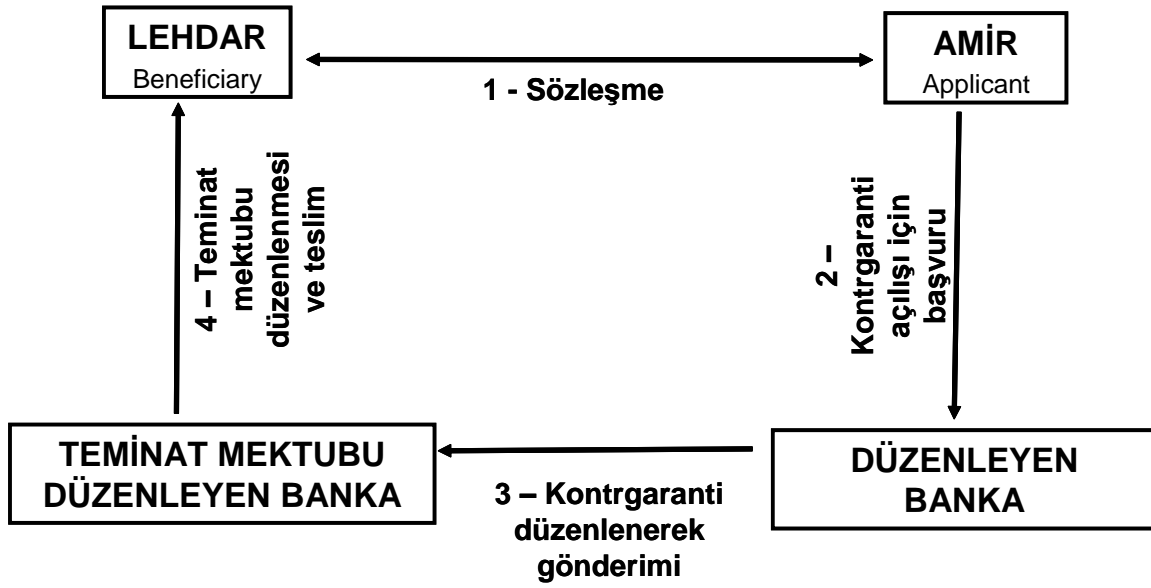
Ek 1 - Standart Teminat Mektubu Örneği

[Muhatap'ın Adı/Unvanı ve Adresi]

_____ (“Borçlu”) ile aranızdaki [sözleşme/teminatın nedeni] _____ gereğince Borçlu'nun yükümlülüklerini _____ [sözleşme / teminat nedeni] şartlarına uygun olarak yerine getireceğini azami _____ TL (Yalnız/ _____-Türk Lirası)'na kadar Bankamız garanti ettiğinden, adı geçenin yükümlülüklerini kısmen veya tamamen yerine getirmediğı, tarafınızdan Bankamıza yazılı olarak bildirildiğı takdirde, herhangi bir ihtarname keşidesine, protesto çekilmesine, hüküm alınmasına veya Borçlu'nun iznine gerek kalmaksızın yukarıda garanti edilen miktara kadar olan tutarı, ilk yazılı talebinize istinaden derhal ve gecikmeksizin size veya emrinize nakden ve tamamen ve yazılı talebinizin Bankamıza tebliğı anından ödeme anına kadar geçecek günlere ait yasal faiziyle birlikte ödeyeceğimizi, Bankanın imza yetkilisi ve sorumlusu sıfatıyla, Banka nam ve hesabına beyan ve taahhüt ederiz.

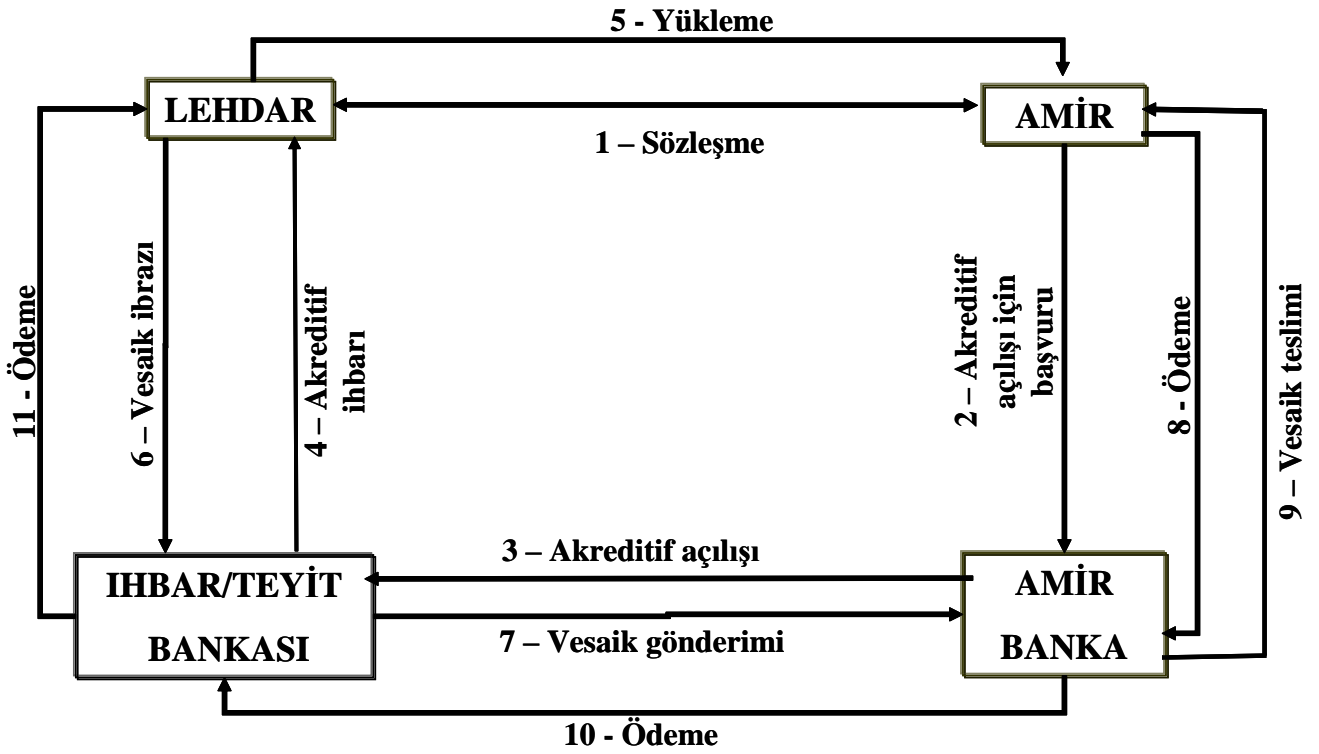
İşbu teminat mektubu __/__/20__ tarihine kadar geçerli olup, bu tarihe kadar elimize geçecek şekilde tarafınızdan yazılı tazmin talebinde bulunulmadığı takdirde hükümsüz olacaktır.

Ek 2 - Kontrgaranti İşleyiş Şeması¹⁸⁴

¹⁸⁴ Roeland F. Bertrams, Bank Guarantees in International Trade, sh. 27

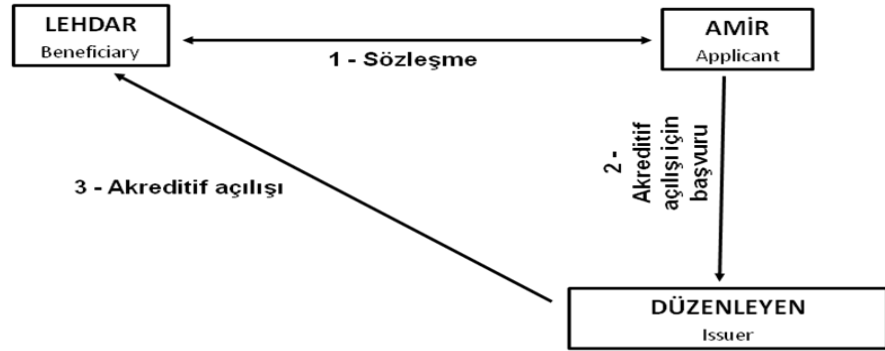
Ek 3: Akreditif İşleyiş Şeması¹⁸⁸

¹⁸⁸ Ronald J. Mann, The Role of Letters of Credit in Payment Transactions, Michigan Law Review, Vol: 98:ppp, sh: 406

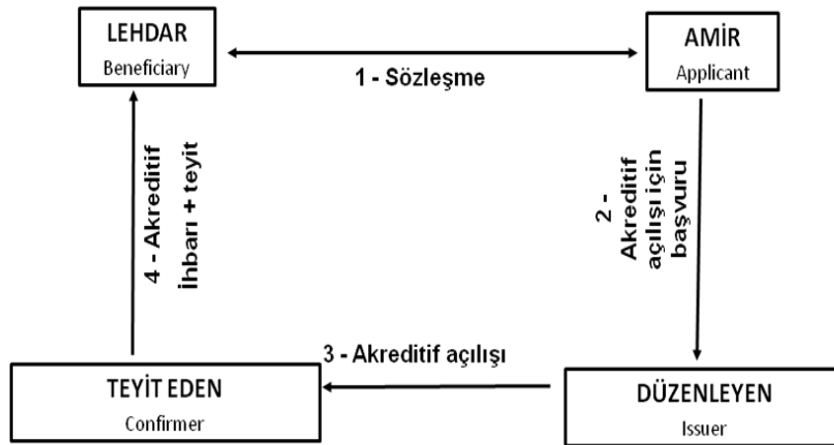
Ek 4: Teminat Akreditif İşleyiş Şemaları¹⁸⁹

Teyitsiz Teminat Akreditifi İşleyiş Şeması

3

Teyitli Teminat Akreditifi İşleyiş Şeması

2

¹⁸⁹ Roeland F. Bertrams, Bank Guarantees in International Trade, sh. 20

Ek 5: Ticari Akreditif ile Teminat Akreditifinin Karşılaştırması¹⁹⁰

TEMEL KAVRAM	TİCARİ AKREDİTİF	TEMİNAT AKREDİTİFİ
Amaç	Bir ödeme aracıdır.	Teminat teşkil eder, bir güvence aracıdır.
Dokümanlar	<p>Akreditifin doğal işleyişinde tüm tarafların beklentisi yüklenmeden sonra lehdarın akreditif dokümanlarını ibraz etmesidir.</p> <p>Konşimento, sigorta poliçesi, koli listesi gibi çeşitli ticari dokümanları kapsar.</p>	<p>Lehdarın herhangi bir doküman ibraz etmesi beklenmez. Lehdar sadece teminat akreditifi konusu taahhüt yerine getirilmezse ödeme talebi aşamasında doküman ibraz edecektir.</p> <p>Kapsadığı doküman, genellikle sadece taahhüdün yerine getirilmediğine dair beyan ve ödeme talebi içerir yazılı talimattır.</p>
Teminat	Akreditifte ibraz edilecek banka emrine düzenlenen dokümanlar banka için ek teminat oluşturur.	Akreditif dokümanlarının herhangi bir teminat niteliği yoktur.

¹⁹⁰ Arun Kumar Triverdi, Tarsem Singh Bhogal, International Trade Finance, A Pragmatic Approach, sh. 83

EK 6- UCP ve ISP98'in Teminat Akreditifi Açısından Karşılaştırmalı Tablosu ¹⁹¹

	ISP98	UCP600
Kapsam ve Uygulama	<p>1.01</p> <p>Teminat akreditifi ve benzer nitelikteki taahhütlere bu kurallara açıkça tabi olduğu belirtildiği takdirde bu kurallar uygulanır.</p>	<p>1</p> <p>Bu kurallara tabi olduğunu belirttiği takdirde, teminat akreditiflerine <i>uygulanabilirliği</i> ölçüsünde bu kurallar uygulanır.</p> <p>Esas olarak ticari akreditifler için hazırlanmış kurallardır. Örneğin “sevk belgeleri” ile ilgili 19-28 arasındaki maddeleri, teminat akreditifine uygulanamaz.</p>
Kanun ve diğer kurallar	<p>1.02</p> <p>Amir yasa yasaklamadığı sürece amir yasanın tamamlayıcısıdır.</p>	<p>Muadili bir kural maddesi yoktur.</p> <p>Ancak, yasalar karşısındaki konumu ISP98 ile aynıdır.</p>
Yorumlama Prensipleri	<p>1.03</p> <p>Bu kurallar, güvenilir, etkin ödeme taahhütleri olarak teminat akreditiflerini birlik bütünlüğü, kuralların</p>	<p>Muadili bir kural maddesi yoktur.</p> <p>Ancak yorumlama prensipleri, vesikalı krediler açısından ISP98</p>

¹⁹¹ BSC Panel, Form of Letters of Credit, Elexon, 27 Kasım 2008

	uygulanmasındaki dünya çapında yeknesaklık ve uyum gibi hususlara yönelik ticari kullanımlar olarak yorumlanacaktır.	ile aynıdır.
Kuralların Etki Alanı	1.04 Teminat akreditifine taraf olanların teminat akreditifi kapsamındaki sorumluluk ve görevlerini kurala bağlar ve düzenler.	1 Akreditif tarafından değiştirilmedikçe tüm tarafları bağlayıcıdır.
Teminat akreditifi altında sahtecilik veya kötü niyetle talepte bulunulmasına ilişkin hususların Kural dışında bırakılması	1.05 Akreditifi düzenleyecek yetkili mercii, talimatın yerine getirilmesi için gerekli formaliteler, sahtecilik, kötüye kullanma ve benzer hususlar amir yasaya bırakılmıştır.	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Teminat akreditifinin doğası	1.06 Teminat akreditifinin dönülemez nitelikte olduğu, sözleşmeden ve amir-lehdar ilişkisinden bağımsız olduğu, belgelerin dış görünüş itibariyle inceleneceği belirtilmiştir.	3, 4, 5 ve 14 (a) Akreditifin dönülemez nitelikte olduğu, sözleşmeden ve amir-lehdar ilişkisinden bağımsız olduğu, belgeler üzerinden işlem yapılacağı ve dış görünüş itibariyle inceleme yapılacağı belirtilmiştir.
Teminat akreditifini Düzenleyen ve Lehdar arasındaki ilişkinin bağımsız olması	1.07 Düzenleyen'in Lehdar'a yönelik yükümlülükleri, Amir'e yönelik yükümlülüklerinden	Muadili bir kural maddesi yoktur. Ancak 4(a) maddesinde bağımsızlık prensibi kapsamında, amirin

	etkilenmez ve bağımsızdır.	ilişkilerinden kaynaklanan hak taleplerinin banka yükümlülüklerini etkilemeyeceği belirtilmiştir. Bu anlamda ISP98 ile aynı kuralı uyguladığı söylenebilir.
Sorumlulukların sınırları	<p>1.08</p> <p>Düzenleyen, teminat akreditifine konu olan işin gerçekleştirilip gerçekleştirilmemesinden, belgelerin doğruluğundan, gerçekliğinden veya sonucundan, diğer kişilerin eylem veya kusurlarından, seçilmiş olan veya teminat akreditifinin açıldığı yerin tabi olduğu yasalardan farklı bir yasanın esas alınmasından sorumlu değildir.</p>	<p>4(a), 34, 37</p> <p>4(a): Sadece düzenleyen değil, akreditife taraf olan hiçbir banka akreditife konu olan işten sorumlu tutulamaz.</p> <p>34: Belgelerin doğruluğu, vs. den banka sorumlu tutulamaz. (ISP98'den daha detaylı açıklanmıştır.)</p> <p>37: Hiçbir banka görevlendirdiği bankanın eylem ve kusurlarından sorumlu değildir.</p> <p>Yasa ile ilgili UCP600'de muadil kural bulunmamaktadır.</p>
Tanımlanmış Terimler	1.09	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Tanımlar	1.09 (a)	2
Çapraz referanslar	1.09 (b)	Muadili bir kural maddesi yoktur.

Elektronik İbraz	1.09 (c)	eUCP 3 Akreditifin eUCP (elektronik UCP)'ye tabi olması halinde uygulanabilir, ISP98 ile aynı niteliktedir.
Fazladan Kullanılmış veya İstenmeyen Terimler	1.10	3 ISP98 ile aynı terimler olmamakla birlikte benzer ve daha az kapsamlı, ticari akreditiflere daha uygun terimleri açıklamaktadır.
Kuralların Yorumlanması	1.11	3 Benzer şartları haiz olmakla birlikte daha az kapsamlı ve ticari akreditiflere daha uygun olan yorumlayıcı kuralları açıklamaktadır.
Düzenleyen ve Teyit Eden'in Lehdara Karşı Taahhüdü	2.01 Düzenleyen, dış görünüş itibariyle akreditif koşullarına uygun gözüken bir ibrazı kabul ederek karşılığında ödeme yapacağını bu Kurallar ve onların tamamlayıcısı durumundaki standart teminat akreditifi uygulaması uyarınca Lehdara taahhüt eder.	Kısmen muadili:7 ve 8 7 ve 8. maddeler: ISP98 2.01 (b) ve (d) maddeleri ile aynı, ancak "zamanında hareket etmiş olmak" terimini ihtive etmemektedir. Diğer alt maddelerin muadili yoktur.

Farklı Şubelerin, Temsilcilerin ve Diğer Büroların Yükümlülükleri	2.02 Bankanın şube, temsilci veya diğer bir bürosu akreditifi açan bankanın görev ve sıfatından başka bir görev ve sıfatla hareket ediyorsa, farklı bir kurum olarak görülecektir.	3 Bankanın sadece farklı ülkelerdeki şubeleri ayrı bankalar olarak görülecek ve muamele edilecektir.
Teminat akreditifinin düzenlenme koşulları	2.03 Teminat akreditifi açılmamıştır (not issued) veya uygulama kabiliyetini haiz değildir (not enforceable) ibalarını taşımadığı sürece Düzenleyen'in kontrolünden çıktığı anda düzenlenmiş sayılır.	7 (b) Amir banka, akreditifi açtığı an itibariyle ibrazı karşılamakla geri dönülemez biçimde yükümlüdür.
Görevlendirme	2.04	6 (d) (ii), 12 (a), 12 (c) ISP98'in tam olarak muadili bir düzenleme mevcut değildir, ancak ISP98 2.04 (a) ve (b), 12. maddede benzer şekilde düzenlenmiştir. ISP98 2.04 (c) maddesinin muadili yoktur.
Teminat akreditifinin veya değişikliğin ihbarı	2.05	9 (b) ve (f) UCP600 daha fazla detay ve açıklamaya yer vermiştir.
Bir değişikliğin onaylanarak bağlayıcı	2.06	10 Genel olarak aynı

olduğu an		düzenlemeler olmakla birlikte, ISP98’de geçen otomatik değişiklik kavramına UCP600’de yer verilmemiştir.
Değişikliklerin Gönderilmesi	2.07	9 (d) 9 (d) maddesi, ISP98 2.07 (a) maddesinin muadilidir. Bunun dışında, 2.07 maddesinin muadili yoktur.
Bir teminat akreditifi altında ibraz	3.01	6 (a) ve (d) ISP98 kadar detaylı olmasa dahi, akreditifin hangi bankada kullanılacağına belirtilmesi gerektiği ve ibrazın bu bankaya yapılacağı belirtilmiştir.
İbrazı oluşturan eylem	3.02	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Teminat akreditifinin Kimliğinin Saptanması (Belirtilmesi)	3.03	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Uygun İbrazın Nerede ve Kime Yapılacağı	3.04	Kısmi muadili 6 (d) (ii) Sadece 6 (d) (ii), ISP98’in 3.04 (b) maddesi ile aynı niteliktedir, ancak ISP98’in 3.04 maddesinin diğer bölümlerinin muadili

		yoktur.
İbrazın Zamanında Yapılması	3.05	6 (a)
İbrazın Yapıldığı Ortamın Uygunluğu	3.06	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Her bir ibrazın ayrı olması	3.07	32 (ISP98'deki düzenlemenin tersi söz konusudur.) ISP98 her ibrazın ayrı olarak değerlendirilmesi gerektiğini belirtirken UCP600, kısmi kullanım veya sevkiyatlarda herhangi bir kısmi kullanım veya sevkiyatın yapılmaması halinde, takip eden kısımların da hükümsüz kalacağını belirtmektedir.
Kısmi ve Çoklu Talep	3.08	31 (a) ve 30 (a) UCP600'de karşılığı sınırlıdır. Sadece kısmi sevkiyat ve çekilişlere izin verilebileceği belirtilmiş ve 3.08 (f) maddesinde açıklanan terimler UCP600'de 30 (a) maddesinde yer almıştır.
Teminat akreditifinin vadesinin uzatılmaması halinde tazminin talep edilmesi	3.09	Muadili bir kural maddesi yoktur.

İbrazın alındığına dair ihbarın yapılmaması	3.10	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Teminat akreditifini Düzenleyen'in ibraz kurallarından vazgeçmesi ve Amir'in onayı	3.11	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Teminat akreditifinin aslının kaybolması, çalınması, tahribata uğraması veya imha edilmesi	3.12	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Akreditif vade tarihinin iş günü olmayan bir güne denk gelmesi	3.13	29
İş gününde kapalı olma hali ve diğer bir makul ibraz yeri konusunda yetki verilmesi	3.14	36. madde tam ters bir ifade ile düzenlenmiştir. UCP600, işyeri mücbir sebep dolayısıyla kapalı iken vadesi dolan bir akreditifle ilgili herhangi bir talep yapılamayacağını belirtmektedir.
Uygunluğun saptanması için inceleme	4.01	2, 14 (a) ve 14 (d) 2 Md: Uygun ibrazın tanımı yapılmıştır. 14 (a) Md: Bankaların inceleme ve vesaikin uygunluğuna karar verme yükümlülüğü

		belirlenmiştir. 14 (d) Md: Uluslararası bankacılık pratiğine göre belgelerin ne şekilde incelenmesi gerektiği açıklanmıştır.
Fazladan ibraz edilen belgelerin incelenmemesi	4.02	14 (g)
Belgeler arasındaki uyumsuzluk açısından inceleme	4.03	14 (d) ISP98'e zıt bir uygulama söz konusudur. Veri içeriğinin aynı olması gerekmez, ancak (diğer) belge ve akreditif ile çelişmemelidir.
Belgelerde kullanılan dil	4.04	Muadili yoktur, ancak 35. Md'de bankanın tercüme hatalarından sorumlu olmayacağı belirtilir.
Belgelerin düzenleyicisi	4.05	14 (f)
Belgelerin tarihi	4.06	14 (i)
Bir belgenin üzerindeki gerekli imza	4.07	Muadili veya zıt bir uygulama mevcut değildir, ancak 3, 18 (a) (iv) ve sevk belgesi ile ilgili maddelerde imzadan bahsedilmiştir. Özellikle 3. maddedin ISP98 ile benzer ifade

		taşıdığı söylenebilir.
Talep Belgesi İbrahim Dolaylı İfadesi	4.08	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Özdeş ifadeler ve Alıntılar	4.09	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Amirin Onayı	4.10	Muadili bir kural maddesi yoktur, ancak 4(b) ve 6 (c) maddesi amir'in sözleşme, proforma fatura, vb belgeleri akreditifin ayrılmaz parçası yapmaması gerektiğinden ve amir üzerine çekilen poliçeli akreditif açılmaması gerektiğinden bahsetmektedir.
Belgeye bağlanmayan şartlar	4.11	4.11(a) md karşılığı 14 (h) md. dir, ancak 4.11 (b), (c) ve (d) md. muadili yoktur.
Belgelerdeki Beyanlara İlişkin Formalite	4.12	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Lehdarın kimliğini saptamada sorumluluk alınmaması	4.13	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Teminat akreditifini düzenleyen veya teyit eden kuruluşun birleştirme veya el değiştirme sonunda ismi	4.14	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Asıl, kopya ve çok	4.15	17

nüshalı belgeler		İhmal edilebilir farklılıklar olmakla birlikte orijinal ve kopya belge kavramları açıklanmıştır.
Ödeme talebi	4.16	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Taahhüt konusu işin yerine getirilmediğine ilişkin beyan veya ödeme talebine yol açan diğer olaylar	4.17	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Ciro edilebilir nitelikte belgeler	4.18	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Hukuki veya yargıya ilişkin belgeler	4.19	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Diğer Belgeler	4.20	14 (f), ISP98 4.20 (a) md.ne karşılık gelmektedir, 4.20 (b) md. muadili yoktur.
Ayrı bir taahhüt verilmesine yönelik talep	4.21	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Ödemeyi reddetmeye dair zamanında bildirim	5.01	16 (d) ISP98'de makul süre en fazla 7 iş günü iken UCP600'de 5 iş günü olarak belirlenmiştir.
Ödemeyi Reddetme Nedenlerinin Beyanı	5.02	16 (c) (ii)
Ödemeyi Reddetme Bildirisinin zamanında	5.03	16 (f)

yapılmaması		
Vade Sonu Bildirimi	5.04	Muadili bir kural maddesi yoktur.
İbraz edenin talebi olmaksızın Düzenleyen'in Amir'den rezerv kaldırma talimatı istemesi	5.05	16 (b)
İbraz edenin isteği üzerine Düzenleyen'in Amir'den rezerv kaldırma talimatı istemesi	5.06	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Uygun olmayan vesaiin iadesi, saklaması, ilgili bildirim	5.07	16 (f) ISP98'e zıt bir uygulama mevcuttur. Eğer vesaiin reddine dair bildirim UCP600 kuralına göre yapılmadıysa, eksik bildirim yapan banka ödemeyi reddetme hakkından yoksun kalır.
İbrazla birlikte verilen talimat / gönderi mektubu	5.08	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Amirin itiraz bildirisi	5.09	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Akreditif altında ödeme talebinde bulunma haklarının	6.01	Muadili bir kural maddesi yoktur.

devri ile ilgili istek		
Talep hakları ne zaman devredilebilir	6.02	Tam olarak karşılığı bulunmasa da 38. madde devredilebilir akreditif kurallarını belirlemiştir.
Akreditifin Devredilme Koşulları	6.03	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Akreditifin devredilmiş olmasının belgeler üzerindeki etkisi	6.04	38
Bir devire dayalı ödemenin rambursmanı	6.05	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Akreditif bedelinin temlik edilmesi	6.06	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Alındı bildirisi için talep	6.07	Muadili bir kural maddesi yoktur, ancak 39. maddede Lehdar'ın akreditif kullanımından oluşacak bedelleri temlik etmesinin uygulanabilir yasa hükümlerince mümkün olduğu belirtilmektedir.
Temliğin Alındı bildirisine ilişkin şartlar	6.08	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Bedel üzerinde çatışan hak talepleri	6.09	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Temliğe dayalı ödemeye ilişkin rambursman	6.10	Muadili bir kural maddesi yoktur.

Yasaya göre belirlenen devir lehdarı	6.11	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Halef'in adıyla ödeme talebi yapılması halinde ek belge	6.12	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Halef tarafından yapılan ibraz üzerine yükümlülüklerin askıya alınması	6.13	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Yasaya göre yapılan bir devire dayalı ödemeye ilişkin rambursman	6.14	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Dönülemez teminat akreditifi iptali veya hükümden düşmesi	7.01	38 (a) Kısmi muadilidir.
Teminat akreditifini açanın iptal kararı ile ilgili işlem	7.02	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Rambursmana hak kazanma	8.01	7 (c), 8 (c), 37 (a), 37 (d)
Komisyon ve masraflar	8.02	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Rambursmanın geri ödenmesi	8.03	16 (g)
Bankalar arası rambursman	8.04	13 md. ISP98'den farklı şekilde düzenlenmiştir. ISP98 rambursmanlarının ICC'nin bankalar

		arasındaki rambursman kurallarına tabi olduğunu belirtirken, UCP600 ise rambursmanların ICC'nin ilgili broşürü kurallarına tabi olabilmesi için bunun akreditif metnine yazılması gerektiğini belirtmiştir.
Teminat akreditifinin süresi	9.01	6 (d) (i) md sadece 9.01(a) md'ne karşılık gelmektedir. ISP98 9.01 (b) md'nin UCP600'de muadili yoktur.
Vadenin son bulmasının görevli kişi üzerindeki etkisi	9.02	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Zamanın hesaplanması	9.03	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Zamanın hesaplanması	9.04	6 (d) (i) ve 33
Teminat akreditifinin alıkonması	9.05	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Sendikasyon	10.01	Muadili bir kural maddesi yoktur.
Katılım	10.02	Muadili bir kural maddesi yoktur.

Ek 7: Teminat Akreditifinde ISP98 Kurallarının UCP600 Kurallarına Göre Üstünlüğü

UCP600 kurallarının % 31'i teminat akreditiflerine uygulanabilir değildir veya teminat akreditiflerine uygulanıp uygulanmayacağı konusunda belirsizlik söz konusudur.

UCP600 kurallarının %28'i ise ticari dokümanlar ile ilgili konuları içerdiğinden teminat akreditiflerine uygulanması söz konusu değildir.

UCP600 kurallarının sadece %41 oranında bir bölümü teminat akreditiflerine uygulanabilir durumdadır.¹⁹²

UCP600'ün teminat akreditifleri için yetersiz olması sebebiyle UCP kurallarına tabi olarak düzenlenen teminat akreditiflerinde, genellikle UCP'nin teminat akreditifine uygun olmayan kurallarını dışarıda tutmak veya değiştirmek amacı ile oluşturulmuş feragat cümlelerine rastlanmaktadır. Buna örnek olarak;

- UCP600, 36. madde (Bankanın mücbir sebep dolayısıyla kapalı olması durumunda vadesi dolan akreditifle ilgili yükümlülük üstlenmemesi)
- UCP600, 32. madde (Kısmi kullanım veya sevkiyata izin veren akreditifte herhangi bir kısmın belirli süre içinde kullanılmaması halinde akreditifin hükümsüz hale gelmesi)
- UCP600, 14 (c) maddesi (Vesaikin yükleme tarihinden itibaren 21 gün içinde ve her halukârda akreditif vadesi içinde ibraz edilmesi gerektiği)
- UCP600, 38. madde (Devredilebilir akreditifler)

sayılabilir.

¹⁹² A Presentation to the International Energy Credit Association, JP Morgan Chase. <http://ieca.net/assets/UCP600%20-%20IECA%20Presentation.pdf>

Buna mukabil; teminat akreditifinin özellikleri dolayısıyla ISP98'de mevcut, ancak UCP600'de bahsi geçmeyen kurallara örnek olarak;

- Teminat akreditifinin “açılmamıştır” veya “uygulama kabiliyetini haiz değildir” ibaresi ile şarta bağlı olarak düzenlenmesi halinde geçerli olmaması durumunu düzenleyen kural,
- Otomatik değişiklik kuralı,
- Vadeyi uzat ya da öde (Extend or pay) kuralı,
- Teminat akreditifinin kaybolması, çalınması, tahribata uğraması veya imha edilmesi konusunu düzenleyen kural,
- Belgeler arasındaki uyumsuzluk açısından evrakları inceleme konusunu düzenleyen kural,
- Teminat akreditifine istinaden düzenlenen diğer bir taahhüdü düzenleyen kural,
- Belgelere kullanılan dil hususundaki kural,
- Belgelerdeki beyanlara ilişkin formalitelerin şekil şartlarını açıklayan kural,
- Ödeme talebi, hukuki veya yargıya ilişkin belgeler ile ilgili açıklamalar getiren kural,
- Teminat akreditifinin devredilmesi ile ilgili teminat akreditifine özgü koşulları düzenleyen kurallar,
- Temlik koşullarını belirleyen kurallar,
- Sendikasyon ve katılım konusunu düzenleyen ve açıklayan kurallar

sayılabilir.

ISP98'de; tamamen teminat akreditifi şekil, şart ve koşulları göz önünde bulundurularak hazırlanmış 89 adet madde mevcuttur.

Taraf ve yükümlülükleri açıkça belirlemesi, ibraz ve ödeme anında kısa bir süre içinde evrakların incelenmesi ve farklılıkların standart şekilde taraflara bildirilmesi, mücbir sebep veya zamanında talep edememe halinde lehdarın haklarını kaybetmemesi adına özel hükümler içermesi ve saydığımız diğer konular da göz önüne alındığında; teminat akreditiflerinin, esasında ticari akreditifler için düzenlenmiş kurallar dizini olan UCP'ye değil, ISP98'e tabi olarak düzenlenmesinin teminat akreditifinin tarafları açısından tercih edilir bir seçenek olması gerektiği aşikardır.

UCP sadece ticari akreditiflere uygulanabilir birçok madde içermekte olduğundan; ISP98 sadece teminat akreditiflerine uygulanması için Uluslararası Bankacılık Kanun ve Uygulamaları Enstitüsü tarafından hazırlanarak Uluslararası Ticaret Odası tarafından onaylanmış ve 2000 yılının Ocak ayında 590 sayılı broşür olarak yürürlüğe girmiştir. Aynı zamanda Birleşmiş Milletler, Garantiler ve Teminat Mektupları Konvansiyonu ile uyumludur.